ఆచార్య రంగాగారి 86వ జన్మదినోత్సవ సంచిక

జాతీయ కాంగ్రెసు శతజయంతి సందర్భమున

ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెసు కమిటీ ప్రచురణ

నవంబరు 7, 1985

सत्यमेव जयते

PRIME MINISTER

MESSAGE

My greetings to Prof. N.G. Ranga on his 86th birthday.

Prof. Ranga's whole life has been dedicated to the service of our nation. He is a living symbol of the qualities which all of us admire in the leaders of the freedom movement: his high idealism, immense energy, total selflessness in the service of the people, and simplicity and approachability.

I am glad that the Andhra Pradesh Congress Committee is celebrating Prof. Ranga's birthday. May he be with us long to urge us to greater work through his example.

New Delhi
October 4, 1985

VICE-PRESIDENT
INDIA
NEW DELHI

October 1st, 1985.

MESSAGE

Prof.N.G.Ranga's career in public life is of epic proportions. Having entered the Central Assembly as an enthusiastic young legislator who spoke with a marked Oxonian accent (which I used to admire as a student), Prof. Ranga has ripened into a political personality of rare experience as well as expertise. In the '30s and '40s Prof.Ranga was a freedom fighter; in the '50s idealism marked him; in the '60s skepticism overtook him; in the '70s he overcame skepticism and is now a proud witness to the coming of age of India's democratic experiment! Prof. Ranga is, furthermore,a rare specimen of politician in having stood for certain national values above all considerations, particularlay those associated with the politics of power. No mincer of words, Prof. Ranga has always been known for the robust commonsense of an authentic kisan whose cause he championed with conviction.

May Prof. Ranga's experience and his total dedication continue to enliven and enrich national life.

I wish Prof. Ranga many many more years of useful service to the Nation.

(R. Venkataraman)

PRIME MINISTER,
INDIA.

MESSAGE

Not many can claim the distinction of a Parliamentary career spanning half a century. For Prof. N.G. Ranga this is only a part of his dedicated life of service. His ceaseless campaign for the betterment of farmers and landless rural workers has earned him universal praise. His integrity and energy are worth emulating.

My greetings to Prof. Ranga on completing 50 years of his Parliamentary career.

(Indira Gandhi)

New Delhi
December 2, 1981

CHIEF MINISTER, HARYANA
CHANDIGARH

MESSAGE

I am pleased to know that a Committee has been constituted to felicitate Prof. N.G. Ranga, on the occasion of his completion of 50 years of Parliamentary career.

Prof. Ranga is a great Kisan leader, veteran freedom fighter and a Parliamentarian of high standard. He made a significant contribution towards the freedom Movement of India and has been taking active interest in the country's march towards prosperity since independence.

I wish the celebrations all success.

(BHAJAN LAL)

VICE-PRESIDENT
INDIA
NEW DELHI
November 13th, 1981.

I am glad to learn that a function will be held at Mavlankar Auditorium, New Delhi, on the 26th December, 1981, to felicitate Prof. N.G.Ranga on his completion of 50 years of Parliamentary career.

Prof.Ranga has made valuable contribution for the welfare and uplift of Kisans, agricultural labour, Harijans and Backward Classes. He represented India at various International Conferences. He is one of our seniormost Parliamentarians and has taken special interest in the subjects of Labour and Rural Development.

I send my best wishes for the success of the felicitation function.

(M. Hidayatullah)

from Lord Brockway

House of Lords

Home address: 31 Ashlyn Close, Bushey, Herts. WD2 2EJ

17, October 1985

Dear Mr. Sundara Rao,

Whilst I don't want to become involved in domestic differences in India, I cannot refrain from paying my tribute to Professor N.G. Ranga for his long service to the people of India. I am 10 years older than he is but I regard him as my senior in all that he has done for his people.

Sincerely Yours,

Mr. V.L. Sundara Rao
Convenor
Andhra Pradesh Congress Committee
Gandhi Bhavan
Hyderabad 500 001
India.

I AM A DECIPLE OF RANGAJI

Jagadish L.Sharma
General Secretary,
New Delhi Congress Committee

I have the proud privilege to know Prof. Ranga since 1940.

It was in February 1945 that at our request Prof. N.G.Ranga, M.L.A. (Central) and Member, Congress Working Committee presided over the Punjab Nationalist Students Conference held at Lahore of which I had the honour to be its Publicity Secretary.

In 1947 we had the privilege to have Prof. Ranga, Member Constituent Assembly of India as our Patron of Delhi & Punjab Youth Congress of which I was the General Secretary. Prof. Ranga is a veteran Freedom Fighter and was closely associated with the Father of the Nation Mahatma Gandhi as Member of the Congress Working Committee during the Freedom Movement. He has guided the youth and kisan Movements in the country.

He inspired and shaped the lives of the youth into public life and has done a commendable service to the down trodden people of the country.

I feel happy and honoured to pray the Almighty to bless Rangaji with happy and long life on his 86th Birthday.

I wish the celebrations all success.

RANGAJI LIKE OUR TEACHER IN PARLIAMENT

CHINTAMANI PANIGRAHI,M.P
Chairman
Estimates Committee, Lok Sabha

Prof.N.G.Ranga is an inspiration to all of us in Parliament and in Public life. I know him personally in Parliament since the days of 1957 as I came to Lok Sabha first in 1957. Before that also he inspired me through his kisan movement. Whenever I see him in Lok Sabha I ask to myself how Prof, Rangaji keeps himself so fit, energetic and active at the age of 85. During the sittings of Lok Sabha when younger members keep away from their seats in the House Rangaji makes his presence felt throughout the day till the House adjourns for the day. Whenever any subject comes up in the house for safeguarding the interests of the farmers or the vast masses of agricultural labourers he rises to their defence and the old fire is rekindled in his voice. He always remains alert in the House.

Seventh of November is always remembered throughout the world as a day of historic revolutionary upsurge of the awakned masses in the Soviet Union against Czarist oppression. Our revered leader was born on this historic day. We pray God Almighty to give him long life to inspire us all to devote ourselves more resolutely to the cause of unity and integrity of Bharat Mata.

PROF. RANGA FOREVER YOUNG

It is with great pleasure that I send my message along with those of so many other friends on this special occasion -to honor our Prof. Ranga.

It was over thirty years ago that I first met Prof. Ranga. We met at the Acropolis in Athens and there we spoke for many happy hours about Democracy, peace and freedom.

I treasure our friendship. Prof. Ranga represents all that is the best in humanity. He inspires all who know him. He is forever young, striving and optimistic India and the world are fortunate that there is a Prof. Ranga. It is a privilege and honor to have Prof. Ranga is a friend.

With kind regards.

IRENE KARRUS
Assistant Principal (U.S.A)

Ranga's services the cause of the Kisan unparalleled

Kasu Bramhananda Reddy
Former Union Minister and Ex. Chief Minister.

I feel glad to hear that you are proposing to living out a souvenir on the occasion of 86th, Birthday of Prof. N.G. Ranga, M.P.

I had the good fortune to know him, ofcourse from a distance only, in the early years of my life though, in later years our association was near. This is an eventiful life, held several positions of responsibility and guided many movements ment for educating people. His greatest contribution is to the Kisans of India. His unparalleled membership of Indian Parliament for 50 years where he successfully expoused the cause of the Kisans and down trodders comes to our mind prominently.

At his age, he is active still and I am sure with Gods will, he will complete the century with further fruitful service in the cause of country's welfare.

My respectful Namskarms to Rangaji.

"To be true, to be simple, to be pure and gentle of heart, to remain cheerful and contented in sorrow and danger, to love life and not to fear death, to serve the spirit and not to be haunted by the spirits of the dead, nothing better has ever been thought or lived than Gandhiji since the world first began."..Sarvepalli Radhakrishnan said of Gandhiji.

PREFACE

It is gratifying to me and to our Andhra Pradesh Congress Committee to have taken up the felicitation function of 86th Birth Day of Prof. N.G. Ranga, one of the greatest patriots and leaders of our Nation. He is the only living parliamentarian of our Country with more than half a centuary standing whose steadfastness, patriotism and spotless character is unparalled.

The honouring of such a vetern Freedom Fighter must be taken as honouring, every Freedom Fighter in our State for the suffering and sacrifices they have undergone during the Freedom Struggle. No amount of honour or help offered to them can be equal to their sufferings and sacrifices.

Rangaji has fought many an anti-zamindari and anti-feudal battles along with the Freedom battles and became the unquestioned leader of downtrodden Kisans and rural masses of our country. Thus he emerged as the founding father of the Kisan movement. And his frontiers of the supressed peasent movements have been extended beyond the motherland and he founded Colonial and coloured people's Freedom Front in 1930. He is the one soul who championed their cause with equal vehemence during and after we achieved Freedom for our Country. The literature he has produced in support of his Kisan Majdoor Praja Raj which was blessed by Mahatma Gandhi like, "Colonial and Coloured People" -"Twords World Peace" -Credo of World peasentary" has became classic and an authority on the subject.

As a Deputy Leader of the Congress Party in Parliament he has fascinated and honoured all opposition parties in good humer and made them realise the need of supporting Late Prime Minister Smt. Indira Gandhi and the present Prime Minister Shri Rajiv Gandhi on several crucial issues, at the same time encouraging their performances and constructive criticisms.

On the issue of world peace, like a true Gandhian, which he is, right from the podium of U.N.O., and on outside fourms, his contribution is indeed supreme.

We are beholden to Prof. N.G. Ranga, for having agreed in accepting our invitation to celebrate his 86th birthday felicitations in a humble way.

I congratulate all those who have joined us in sending their messages, articles and extending thier good will and cooperation in making these celebrations successful.

I have also to thank my colleagues on the Souvenibr Committee who have brought out the Souvenir, so colourfully within a span of one month.

"Do you want the fragrance of the full-blow rose? If so, you must accept the thorns. Do you want the sweetness of the smiling dawan? If so, you must live through the dark hours of the night. Do you want the joy of liberty and the solace of freedom? If so, you must pay the price and the price of liberty is suffering and sacrifice."
Netaji Subhas Chandra Bose.

The Souvenir Committee

Shri K. Rosaiah, Chairman
Shri Abid Alikhan
Shri Yadlapati Venkatrao
Shri P. Ramachandra Reddy
Shri C. Doss
Shri M.V. Krishna Rao
Shri V.L. Sundar Rao, Convenor.

Dear esteemed readers,

Shri Jalagam Vengalarao, M.P. President, Andhra Pradesh Congress Committee, has constituted the souvenir committee in the last week of September to memoralize the celebrations of the 86th, Birth day of Prof. N.G. Ranga, M.P., the Deputy Leader of the Congress Party in Parliament. He is an octogenarian and revered by all sections of people and this occasion coinsides with the centenary year of the Indian National Congress.

The Committee in its first meeting has decided to bring out the souvenir in a book size and follow the modern trend so that one can keep it long and handy. Letters of appeal for articles and messages in Telugu and English were immediately sent with a request to comply within two weeks time.

Surprizingly we got ready response and flow of articles and messages followed, right from our beloved Prime Minister, Vice-president and elder statesmen of our country. Also from Lord Fenner Brockway U.K, Irene Karras U.S.A. to 'Telugu Lenka' Shri Tummala Seetharam Murthy Choudhary. Ofcourse we went on receiving till the end of the month. More over we have had added some of the articles which were in our possession written during his completion of fifty years of parliamentary career.

We could do justice to Rangaji's personality and his achievements, though not full, as some journalist friends and his followers have helped us. We accept our inability in not inserting some eventful chapters from the Freedom Struggle or Indian National Congress history due to lack of time and space.

We cannot but congratulate Shri Jalagam Vengala Rao Garu, Andhra Pradesh Congress Office, the super print press who have given their ready and unstincted cooperation and help to complete the souvenir in such a short time. Also to those elders, friends and Freedom Fighters who have extended their hearty cooperation.

With regards to all

Jai Hind
V.L. Sundar Rao
Convenor

Gandhi Bhavan,
Hyderabad-1
Dt: 1-11-1985

MAN WITH VALUES OF LIFE

Sankar Dayal sharma
Governor of Andhra Pradesh

I am happy to learn that Andhra pradesh Congress Committee, Hyderabad, is celebrating the 86th Birthday of Prof.N.G.Ranga on 7th November and is bringing out a Souvenir to commemorate the occasion.

Prof.N.G.Ranga is the most distinguished octo-genarian Parliamentarian today. Verily a 'son of the soil' he hails from a rural background, rose to be a distinguished academician and eventually an out-standing statesman, yet retaining his identity with our farming community, the backbone of the Green Revolution.

Known for his simple living and high thinking, Prof.Ranga has been an endearing and inspiring persona-lity all through his life bridging the generation gap. Today, he is one among a few living personalities in the country having first hand knowledge of India's struggle for freedom as also her liberation and growth. Mellowed by age and wide learning, Prof.Ranga con-tinues to make a deep impact on our minds with his impressive and thought provoking contributions in upholding values of democracy. A man steeped in the richest traditions of India's glorious history, he stands out as a unique blend of pragmatism and patriotic fervour.

On this happy and momentous occasion of his 86th Birthday I have great pleasure in extending my heartiest greetings and felicitations and best wishes for his continued good health and long life.

(Shanker Dayal Sharma)
Governor of Andhra Pradesh

श्रम राज्य मंत्री
भारत
श्रम शक्ति भवन, नई दिल्ली-११०००१
MINISTER OF STATE FOR LABOUR
GOVT. OF INDIA
SHRAM SHAKTI BHAWAN, NEW DELHI-110001
مرکزی وزیر محنت

25th October, 1985

I am indeed very glad to learn that Andhra Pradesh Congress Committee is bringing out a Souvenir in Telugu & English versions illustrating the personality of Prof. N.G. Ranga, Deputy Leader of the Congress Party in Parliament and founder father and builder of Kisan Movement, on the occasion of his 86th Birthday on 7th November, 1985.

During Andhra Pradesh AVATARANA anniversary week celebrations in 1980, I had declared 7th November, the Birthday of Prof. N.G. Ranga, as Kisan Day and ordered official celebrations throughout the State. I myself participated at Hyderabad as Chief Minister of the State and honoured some prominent Freedom Fighters in the Indoor Stadium.

My successors should have followed it up. Anyway I am glad, our A.P. Congress Committee has taken it up.

Prof. Ranga played a key role in educating training and equiping the social and political workers to work in different mass organisations. His approach to life is humane and always working for upholding the dignity and freedom of the down trodden Kisans and Rural poor. His life should be a source of inspiration for the coming generation.

I wish the ~~Souvenir~~ celebrations every success.

(T. ANJAIAH)

PROFESSOR N.G. RANGA, A DEDICATED

Uma Shankar Diskhit
Coverner of West Bengal

Raj Bhavan
Calcutta

I am happy to know that Andhra Pradesh Congress Committee is going to celebrate the 86th Birthday of Prof. N.G. Ranga which falls on the 7th of November, 1985.

During the 25 years of struggle for independence under the leadership of Mahatma Gandhi Prof. Ranga emerged as a stout leader of the presents of Andhra Pradesh and was soon able to build up a powerful movement for the promotion of all-round progress of the agriculturists of India. His initiative went a long way in focusing public attention on the need for devoting special attention to the requirements of development of agriculture and prosperity of farmers of all categories, from the large scale producers to the landless labourers.

He has been a brave freedom fighter and suffered imprisonments and dedicated himself to service and sacrifice for the motherland in the interests of the national movement for freedom.

He has been a powerful parliamentarian. His has had probably the longest career of distinguished participation in the law-making process as a Member of Parliament for as long as 55 years. He was the President of the Andhra Pradesh Congress Committee and remained a member of the All India Congress

working Committee both during the period of fight for freedom and after the attainment of independence. He has been a respected member of the Congress Working Committee, whose participation has been characterised by independent and valuable advice and guidance in the running of the All-India Body representing the most prestigious political party in India. It is significant that, shortly before the end of the British rule, Prof. Ranga received Mahatma Gandhi's blessings for his ideal of Kisans Mazdoor Praja raj.

He has inspired many a youth to dedicate themselves to the service of the motherland and helped them through a process of training in social and other public activity. On this occasion I wish to join his numerous admirers all over the country in paying my sincere tribute to his highly respected personality, whose entire life has been a continuous story of selfless service to the motherland. I wish him many more years of active public life from positions of high honour and responsibility.

(UMA SHANKAR DISKHIT)

Shri V.L. Sundar Rao,
Convenor,
Andhra Pradesh Congress
Committee,
Gandhi Bhávan,
Hyderabad - 500 001.

Rangaji - A Leader who shuns power

By

Jagdeesh Kodesia

It becomes indeed difficult for a disciple to pen his thoughts about his ideal teacher. I found myself faced with a tough task when I received the request to write about Prof. N.G.Ranga, a life long champion of the downtrodden.

It is true that I came in contact with him after independence of the country. But my contact has been continuous. During the last 39 years or so I have had the privilege of working him, travelling with him and knowing him from a very close quarter.

He is madly devoted to the country and the cause of farmers and the farming community. He is one of the founders of the Interna tional Federation of Agricultural Producers, which was formed in Paris, 28 years back. His main interest in associating himself with an international organisation was to see that the Indian Farmers belong to a developing country like ours could achieve parity with the farmers of the most developed countries.

In the history of our country, specially his contribution to the Kisan Movement will be recorded in letters of gold. The activities of the madly devoted farmer in Prof. Ranga are too numerous to be recounted in a brief article.

In the freedom struggle he was a Kisan Leader from Madras Province which was then Tamil Nadu, Telgu Desam Karnataka and Kerala combined.

But his activities encompassed the entire nation. He had the privilege of working with Shri T. Prakasam, Shri Rajagopalachari, Smt. Sarojini Naidu and many a stalwarts of the southern parts of the country.

If one can truly describe him, he was like Dr. Rajendra Prasad, a sage, who turned to politics because of the compulsion of times. But the difference lay in the fact that he did not accept any office in the Government and any privilege of any kind from any quarter.

Nobody on the surface of the country can claim that he had done any favour to Prof. Ranga. He is a Sadhu, a true Gandhian, who believes in humanism more than any other 'ism'. He remains a fighter of the highest order. In India today leaders have turned completely self centered specially in politics. This perhaps applies to all political parties without exception. But Shri Ranga's deeds shine like a beacon light in this otherwise depressing atmosphere.

Prof. Ranga will never give up his point of view and bow to any argument which is not in unison with his own ideals and way of life. When he became Deputy Leader of of the Congress Party in Parliament, an

office second to Smt. Indira Gandhi in the Parliamentary Congress Party was offered, he refused to accept the fecility of providing an official transport and depended on his own legs and other conveniences. He is a living example for those, who feel that in India today we do not have leaders with conscience and high morality.

His speeches in Parliament which I had the privilege of listening many a time, are so much from his heart that his emotions cannot be checked specially when he is speaking about the farmers and other weaker sections of the society.

In spite of his age, Prof. Ranga is as young as our independence but more matured than many of the political leaders going around in corridors of power. His devotion to duty, with punctuality of time, his briefness in making a point are uncommon when one has an opportunity of talking with him. He leads a really hard life and wants younger generation to learn to work harder not merely for profit but to make sacrifices in the national cause, which is the need of the hour.

He is surrounded by hundreds of his admirers everyday, the freedom fighters see in him a command. His contribution to Parliamentary life for 55 years including 17 years before we attained independence has indeed become a legend now. He has to

his credit creating a band of dedicated workers, who have all become leaders now.

Shri Ranga is a doyen of Kisan Movement in India. From the early years of freedom movement, Kisans formed the backbone of the struggle. Shri Ranga aroused the otherwise somnolent Indian farming community to respond to the call of Gandhiji.

Shri Ranga is the real champion of Gandhiji's 'Daridranarayan'. It is no surprise as he was born in the month of November, a month which witnessed the launching of the great Russian Revolution. The two great Indian leaders, Nehruji and Indiraji both great champions of the down trodden were also born in this month.

Leaders of transparent honesty like Rangaji generate hope that the cause of the country is not lost yet. If people of his like are around, one can surely hope for a bright future for the country.

" What higher consummation can life attain than peaceful self-immolation at the alter of one's cause. This is the technique of the soul. The individual must die so that nation may win freedom and glory." Letter addressed by Subhas Chandra Bose to the Governor of Bengal from prior on November 25th 1940.

ACHARYA RANGA - MAY HIS LIKE INCREASE

JUSTICE AVULA SAMBASIVA RAO
LOK AYUKTA,
ANDHRA PRADESH.

Off : 222406
Res : 552202
"PIONEER HOUSE"
SOMAJIGUDA,
HYDERABAD 500 482
Dt: Oct 9, 1985

In this brief article, rather tribute, I do not propose to touch upon Acharya Ranga's political life. Nor will I deal with his wide scholarship or unique parliamentary career. I will concern myself only with that aspect of his multi-faceted personality, which to my mind, constitutes the core of his life and contribution. I will write about him as an awakener and tribune of the people, actually the common people.

Right from the threshold of his public life, his urge for political independence had a social motivation. Political independence, for him, was nothing more than an instrument in the hands of the people to transform themselves into a modern, egalitarian and just society. His very advent into the freedom fight was through organising the peasant and the agricultural labour. From the very beginning, his goal and aim were transformation of the society, a basic and fundamental change in the social fabric.

He realised even as a teenager that it was the rural India that should become the field for creating this change. It was there grinding poverty prevailed. It was

there vast masses of the people lived, worked and suffered. It was there tradition and custom kept peoples' lives in their iron grip. So he, with great deliberation, chose rural India as his field of activity and rural people as the object of his services.

So he became a Kisan leader. So he started a movement for upliftment of the backward classes. So he became the harbinger of the weavers' united action. So he became the champion of the self-employed workers and artisane.

He was firmly convinced that the role of the leader is only to educate the masses, to make them realise that they and they alone are the makers of their destinies and none-else. If they are made conscious of their own potentialities, they will achieve a new life for themselves and create a better and prosperous society. If they do not and if they falter and fail, none-else can and will do the job.

So awakening the common man, that is the peasant and the self-employed, was his programme and purpose. He toured and toured, through village after village, again and again, teaching and preaching to rouse the common man to realisation and action. He wrote profusely and encouraged writers to do so. He ran orientation schools and trained many a worker, who later became leaders in their own right. The idea is to enable the ordinary man to come

into his own and to attain his destiny.

Political independence was achieved and now independent India has completed its initial and at the same time a significant chapter of its history. The people have been able to sustain their democratic way of life and their free institutions. That by itself is a great achievement. Other remarkable success is in the field of science and technology. So much so they can look forward to a purposeful and prosperous future. They must prepare themselves for that future.

At the same time, vast masses of the people are suffering from grinding poverty and inequity. Corruption, in many ways and shapes, is rampant. Administrative response to the needs of the people is very unsatisfactory. Every issue is being politicised, though political approach to many problems has proved to be dangerous and to have damaged the moral and social fibre of the society. The educated and intelligentia do not play their proper role, being most of the time, preoccupied with their own personal advancement. Those who have been educated and trained at ~~the~~ society's cost and who are being paid from the public exchequer, several times hold the entire society to ransom for g aining more advantages. The governments go on yielding to these ever growing demands, since there is no alternative but to surrender and also

because of political influences. In the result, the people are made to pay more and more by way of direct and indirect taxes and imposts, without receiving corresponding benefits. That has been made possible, because millions of the people are dumb and suffer silently because a majority of them still do not realise that, if only they play their democratic role and exercise their basic rights effectively, most of these man-made problems will not arise. In fact if common man is roused to appreciate his rights and duties, the vested interests will not go on bloating up their imaginary demands, all the time forgetting their duties. The concentration on urban areas at the cost of the rural sectors is seriously upsetting the equilibrium of the Indian life. Migration to towns is something like a flood. So rousing the common person to his potentialities is the best solution. Indeed a consumers' movement is the need of the hour.

It is here Acharya Ranga and his like are very much relevant and needed. They are awakeners of the people. They make the common man realise the inequity he is subjected to, not only by the system and custom, but also by the privileged sections of his own people. They make him also appreciate that unless they stand up and protest, the inequity and the domination of the privileged sections over them will continue unabated.

So Acharya Ranga, the great campaigner in the cause of the rural masses and self-employed people, continues to be relevant in the present day independent India. More persons of his calibre are required.

So I requ

So I repeat "Acharya Ranga - May his like increase".

" No figure in the world is so incomprehensible to men of the West as is this man of India, Gandhiji. Today as militarists prepare worse weapons and governments vide with one another in armies, the western peoples are in secret despair. They are not go forward, they cannot go back. In the quiet places of our private hearts those who are wise among us know that we are wrong. Non-violence is right. Only in a non-violent world can life be worth living. Gandhiji will be remembered forever because he has dared to live in non-violence and to teacher non-violence resolutely in the midst of war and turbulence. He alone has found and kept the source of peace, both for the individual and for humanity.".

.Pearl S.Buck.

A SINCERE, OPEN-HEARTED PATRIOT

Late Sri M. Chalapathi Rao
Former Editor, National Herald.
which was published in Bhavans Journel.

Ranga was my first Professor of Socialism. Under a tree in Royapettah in the Servants of India Society compound, I and some other students listened to him, trimly and smartly dressed in western clothes, as he thumbed the pages of books and expounded socialism of the London School of Economics brand. He did not know me or even notice me. But with my usual interest in personalities, I studied him closely and was impressed by his earnestness and friendly informality. This was in the early thirties, when he was teaching in the Pachaiyappa's college, which was not rated high by Presidency College students but contained many good teachers.

I also remember vividly Ranga's lecture in the Y.M.C.A. on civic problems, with Arcot Ramaswami Mudaliar in the chair. A lucid and instructive lecture, full of criticism of the civic administration, under the chairmanship of a former Mayor, concluded with a rousing peroration. I had no doubt then that with crusaders like Ranga, the city of Madras would be transformed. I had high hopes of him. Here was a man of books, immensely interested in practical problems.

It It was when he renounced all prospects of a good educational career and was converted by Gandhi's call and joined the Congress that I met him in the 'Triveni' office in the presence of Ramakotiswara-Rao, that valiant editor of 'Triveni', who was encouraging. From then on Ranga grew tremendously and was soon known as a second Prakasam, the raising leader of the Andhras. I drifted away to the North

and from there watched the progress, Ranga was making in public life. His assets seemed to be punditry-he was one of the few political leaders who loved books, with disarming frankness, and earnestness of purpose. Nothing in Indian public life seemed closed to him. So many prospects were open. He was making a name for himself in the Central Legislature of those days.

It is for someone who was close to him in those days to write in detail of his career at this crucial stage. I met him often when I worked in Delhi for a few years on the eve of Independence, and then he visited Lucknow, where I was working for long years, once or twice. I know he won the regard of both Patel and Nehru, and fought some of Nehru's battles. Later, history took a wrong turn and he fell out with Nehru. I remember Nehru telling me that Ranga had written a long letter to him making many complaints but only to say at the end that he was resigning from the Congress. That was of course, after he was deprived of his natural leadership of the Andhra Congress through the instrumentality of Sanjeeva Reddy. I feel that if he had stuck to the Congress, he would have come into his own and risen to the full heighest of his stature. I was differing from him and criticising him often but it did not disturb our personal relations.

The quality that has attracted him to me most, throughout the Years, is his open-heartedness. It was proved to be his greatest handicap, but it is a rare, valuable and charming quality. With a little guile he may have acquired and prospered in office. But Ranga has not thought of public life in terms of office or other rewards. He has been always interested in problems, political and economic, and never compromised his convictions. This courage of conviction is another quality that has attracted me to him.
[illegible]

He has rejected ostentation and money for his convictions and that has been very rare particularly since Independence. He has not been sour towards his opponents and has not treated them as enemies.

This old-time socialist could not have basically changed even in his Swatantra days. He had nothing to do with money bags. He was for a free peasantry but it is not the peasantism of the Charan Singh type. His opposition was to totalitarianism and other such evils. His return to the Congress followed irrefutable proof of the people's wishes.

Ranga, who often battled alone, will still battle alone, and that is a part of his perpetually youthful interest in the problems of the people, particularly of the Peasants.

"Lal Bahadur Shastri was humble, but tough persuasive but firm. His qualities of head and heart, his genius in striking balances, in handling difficult situations and in achieving compromises, made him one of the great leaders of our land."
A historian tells about our Former Prime Minister.

An Inspirer of Masses

Baba Prithvi Singh Azad
First Member of Presidium
All India Freedom Fighters Organisation.

Prof. N.G. Ranga is an embodiment of all virtues. He stands and enshrines in the hearts of the people on the strength of his life long services. He has led a dedicated life and has learnent how to live and how to serve. There is an artistic touch in all his moves. He is a graceful figure. He commands the devotional regards of the people. During his 86th birthday celebration people must be mobilised in large numbers to demonstrate their love and effection they cherish towards him. His co-workers, colleagues and friends have raised him to the pedestal height and his singular greatness lies in the fact that he is making serious efforts to remain on that height by rendering his services. He is not living on his past achievements. Glorified for his present contribution and achievements.

There is perfect grace in all his moves which inspires everyone whosoever comes in his personal contact.

He is to be followed not adored. Whosoever comes into personal contact, feels that he is one with him.

Fifty years dedicated service is a brilliant record which is highly appreciated and the appreciation has taken the form of his birthday celebrations.

I am very thankful to the people of Andhra Desham who have allowed me to have my share in the celebrations.

Long live the great sons of Andhra Desham Long live the ardent workers of Andhra Desham who have gone all out to make the celebrations a grand success.

MS(V)MHA/NDL/82

A STALWART AMONG STALWARTS

P.Venkata Subbaiah,
Governor of Bihar.

I am glad to know that a special publication is being brought out to facilitate Acharya Ranga on his completing 85 years of life. Acharya Ranga, as he is known through-out the country, more so in Andhra Pradesh is one of the few pre-independent stalwarts that the country is fortunate to have.

While I was a high-school student, I got inspiration from Rangaji's kisan movement. Acharya Ranga is one of our few kisan leaders who inspired the kisans against the colonial rule and the songs composed by him and several other freedom fighters had created a new awareness amongst the farmers in Andhra Pradesh. Many people who are now occupying important positions in the public life in our State have undergone their political training in the summer schools of politics organised by Prof. Ranga. Prominent kisan leaders like Swamy Sahajananda of Bihar were the associates and colleagues of Prof. Ranga.

His parliamentary life is exemplary. When I entered the Lok Sabha for the first time in 1957, I got tremendous boost and encouragement from him. Prof. Ranga is so largehearted that he used to appreciate and encourage Parliament Members even from opposition parties. He is innocent like a child and generous like a father and accommodative like a friend. Whenever he makes a speech in the house, members belonging to all political parties and groups in Parliament listen to him with great respect and rapt atten-

tion. He is a voracious reader and one of the few knowledgable politicians in our country. He is first a statesman and then a politician.

Acharya Ranga held many positions in the Congress Organisation. He was a member of the Working Committee of the All India Congress Committee along with stalwarts like Panditji, Sardar Vallabhai patel, Rajendra Prasad, Maulana Abul Kalam Azad. He has been the President of the Andhra Congress Committee. He is one of the few leaders who have extensively toured the rural areas and had an intimate knowledge of the problems of kisans.

I will be failing in my duty if I do not pay my tributes to Late Smt. Bharati Devi Ranga, a great freedom fighter and a crusader who stood like 'Satyabhama' to Lord Krishna.

It is my bounden duty to pay compliments to Rangaji in his functioning as an effective member of Parliament. He regularly attends the Parliament from morning till the House adjourns for the day. Prof.Ranga is a selfless person who never aspired for any position. With his courage of conviction, he never hesitated to express his opinion freely, frankly and fearlessly.. He has the privilege of being the associate of the great leader and eminent parliamentarian, Late Pandit Motilal Nehru and his illustrious son, the first Prime Minister of independent India, great Panditji and his most eminent daughter, Smt.Indira Gandhi who symbolises the secular, socialistic and democratic ideals of free India.

I join you in paying my humble felicitations to a great leader, a freedom fighter and a crusader, Acharya Ranga. I pray Lord Venkateswara to shower His choicest blessings.

(This article so far not seen the light convenor)

New Delhi
April 10, 1982.

Convenor.

RANGAJI IS LIKE MANGO :-

Sheel Bhadra Yajee, Ex-MP., working President, All India Freedom Fighters Organisation.

Now Rangaji is liked by all. All is for his advice and brief. His discourse is cherished. His participation and presence is hailed by one and all. Like a ripe mango he lures all. Rangaji has become so precious a leader that every body prays to spare him for many more years to come healthy and sound life.

He is rich in experience, profound in knowledge, having sound mind and health to attend to his duties. Bodily and mentally he is alert. Memory and pen are sound. He reads atleast four hours a day and writes letters, articles, statements and addresses in English and Telugu, atleast two or three hundred lines a day, mostly in English.

When he speaks in public meetings, seminars or discussions he reproduces several sentences which he read or quoted by others. It makes one non-plussed. This kind of memory and energy to reproduce things is very extordinary and it is rarely found.

My self being an ardent follower of Rangaji, since nineteen thirtees and worked under his guidence in the Kisan Movement, I feel myself fortunate in having his guidence at may eightieth year.

There were a lot of hectic days, crowded

with emotion and patriotic fervour, some times fighting and abusing our own colleges, during our struggle for freedom. We were liftists, socialists marching under the leadership of Netaji Subas Chandra Bose in Congress. As Kisan leaders, we had to fight anti-Zamindari, anti-feudal battles along with the fight for the freedom of the Motherland.

Now that Subhas is no more, and as our Swami Sahajananda and Indulalji have left us, Prof. N.G.Ranga is our supreme commander. We adore, hail and follow him where-ever we are. We are happy to find ourselves together working in the All India Freedom Fighters Organisation. Shri Thimma Reddy, Shri K. Obul Reddy, Shri V.L.Sundar Rao, Dr. T. Kannan , Shri N. Alexander, Shri Rambhow Nishal, Shri Bhowmick and hundreds of us are with Rangaji and Congress Organisation, extending our whole hearted, support and cooperation to our beloved Prime Minister, Shri Rajiv Gandhi. We have no boundaries of State or community or religion, we are one fraternity led by Rangaji.

I, on behalf of our fraternity, Congratulate Shri Jalagam Vengala Rao, President of A.P.C.C., for having taken the trouble of organising functions to fecilitate Shri Rangaji on his 86th birthday at Hyderabad. And wish the programme all success.

Since I am organising the same on behalf of our All India Freedom Fighters Organisation,

the same day at New Delhi, I could not attend the function at Hyderabad for which I regret very much. Jai-Hind!

"...............a man who wants to be good
and do good in all circumstances
must not hold power." Gandhiji

"Let no one say that he is a follower of Gandhi. It is enough that I should be my own follower. I know what an inadequate follower I am on myself, for I cannot live up to the convictions I stand for"... Gandhiji

Always young in spirits

Prof. Mahesh Dutt Mishra, Ex. M.P
Rtd. University Professor of Political Science
General Secretary,
All India Freedom Fighters Organisation

Two youngmen among the veteran freedom fighters (though octogenarians) have baffled me in the last decade or so, as I had the good luck to come in personal contact with them. They are Baba Prithwi Singh Azad (94) from among the revolutionaries and Prof. N.G. Ranga (86) belonging to the Indian National Congress. These two legendary figures continue to inspire all those freedom fighters who are much younger to them because Baba and Rangaji are to be seen in many of the freedom fighters' functions in Delhi not merely sitting as ageing onlookers on the first benches but as active participants in anything that we organise. When they address the audience and exhort them to do something for the country, one forgets their age and their wrinkles. Most of us in our seventies are shamed by the youthful mannerisms of these two. Baba at 93 went to U.S.A. and won gold medals in elders ethlet races and last year at 93 bagged three prizes in Rome in octogenarians olympics. Rangaji entered the Lok Sabha general elections of 1980 and 1985 as a Congress candidate from Andhra Pradesh and won. One should not forget that contesting in general elections and discharging the duties of a Lok Sabha member are no easy tasks and Prof. Ranga's untiring zeal to keep himself in active service of the country is a lesson to all those who are younger to him and specially to those of the young generation who take to politics as a mission and not as a profession.

Rangaji had emerged as a national figure in the thirtees and was known for his radical views, for his association with the Kisan movement and for his support to Netaji Subhash Chandra Bose, when most

of the Andhra Leaders were with the Congress High Command. I hope other friends will contribute detailed accounts of his multifarious national activities bringing out ever active and ever youthful service to the nation for more than five decades. After independence he like the great saintly leader Rajaji, was disillusioned with the way the norms of administration were being thwarted leading to valuelessness in all walks of life. But when Indiraji took up cudgels against the stagnating trends in politics and waged a war against vested interests Rangaji lent her his full support. It was the Madicalism and Rangaji that put him in the Congress (I). Again due to his close association with the All India Freedom Fighters' Organisation as a senior member of the presidium the organisation comprising of freedom fighters of all shades of political opinions pursues a policy of voicing national consensus and of furthering the cause of democracy, socialism and secularism. It was a coincidence that I stambled into the third Lok-sabha (1962-67) and Prof. Ranga was there on the opposition benches. But he was so different from other voceferous and almost hostile opposition friends that his interventions and speeches could have been from the congress benches as well. All his life he has exhibited a balanced outlook based on high principles and so he could never go far away from Gandhian ideas and congress objectives. My humble 'Pranams' to this young patriot and a prayer to God to keep him with us for a long time.

KHDI CAP AND RANGAJI

Chuni Lal Pandit,
Ex.M.L.A., (Central)
Advocate.

Phone : 3355

ER-20, Civil
Lines,
JULLUNDUR-1.

Dt. 3.9.'80

Respected Shri Rangaji

You may be feeling a suprise at the very familiar style in which I am addressing these lines to you. I, however, feel amply justified in doing so.

I am your silent admirer since 1930, when both of us were members of the Central Legislative Assembly. I vividly remember, even today the matter of the invitation by Lord Irwin the then-Viceroy of India extended to you a Viceregal party held in Simla in July, 1930. The invitation was accompained with a request that you will be pleased to attend the party in 'Dress-Suit', while you always donned Khadi, as an article of faith. You sent back the reply that you would not dress yourself in a European style and that you only dress in Khadi. On this the Viceroy's house wrote back to you that you may attend the party in Khadi but you would leave your headgear in the cloack Room. You again wrote back to them that you never would part with your headgear and that if "I am not allowed to don my headgear, I refuse to attend the party Ultimately, you triumphed and Viceroy's house had to respect your stand and I am a

witness to the fact that you attended that party in Khadi Dress with silvery white cap on your head.

After a long time you were pleased to visit Jullundur City (Punjab) alongwith Late Raj Gopal Acharya. Jullundur Bar Association was addressed by both of you in the Bar Room. I met you and reminded you of the above story, which pleased you very much and you took me to Shri Raj Gopal Acharya and told the story. You have been a great fighter for the service of the "Man" and the "Mother Land". It is a matter of great pride to all your admirers that Smt. Indira Gandhi, the Brave and dauntless guide of the destinees of the Nation. He, has picked you up as one of those, very few, on whom she can implicitly rely in the governense of the country. I hope you will appreciate the feelings of an humble admirer of yours.

It is interesting to note in this connection that even the wearing of Gandhi Cap was made an offence under Section 144 of Indian Penal Code in Guntur, a number of advocates under the leadership of Shri K. Satyanarayana were arrested because they dared disobey the ban and publicly were that cap. Prof. Ranga demanded and obtained the permission of the Viceroy to wear that very same dreaded Gandhi Cap and attended the Viceregal Reception in Simla. The Government felt ashamed, of its ban, after that Rangajee's dare-devil defiance of its ban in the very presence of the head of the Government, with his very

permission and withdrew the ban soon afterwards by telegraphic orders.

He demonstrated thus how Indians were gaining moral power in the wake of Salt Satyagraha. By facing the Viceroy with that challenge to reconcile the welcome to Gandhi Cap in the Viceregal reception and ban on it in Andhra towns, Prof. Ranga, the legislator shamed the Government and forced the Viceroy to withdraw the ban The late C.S. Ranga Iyer the then senior independent MLA observed that Ranga, the Young Khaddar Clad professor reminded him of such great Patriots as Motilal Nehru, Prakasam, Lajpat Rai, Vithalbhai Patel, the Senior Romanesque Tribunes. No wonder, the Government and the Justice Party its powerful South Indian ally worked together to get him defeated in the ensuing general elections. When his College Trust Board was pressurised to demy the privilege of allowing its professors to continue function simultaneously also as legislators Rangaji declared his preference to public work and resigned the coveted post in that Prestigious Madras college and resumed his active association with the Congress.

Soon after his electoral defeat he chose to go to England and campaigned against the R.T.C. and in favour of the Congress demand for immediate recognition of India, as good a Dominion within the Commonwealth as Canada and the reconstitution of R.T.C. With Mahatma Gandhi and Congress as the Major partners empowered to draft the

constitution Bill for the Constitution of India as full-fledged Dominion. He was helped by his earlier comrades in the Labour Party to Propagate his mission through the platforms of both the official Labour Party which was then in the Cabinet and the Independent Labour Party Messrs.. Fenner Brockway, George Lanselavy H.N. Brailsford, G.D.H. Cole and A.G.Stock and the Friends Society helped him in that mission.

(Edited by Convenor)

"Here is the Mantram, short one, that I will give you. You may print it on your heart and with every breath of yours give expression to it. The mantram is this: We shall have free India or die in the attempt. We shall not live to see the perpetuation of slavery.

He who loses his life, shall gain it; he who seeks to have it loses it. Freedom is not for the faint hearted. Take a pledge with gold and your conscience as witness that you will not rest till freedom is achieved." .. Gandhiji August 8, 1942.

Professor N.G. Ranga - as I have known.

H.S. Dwivedi Editor, Rural India.

For the first time, I met Professor N.G. Rangaji in 1934, at the annual Congress Session. I was then 24. He impressed me as a young shining star, with striking fine memory, destined to play historical role in India's freedom-fight. But after starting of Rural India in 1938, I gradually grew closer and closer and started looking upon him as my guru.

Great Psychologist

Though young in years, but Ranga's judgments were of grey-head. I tride to hide it from him but he could mark that I was strong-minded to the point of obstinacy and therefore whatever he told me was just inkling of what to do or what not to do. He read it very correctly that I was deeply devoted to my present public body-Adarsh Seva Sangha and its founder Shri G.K. Puranik and therefore, Rangaji did not draw me very near to himself, knowing it full well that had he done that, I could be more useful politically to-my-self as also to Rangaji.

Though in the A.I.C.C. but I ceased to have my usual love for the big Congress hierchy, after Subhash Boss episode of 1938 at Tripuri Congress, for I had deep love and respect for Subhash Babu as I also shared his political idealogy of armed revolt, and, therefore, started helping revolutionary friends by whatever way I could, including sheltering them at village Bhatnawar, by making them teachers in my organisation. Adarsh Seva Sangh. It was my deep unflinching loyalty to the Sangh which prevented me from becoming active revolutionary, and when Congress started fruiting I ceased to be a Congressman, though I was in the Madhya Bharat Assembly as Independent M.L.A.

The Swatantra Party President.

In the Congress of the thirties Rangaji was with Jaiprakash, Kamaladevi, Masani, K.D. Malviya, A. Patwardhan, Ashok Mehta in the socialist wing of the Congress. So was I. Throughout his great love for the pleasantry, coupled with his outstanding ability and learning, was silantly but steadily drawing me towards him and when the swatantra party was formed, he picked me up to organise it in the Madhya Bharat region of Madhya Pradesh.

Magnanimity

In 1965, when after the death of Shri Puranik, I took over Rural India, Second time, Rangaji very kindly accepted to be the chairman of Editorial Board. Now I started looking at Rangaji as my guru with all the reverance that a hundred years back disciple would have for his guru. But he would not chide me over my editorials though they were against his party's policy.

Ranga - the rock for principle

Very few people knew that Ranga is a giant for principle and has remained firm and unmoved like the Himalayas against greatest temptations and even if that would invite displeasure of Gandhiji. Gandhiji more than once pressed upon Rangaji to join Nehru Cabinet, but he refused, for Ranga was against controls and Jawaharlal Nehru was for controls.

Now, I have none of my obstinacy or own will before Rangaji. Though he treats me like a near kith, but to me he is my guru of the hoary past and quietly I would do what my guru orders, though the command be unpalatable.

OUR ASSOCIATION WITH RANGAJI

Dr. T. Kannan
Vice-President,
A.I.F.F.O.

I know Prof. N.G.Ranga intimately after I am released from four and half years imprisonment in the Madras conspiracy case. My name became popular in this case as it was defended by Andhra Kesari Late Shri. Prakasam Pantulu. We can say from early thirties.

First I came into the fraternity of Rangaji as a collegue in the Handloom Weavers Association. He was then the President of the Association and I was one of the active office bearers. Shri. Ponneri Ramakrishnaiah and Jayaramulu were his close followers who were acted as liason between Andhra and Tamilnadu Associations.

During this period Rangaji started a weekly Telugu magazine by name "Gobhumi" in the Varada Muttiyappan Street, George Town, Madras. And Rangaji used to conduct political classes in that office where several of us used to attend.

In 1940 a huge rally and a public meeting was organised at High Court Beach. Misses Ranga i.e Smt. Bharati Devi Ranga led the ladies section in the procession in which my wife Smt. Bhargavi and Smt. Padmavati Wife of Shri Jayaram Chetty took active part. These women were arrested and produced in the George Town Magistrate Court. They were sentenced till the rising of the Court.

Prof. Ranga and myself were in Raya Vellore Central Jail when this has happened in Madras City.

We observed National week in April 1941 in the Jail and enacted a play in which veteran Freedom Fighter Somayajulu acted as Joker, role of a mimicry. One Keralian acted as Samiyar and myself as South African gingies.

~~Prof.~~ N.G. Ranga, late Sri Pattabhi Seetharamaiah, Shri E.M.S. Nambudripad, late Sri Madduri Annapurnaiah and Shri Shanmugam Pillai were judges and they conferred 1st Prize to me.

On the occasion of the 86th, Birth Day of Rangaji I pray God to give him healthy and long life and enable him to serve the Country and the people for long.

RANGAJI SHAPED HIMSELF AS A NOBLE LEADER

N. Alexander, Ex.M.P.
General Secretary,
All India Freedom Fighters Organisation

The Grand Patriarch of the Indian Parliament. The Fifty Five Years of effective creditable Parliamentary life, none else can claim. The legendary Figure of the Kisan Movement with none to match. The dauntless Freedom Fighter, the inspirer of the youth of that memorable age. The expouser always of the down trodden. That is Professor N.G.Ranga!

A maltifaced personality he is. Made his mark wherever he touched.

A Parliamentarian of no mean stature and standing. Crossed swords with the then stalwarts in the House for causes which he thought was right and dear. Not even Panditji or Sardarji was exempted. Being a contemporary of his in Parliament, I simply admired him.

Yes, our Epic struggle for Freedom redounts with the sagas of such great men. Alas! who remembers it now.

"The greatness of a Nation is gavged by how the coming generation worships their Heroes". That is what Karlyle, the great English Philosopher - writer says.

A Fighter, still he is. But now mainly for the Freedom Fighters cause. Every little right of their's he takes it as his own. He expouses the Freedom Fighters causes and fights to the finish. Indeed we are proud of him.

Now seasoned and mellowed by age and experience, he is a bulwork to the Government in his capacity as the Deputy Leader of the Congress Party in Parliament; though some may remark, "should he go to that extent. Is he not thinking that he is a Government.

Is it not tantamount to forgetting fighting his part".

CHEER you, RANGAJI!!

G. Lakshmanan, Former Deputy Speaker, Lok-Sabha, on the life and achievements of Prof. N.G. Ranga.

I deem it a great privilege to be associated with the function organised to felicitate Prof. N.G. Ranga on the completion of 85 years of his life.

Prof. Ranga is among the very few persons amidst us today who constitute a sort of bridge between the pre-independence India, struggling to free itself from the foreign rule for attaining political independence and the post-independence India, fully pre-occupied with all-round developmental activities so as to attain economic independence as well, without which, we all feel, our task is, as yet, incomplete.

Working under the affectionate guidance of Mahatma Gandhi during the freedom struggle he has been an associate of Jawaharlal Nehru, Sardar Patel, Rajendra Prasad, Rajagopalachari, Netaji Subhas Chandra Bose and such other legendary personalities. A self-less Gandhian - he has been successfully serving every conceivable public cause which has attracted his attention during his long public life.

Prior to the birth of our Republic, Rangaji was a Member of the Central Legislative Assembly for ten years, from 1935 to 1945 and thereafter Member of the Constituent Assembly from 1946 to 1950. Though during the tenure of the Constituent Assembly, he was pre-occupied with political work in the Madras State, his active participation in the discussions in the Congress Working Committee and in the debates of the Congress party which used to meet almost every afternoon during the days of the Assembly, as well as, his speeches in the Constituent Assembly are a great contribution from him in the framing of our Constitution.

Prof. Ranga has been a Member of Parliament all along, except for minor breaks. Veteran Parliamentarians of his class are indeed getting rare. He is a forthright speaker who has an open mind on all issues. Those amongst us who heard him recently in Lok-Sabha, would, I am sure, fully agree with me that it was a remarkable treat to the eyes and ears-an occasion when the entire house heard him with rapt attention. As one who has some part in conducting the proceedings of the Lok Sabha, at present, I cannot think of a better compliment for a Member speaking on the floor of the House, these days. His very presence in the House has a sobering effect on our young parliamentarians who are rather new to Parliamentary modalities and procedures and in their enthusiasm in presenting the case of their constituents may, at times, over-step the limits, resulting in confusion and disorder in the House.

Besides his contribution on the floor of Parliament, Rangaji has done very useful work in the Financial Committees of Parliament, namely, the Public Accounts Committee, the Estimates Committee and the Public Undertakings Committee of Lok Sabha. He was a Member of the Public Accounts Committee during 1935-39 in the company of that eminent parliamentarian and orator - S. Satyamurti. Membership of this Committee used to be a great privilege in those days when the non-official element in the Committee used to be in a minority. He also has been Chairman of the Public Accounts Committee in 1958 and 1959.

Prof. Ranga is also known as a pioneer in the Indian Peasant Movement. The problems of the peasantry in zamindari areas did not receive special attention of those involved in the freedom movement in the earlier period. For a long time the Congress Party did not take up the cause of zamin ryots though they were the most exploited lot among the Indian agriculturists. This issue received the serious attention

of the Congress Party when the Socialist group within the party gained strength. The zamin ryot agitation was intense in Bihar and the then United Provinces. It was equally intense in Andhra region where it was championed by Prof. N.G. Ranga. Under his leadership the agitation of zamin ryots gained momentum and he led many peasant marches in 1937. Their main demand was reduction of land tax and the abolition of the zamindari system. The agitation was successful in as much as the cause of zamin ryots was taken up when the Congress Party formed the Ministries in the Provinces.

Prof. Ranga has, amidst all his political and social activities, found time to ponder over important problems of the day and suggest solutions for these problems through his writings. He has over 75 publications to his credit in English and some 15 in Telugu. He is a voracious reader even at this age and one often finds him engrossed in a book in the Parliament Library. He has also travelled all over the world as a member of Indian delegations to important international conference, which include, World Agriculturists Conferences in London, Copenhagen and Canada during the forties, Inter-national Labour Conference in San Francisco in 1948, Cooperative Congress in Bulgaria in 1957, various Commonwealth Parliamentary Conferences between 1954 and 1969 and Inter Parliamentary Union Conferences in 1964-65. These very well indicate the diverse field of Rangaji's interests and activities.

Not many know of Prof. Ranga's interest in planning and development. He has propounded the plan for All India Drainage, Cyclone, Famine, Flood-protection Insurance Fund. He pursuaded the Planning Commission to develop the self-employment sector and also cottage industries and handicrafts.

Prof. Ranga's concern for the welfare and progress of the suffering humanity, particularly the weaker sections and the tribals among the society, is known to all of us. He has been carrying on with his social and constructive work all these years irrespective of the nature of his political activity or platform.

We all wish and pray that Prof. N.G. Ranga continues to serve the cause of our country and the people for many more years.

New Delhi
April 28, 1982.

(This article has not so far seen the light

convenor.

On how good the teacher is depends how good the pupil will be. As someone has put it, "a mediocre teacher tells; a good teacher explains; a superior teacher demonstrates and an exceptional teacher inspires."..Rajiv

AN APPRECIATION OF RANGAJI'S CONTRIBUTION

V.Pushpa Kumari
&
K.L.Narasimharao
S.V.University
Tirupati.

The peasant does not belong to the third world or the last estate but to the first estate. The rest are parasites. He is the food giver. If he was idle, the whole world would starve. His is also comparitively the purest life in the world. Character always depends on whether a man works for his own bread or works others for his bread, and the peasant is the least dependent among all mankind. I resent the description of the peasant as a poor, wretched creatur. No, if any one has the right to walk with his head erect on earth, it is the peasant. Why should he bow his knee before any one, be he a zamindar, or an officer of the Government? Let them bow to him without whom all of them must starve." Sardar Patel.

Prof.Rangaji played an outstanding part in the great events of this century and his name will be remembered for his unque and pioneering role in the cause of peasants, working classes, weavers, artisans, fishermen and other self-employed masses and of the suppressed humanity of the world.

As if made for each other, Rangaji found an ideal partner in late Smt.Bharathi Devi, the daughter of Freedom Fighter, Sri Subbaiah. She followed Rangaji wherever he went, joined hands with him in all his political and constructive work; 'Amma' as she is effectionately called by their desciples and followers. Smt. Bharathi Devi led kisan marches, courted imprisonment as a desciplined satyagrahi, and was a legislator at the state level. She was always a great source

of strength and inspiration to Rangaji.

Paying a glowing tribute to Smt. Bharathi Devi, Rangaji writes in his autobiography, 'Fight for Freedom', published in 1968, "To have to live practically alone in Gobhumi, even when I am outside jails, manage my small farm and finance many of my activities, public and private, to be able to discharge all that responsibility while I was in jail for years and to ward off the ever-vigilant police, give shelter to so many underground workers and provide funds, food and clothing to such of them as were in need of them and to be ever ready to be taken into jail, while on such active duty was the heroic role that she had to play and she played that role ably and nobly. No wonder Gandhiji came to be proud of her". Such was their understanding, partnership and comradeship in joys and sorrows of life. Having shared Rangaji's life for so many years, Deviji is no more in the evening of his life. He is an one man institution in the country. Even his bitterest critics and detractors have the highest admiration for his fearlessness, courage of conviction and for his incorruptibility.

Another facet of Rangaji's is the formation of fronts and organisations to fight for the causes so dear to him for social justice for peasants, rural workers and women, beside colonial peoples. It would be gratefully acknowledged by generations to come how Rangaji, along with his colleagues abroad, viz. Fenner Brookway, Prof. Dinash Stock George Padmore and Jomo Kenyatta, started the colonial and coloured peoples Freedom Front in 1942 and championed the right of African and Asian peoples for national freedom. As a special delegate chosen by Government of India, Rangaji appealed from the podium of U.N.General Assembly in 1980 for the release of Nelson Mandela and other prisoners and removal of aparthed by South Africa. He pleaded for keeping the outer space fre from Nuclear

tests and warfare.

Rangaji is the first person, who has proclaimed that not only the capitalists, but also the proletariat in the imperialist countries join hands to exploit the people in the colonies; organised the peasantry and led a great movement against Zamindari system; gave an ideological background for the movement to rehabilitate village industries; organised political schools to develop leadership even in villages; advocated the need for adult franchise and convinced Gandhiji as early as 1925-'30 in giving voting rights to Harijans, Girijans and other down-trodden masses. He saw great danger in unnecessary controls and fought against them. He obtained blessings of Gandhiji for the ideal of kisan Mazdoor Praja raj as distinguished from Proletariat Dictatorship. In short he wanted all to realise that the Kisan is the centre of our economic system as envisioned by Sardar Vallabhi Patel, and therefore he must be strengthened.

During this year of centenary celebrations of the congress, which is the foremost fighter and architect of India's Freedom, he was called upon to deliver the keynote address in Delhi and Hyderabad, as a doyen of freedom movement.

Rangaji is as energetic and enthsiaustic as ever, anxious to spend the span of his life in the cause of the poor and voiceless. His birthday celebrations on November 7 prove once again the enviable place he occupies in the hearts of his country men.

May he live long enjoy the high esteem of his country men, continuing to be the torch-bearer of the kisans, in whose emancipation alone the prosperity of Bharat rests.

PROFESSOR RANGA-THE PIONEER IN KISAN MOVEMENT

BY

Late Shri R.V. Swaminathan
and Ex Union Minister of State for Agriculture
and Rural Development

I feel honoured to write a few lines about my longtime leader and friend Prof. N.G.Ranga, who is a veteran kisan leader and a pioneer of the kisan movement in the country.

My first meeting with him happened to be in jail when we were all locked up for participating in non-cooperation movement during the freedom struggle in the year 1932. Even there Rangaji used to discuss with us problems of kisans, and the ways and means through whcih their pitiable conditions could be improved.

When the All India Kisan Sabha was started in 1935 under his leadership, he entrusted the organisation of Kisan movement in Tamil Nadu to me and from then onwards I was closely associated with him in rural activities as also Congress party work not only in Tamil Nadu but also at the national level.

Prior to 1936, the All-India Congress sessions used to be held only in the larger cities. However, Gandhiji wanted that Congress sessions should also be held in villages. Most of our national leaders were doubtful whether it would be possible to hold a Congress session in a rural setting, where lakhs and lakhs of people would assemble, in the absence of requisite facilities and amenities. Our great leader Sardar Patel readily accepted the challenge and organised the first Congress session in Faizpur in a remote corner of Gujarat in the year 1936 under the president-ship of Pandit Jawaharlal Nehru. No doubt,under Sardar Patel's very able leadership, this session was a grand success.

Though the British Government was always against the activities of the Congress party and would not hesitate to create trouble for us, this time they left us alone in organising this session in a rural area. Not only this, the British-owned Railway Company opened a new Railway Station near the village and gave it the name "Faizpur Congress Session". Here Rangaji, with the help of many Congress Socialist party leaders, organised a very big session of the All-India Kisan Congress whcih was also attended by several lakhs of people.

Whenever Rangaji toured the State of Tamil Nadu, I always had the privilege of accompanying him to the villages scattered in every nook and corner of the State. In 1938 I organised the Tamil Nadu Kisan Congress Session in Rajapalayam. Rangaji presided over this session where more than a lakh of kisans participated.

Smt. Bharathi Devi Ranga, his highly devoted wife, also took an active part in the kisan movement till her untimely death.

In 1939 the Kisan Congress was held at Kanpur. At that time Rangaji was arrested and sent to jail. In his absence Acharya Narendra Deva, a great socialist leader, presided over the session and was also elected the President of the All-India Kisan Sabha.. Smt. Ranga became the Vice-President and I myself and Shri Mohanlal Gautam were elected as its Joint General Secretaries.

When the Communists succeeded in capturing the All-India Kisan Sabha, Rangaji gave birth to the "All-India Rural Peoples Organisation", through whcih he fought for the cause of the kisans.

Rangaji was one of the promoters of the International Federation of Agricultural Producers Organisation (IFAP) which used to meet once a year in variou

parts of the world. In 1950 he asked me to participate in the IFAP Conference held in Sweden, a Scandinavian country. We were 5 delegates to this conference led by Shri S.M. Wahi.

Rangaji started his parliamentary career as early as 1930 and continues to be a doyen of the Lok Sabha till this day. Even at this age, he is very active and always agile. Whenever the problems of farmers crop up in Parliament, he jumps on his feet and never fails to protect thier interests to the best of his ability.

No doubt the farmers of this country regard him as the champion of their cause and hold him in high esteem and respect. He is a staunch believer in democratic principles and the services he has rendered to the nation during the freedom struggle and later are no doubt unmatched. I am very happy to know that a special publication is being brought out to felicitate him on his completing 50 years of Parliamentary life. I pray the Almighty to give him a long and happy life for many years to come.

(This article has not so far seen the light)

New Delhi
April 15, 1982.

Convenor

"Father of our nation, in this holy war for India's liberation we ask for your blessings and good wishes."

Netaji broadcast message specially addressed to Gandhi, on July 6, 1944.

PROF. RANGA ZINDABAD

Manmath Nadh Gupta,
Presidium Member, A.I.F.F.O.

During our struggle for freedom the masses came into the movement consciously, when Gandhiji captured the Congress and changed it into a fighting militant organisation. Not that there was no struggle before 1919. There were struggle. The revolutanaries were there. Even if we leave the Wahabis, Ramsingh Kuka and his Namdharis, Phadke etc., The revolutionaries were active in Maharashtra under the guidance of Lokmanya Tilak and V.D. Savarker. The Chapekar brothers (three brothers were hanged) set a glarious record for all time. The sparks of this movement reached London and Madanlal Dhingra was hanged in London, because he shot an Englishman Sir Gurzon Wylie. Dhingra got world fame so much so that Gandhi got panicky and he wrote his Indian Home Rule, which ~~like~~ the Communist Manifesto in the case of communists, because the fountain-head of what later on came to be known as Gandhisim.

I have given full detail of this in my book GANDHI AND HIS TIMES, a book of 310 pages demy.

Later on the revolutionary movement started in Bengal. At first it was an open movement, but when it was suppressed, it went underground. In Maharashtra the revolutionary movement stopped, but in Bengal it never stopped because it had arisen from the ashes of a far flung deep rooted mass movement.

All this happened and hundreds had been hanged and thousands had been jailed. Inspite of this Gandhi's non-cooperation added a new dimension to this already very rich heritage.

The revolutionaries had brought many intellectuals in the Vortex of the struggle for freedom, Gandhi brought more.

Prof. Ranga is one of the great intellectuals brought to limelight by the Satyagraha Movement. Although he was an intellectual, he had great links with the Kisan Movement of the country. He can be put in the category of Swami Sahajanand in northern India. Apart from this he has been active inside the legislators. In fact there has been very few Parliamentarians like him in India.

Thus in every respect he has been a great asset to our struggle in many categories.

After independence his value as a public man has increased rather than diminished. For some time under the spell of Rajagopalachari, the Vizard he was cut off from the main stream. But sincere as he was, he has come back and like before he is more useful to the mainstream in many fronts. As our pattern in the freedom fighters organisation lead by Sri Sheelbhadrayajee, V.L.Sundar Rao, Professor Mahesh Dutta Mishra and others, we see him often.

Inspite of his advanced age he is to be found on every occasion. May he live with us many more years to act as the nation's friend, philosopher and guide.

The Three Rebel Men of 1938
A top parliament.

N.G. RANGA

Some of us, members of the Central Legislative Assembly in 1938, decided that we would not allow the Union jack to fly over the house of legislature to which we had been elected by the people so that we could do our best for the achievement of Swaraj. We gave notice of a question to ascertain as to who had first hoisted the Union Jack on our House, whether the Speaker had been consulted about it.

Three of us, S.K.D. Pallival of Agra, editor of the daily 'Sainik', (who later became a Minister in U.P.), Mohanlal Saxena of Lucknow (who rose to be Central Minister for Refugees and Rehabilitation), and myself, all members of the Central Legislative Assembly, extracted the truth, in answer to our starred question from the then Executive Councillor in-charge of Home, that the Union Jack, flag of the British empire, was flying on top of the Assembly Hall building, without any authority of the Speaker of the Assembly or any special official dictat of the then British Government of India or with the knowledge or permission of the Speaker.

We were aware of the heroic fight carried on in Nagpur in 1922-23 by batches of Congress volunteers to hoist the national Flag and how so many had withstood severe lathi charges by the police and faced imprisonment. I was specially impressed with the brave fight offered by Shri Kotaiah Naidu of Masula in continuing to keep up the National Flag on the flagpost in the central park of Masulipatam, how he had been beaten up until he became unconscious and then taken to jail.

So we went up the steps to the flagpost. We found it to be high. We needed the support of a few stronger persons. We persuaded two hefty watch and ward men to help us. The five of us managed with some difficulty to remove the flag. It was an

inspiring moment. We noted that the watch and ward men also were feeling elated. Then we three marched down the steps and entered the House and shouted slogans like "Down with Union Jack", "Hail National Flag on the Assembly Hall" and "Mahatma Gandhi-ki-jai". Catching up with the atmosphere, many other Congress MLAs shouted "Vande Mataram".

Some of the National-level English dailies gave prominent notice to our symbolic act, acclaiming us as heroes of the order of the Congress volunteers of the Nagpur flag satyagraha. Many Congress journals hailed our action as unique in that, for the first time the Union Jack had been removed from atop the Parliament House. Many wondered what would come in its wake. We were ready to face the consequences of our action. We even demanded an apology from the concerned authorities for having hoisted the Union Jack on our Parliament House, without its permission and without knowledge of its Speaker.

Our elders like Bhulabhai Desai of Bombay and others asked us not to make to fuss lest the Congress High Command be provoked to disown us.

Sure as anything, Gandhiji was himself approached by the Viceroy with the query how he could reconcile our action with his practice of non-violence. Bapu thought there was some strength in that quiet poser.

Bapu wanted us to justify our action not from the British standpoint, but by his canons of non-violence. My colleagues and I were prepared to accept his decision but felt that what we had done was patriotic and in keeping with the tradition of national resistance against imperialism.

Bapuji asked me how we could pursue such a tactic on our own while negotiations were a foot for transfer of power at the centre also and while the Union Jack could be removed by mutual consent.

I replied that the whole national movement of resistance was based on his premise that the British regim was imposed by force on India. Our people desired to replace it by a government and parliament based upon their consent. Some of us had been sent, on his authority, to the Central Assembly to carry on that national defiance of all emblems of imperial authority.

Gandhiji wondered if our Congress Ministries should proceed to remove the Union Jack before any formal consent by the Viceroy.

I asked, "Have we not hoisted our National Flag also, side by side with it?" Bapu said, "Our people tried to do that, but the Muslim League objected to it. Yet, in some places, our National Flag has been raised. Any-how these are matters of high politics which would be negotiated", he mused.

I replied, "Sir, we have waited long enough. How can we continue to allow their flag on our House after knowing that they had no moral authority, did not obtain any kind of permission from any legitimate authority as the Speaker of members of the Assembly?

I remained Bapu of the brave and successful fight put up by Vithalbhai Patel, the first Indian Speaker for gaining autonomy for the Assembly from the Government and so, "How could we continue to be complacent, after their open admission of having hoisted it without ever seeking permission from the Assembly? Anyhow, Bapuji, I feel that we have only implemented your general direction to us, especially elected legislators, to offer ceaseless, courageous and partiotic resistance to every imperialist insult to or assault on our national

spirit

Bapu waited for a minute, looked at me affectionately and then observed, "You mix western agressiveness with our satyagrahic logic like Vithalbhai and Subhas." I felt relieved. But I was afraid he might say that our action was not in consonance with the spirit of responsive co-opera tion, practised by our Congress Ministries.

So I ventured to remark, "Bapuji, in the Central Assembly we are not burdened with any need to co-operate with the Government. In fact the British in the Central Government must be reminded continuously that we are imp atient, they must pack up and go, with their flag."

Bapu was too much of a democrat. He would never impose his will on his colleagues, unless they were willing to be persuaded without violence, on what they considered to be the right way of implementing his genral directions. So when he realised how strong our feelings were, he did not wish to argue on the plane of satyagrahic propriety. He blessed us by placing his hand on my head and observed, "Ranga, we appreciate you and your friends. We are glad, you are our true and tireless sentinels for our national interests."

(With Courtesy Bhavan's Journal)

BAPU BLESSES DEMOCRATIC IDEAL

K.M.P. Raj
Prof. N.G.Ranga.

I reached Sevagram on that November morning in 1944. I could see that Bapu had already anticipated us and included the organisation of Kisans, mazdoors, students, youths women also in the ambit of Constructive Programme. He also agreed to extend its scope to embrace the organisations of Tribal people, weavers and other Kalakars. We were both happy that, though the detenus and Bapu were obliged to live so far apart we were all reacting and responding in the same way to the new needs of our national movement.

All this preliminary discussions and agreement on encouraged and emboldened me to unfold, at length, my thesis upon the historical timeliness and political need and wisdom of the ideal of democratic Kisan, Mazdoor, Kalakar, Buddhijeevi Raj, as being the most scientific satisfactory and progressive political interpretation of our national ideal of Swaraj, based upon truth and non-violence. I ventured to say that Bapu's twin principles of truth and non-violence could be embraced and implemented only by full-fledged democracy because democracy alone could stand for and would ensure human freedom and human rights, arising out of the inviolability, dignify and sacredness of every individual and his family. Democracy would however be capable of falling a prey to the domination of any one or two classes of toilers. It would, therefore, be necessary to educate and prepare the public mind, to work for and defend only that form of democracy, in which there could be and would be an honourable and safe-enough scope and place for all classes of toilers to progress and prosper and for all individuals to achieve their maximum degree of happiness according to ethical standards set by the charter of Human Rights.

Bapu could easily telescope through the arguments that I might advance in support of those conclusions. He knew the failures of the British, American and French Democracies, and also the perversion of Italian, German and Japanese democracies by the Fascists. So he readily assured me that he always wanted only full-fledged, undiluted democracy of all toilers and in the society of his conception, the drones would have no authority. Hesitantly and shyly, yet, hopefully I posed the suggestion that Bapu might declare to the world which was suffering from the conflicting claims of Fascists and Communists on one side and Capitalistic and Socialistic Democrats, on the other that he would favour only Democracy of the Kisans, Mazdoors, Kalakars and Buddhijeevis. I hastened to say to him that this ideal was hailed, day after day, by the 300 and more detenus who used to gather at my classes in the Tanjore jail. Bapu's face lit up with a marvellous smile. He looked at me, with boundless affection. I felt as if he was once again as buoyant as a young man. He exclaimed 'Ranga, you need not fear. I agree with you. We have to declare our ideal in its fullest aspect, in the modern political terms, Yes, Congress stands for democratic Kisan Mazdoor Praja Raj, as you would like to phrase it. Are you now content? He burst into peals of his famous gleeful mirth. "Yes, Bapu, I am so happy" I said, as I was beside myself with happiness. I added that "all this was implied in the 1942 Bombay A.I.C.C. Resolution, Bapu". Yes, Yes, I have always meant all this, when I declared my faith in Ram Rajya; Now, I declare it in Ranga's phraseology also. Are you content? Bapu asked me. He then blessed me with all his affection.

After the prayer was over and at about 9.00 p.m., I was again asked to see Gandhiji to get more clarification about some of the points raised about

Kisan Organisation. I could see after half an hour of our talk that Bapu was feeling tired, he could keep himself awake only with an effort and his body was imperceptibly sagging. When I realised his painful effort I suggested that I might be permitted to leave him for the night. He smiled in such an affectionate manner, as if he was grateful to me but passed me to go on with our discussion I would not trouble him any more and so obtained his permission to withdraw for the night.

As I was lying down on my bed after the evening prayers, etc and contemplated over all my past hopes, fears, disappointments, I did begin to wonder whether after all, what happened on that day was not a dream. I wondered whether Bapu approved our idea so fully and unreservedly or whether there was any scope for any later interpreter to water down his blessing. As I went for my interview on the next day, Bapu greeted me with his exclamation of the K.M.P. Raj and asked me what more was I going to ask him to give. That transported me to the realm of hope and happiness. Thus November 1944 lives as a memorable land mark in my life.

I talked to Bapu about the urgent need for training our public workers in the ideological and organisational spheres and narrated to him the good results achieved by the workers trained in the Indian Peasant Institute, which he was good enough to inauguration in 1934. He agreed with me that we should organise an All India Samaj of Constructive Workers, trained in such schools. Bapu wanted me to study the working of the Ahmedabad Mazdoor Sangh and said it was also trying to train workers to take up the responsibilities of serving and lending the working classes.

Thanks to his blessings to the ideal of Kisan Mazdoor Praja Raj, the Hindustan Mazdoor Sevak Sangh, of which Sardar Patel was the President and Gulzarilal Nanda, the Secretary, hastened to accept this ideal and print it at the very head of its Constitution. Little wonder, that soon after the All India Students Congress, Youth Congress and Kissan Congress adopted it as their ideal also.

RANGAJI'S DEBUT IN THE PARLIAMENT ARENA:

(Excepts from Rangaji's speech on 17.7.1930 in Central Legislative Assembly)

Mr. N.G. Ranga (East Godavari and West Godavari cum Krishna Non-Muhammadan Rural): Mr. President, my amendment runs as follows:

> "That for the original Resolution the following be bustituted:
>
> 'This Assembly recommends to the Governor-General in Council that he should take all necessary steps to secure the co-operation of and participation by Mahatma Gandhi and other representatives of the Congress in the Round Table Conference'.

As my Honourable friend, Mr. M.K. Acharya, said the other day, the idea of a Round Table Conference is not a new one; it was mooted years ago on the floor of this House and also outside in the country by the political leaders.

The Purpose of the Round Table Conference:

It was the Viceroy who announced, in his now famous statement, that India's future constitution was going to be worked out in a Round Table Conference which was going to be held in London, at which he hoped all the different political parties in India would be properly represented. But why is it that it was not accepted by the Congressmen? It is necessary for me, as well as Honourable Members of this House, to face the fact squarely. The Congress was not prepared to accept this offer of His Excellency the Governor General just because it felt that, unless and until a clear assurance was given to the country that the Round Table Conference was to meet to discuss a Dominion Status Constitution, there was no use at all for all these representatives and parties of India to go to the Round Table Conference and there begin to discuss political questions. The Governor General was probably right in doubting at that time

whether it would be possible and advisable on his part to give this particular assurance to Mahatma Gandhi and Pandit Motilal Nehru and other leaders. He was probably right because it was not possible for him to gauge and assess the strength of political consciousness and the strength of feeling on the part of Indians on this demand of theirs - Dominion Status.

Things, however, have changed now; there are clear and unmistakable signs to show that the people of this country are determined to achieve Dominion Status in order to work out a brilliant future for themselves. If any further evidence is wanted, all that the Government and Honourable Members have to do is just to see how the country is to-day giving its response to the official measures of repression against the **'Salt Satyagraha'** Campaign. Large numbers of people have taken to law-breaking and have thought it fit to oppose the very foundations of Government.

An Affront to Indian Tradition:

A Hindu or Muhammadan house-holder, who has been accustomed traditionally to give hospitality to whosoever was in need of it, is to-day prevented from giving hospitality to the volunteers by a particular insidious section, a mischievous section of the Indian Penal Code. But are there not enough people in the country to give shelter and hospitality to volunteers? There are many.

Spontaneous Popular Defiance of Repressive Measures:

Again Sir, it is prohibited for a man to give subscriptions to Congress funds, but yet money is pouring in. It is prohibited for a man to become a Congress Volunteer and yet larger and larger numbers of men are coming forward everyday to enlist themselves as Congress Volunteers. Again it is prohibited in most of the towns for more than four men to assemble in a place or walk together or hold a meeting or go in a procession and yet processions and meetings are being organized in every town where there is this demon, as put it, of Section 144*. Sir, inspite of

all these repressive measures, there are people in this country and their number is luckily increasing every day, who are prepared to defy these repressive laws and to lend their moral support to the Congress and its adherents, why should it be so, I ask? It is not because all these millions of people who are prepared to sacrifice and suffer for the cause of the country are not anxious that there should be a stable and strong government to maintain law and order; it is not because they are not anxious that there should be peace, harmony and concord between different communities that inhabit this vast country; it is not because these people are actuated by a sort of evil force of anarchism, but it is just because all these people have come to believe that the Government of this country are far from sincere in their intentions; they have become dissatisfied and discontend against the policy followed by Government till now. All these people are extremely anxious to get Dominion Status as soon as possible. Now, when they are determined on the attainment of Dominion Status for India they find that there are only two alternatives before them, either to support this Government, which has been notorious for breaking its promises, or to support a movement led by one of the greatest men of the world, who is the embodiment of all that is good, all that is great and all that is noble in human nature. They are all fascinated with this **great saint of Sabarmati,** a man with great moral and spiritual strength, a man who stands up courageously for holding up the ideals and principles of this great country, and they are prepared to support him. All these people are extremely anxious that the Congress representatives should be invited to the Round Table Conference, because they see a possibility of attaining Dominion Status through this great saint of Sabarmati. But now is this Round Table Conference to be a success, how can it be useful,

how can its recommendations be binding on the people of this country if Mahatma Gandhi does not find a place in it? That is why the people in the country to-day, with one voice, say that Mahatma Gandhi should be invited to the Conference. They are extremely anxious that Government should take the necessary steps, at whatever cost it may be, to secure the co-operation and participation of Mahatma Gandhi and his adherents.

Secondly, Sir supposing Mahatma Gandhi does not go to the Round Table Conference; supposing he does not bless the Round Table Conference, supposing he is opposed, as he is to-day, to the Round Table Conference, what happens? It is all right for some Honourable Members, who are leaders of parties in this House and for some leaders outside in the country to say that they are going to the Round Table Conference with free and open mind to fight the cause of this country. But suppose their demands are not granted, what happens then? Would it be possible for the very same gentlemen to come back to this country after having been disappointed at the Round Table Conference and give a satisfactory account of their own actions? Who will accept their recommendations? Who will accept their claim to represent the interests of this country? If on the otherhand, they are satisfied, if a constitution is framed, and accepted, if a Bill is framed and placed before the British Parliament, who is to work these institutions? Sir, the Government is well aware that the country has gone through any amount of turmoil and trouble ever since 1921 Non-Co-operation, movement etc., just because the Mont-Ford reforms granted then were not acceptable to the great majority of the people of this country, just because such unsatisfactory and disappointing reforms were thrust upon the people of this country.

Sir, the next crisis is going to be very much more dangerous, because politically the country has made very great strides since 1921, and therefore to-day the people are not in a mood to suffer in their self-respect at the hands of their non-Congress leaders, much less at the hands of Government. Under those circumstances, I ask who is going to work the constitution, which has not the support of the country, when these leaders have been warned not to go to the Round Table Conference without Mahatma Gandhi and when they go to the Conference at the risk of flouting the public opinion of this country? Sir, there is a very great risk, and I warn Government because the Government has got to realise that it is its duty to see that it does not plunge this country into a political disturbance of such magnitude as cannot be imagined at present. Therefore, if the Government are really anxious that this country should progress, it is incumbent upon them to see that, somehow or other, the recommendations of the Round Table Conference as accepted by the British Parliament, are made acceptable to this country. Now, how can these recommendations be made acceptable to this country, unless and until Mahatma Gandhi and his adherents find a place in the Round Table Conference, unless their signatures are attached to the conclusions which may be arrived at by the Conference and in the Bill that may be passed by Parliament.

Gandhiji's Greatness:

Again, Sir, it may be asked, what is it that we are going to gain in case Mahatma is invited to the Conference? Sir, Mahatma Gandhi is practical-minded, he is a statesman of the highest order; he is an experienced politician; and I assure you, Sir, every Honourable Member in this Assembly has got to take his

hat off, if he has a hat, to this great saint of the world for his political wisdom, for his political acumen. Sir if this man were to be at the Conference, it would be richer in its deliberations and its achievements. I am extremely anxious that the Government should take the necessary steps to obtain the co-operation of and participation by Mahatma Gandhi and his adherents and I can tell the Government of India and through them the Viceroy that no price is too high to secure Mahatma Gandhi's participation. If they are really sincere that India should attain Dominion Status, if they are really sincere that the promises of British statesmen should be implemented, and if they are really sincere that the Indian people should be satisfied, at least once in the history of their relationship with the English people, about the good faith of the English people, it is incumbent upon the British Government, to see that necessary steps are taken to obtain the participation of Mahatma Gandhi in this Conference.

BOOKS WRITTEN BY PROF. N.G. RANGA

i) Economic organisation of Indian Villages (2 Vol.) 1919
ii) Short Biography of Rudrama Devi, Kakatiya express, 1426-28
iii) World Role of National Revolution 1945
iv) Colonial and coloured peoples 1945
v) Outlines of National Revolution 1946
vi) Peasants and Communism 1946
vii) Revolutionary Peasant 1947
viii) Credo of World Peasantry (English and Telugu)
ix) Syllabus for Kisan and Citizenship Colleges (English, Telugu, Hindi).
x) Freedom in Peril 1960
xi) Bapu Blesses (Mahatma Gandhi) 1970.
xii) Tribes of Nilgiris 1930
xiii) Agony and Solace (Correspondence) 1978
xiv) Distinguished Acquaintance - 2 Vols. 1975-76.
xv) Self-Employed Sector 1957
xvi) Fight for Freedom (Autobiography) 1967
xvii) Quintessence of Non-Alignment Movement 1983
xviii) Protect Self-Employed Peasants and Tribal People 1984.
xix) Modern Political Institutions (2 Vols.) 1934
xx) HarijanaNayakudu (Telugu) 1933
xxi) Economic Conditions of Zamindari Ryots (1934)
xxii) World Fund against Natual Calamities (1976)
xxiii) Kakatiya Nayaks (English and Telugu) Independence war of 14th Century. (1968)
xxiv) Aerial view of U.S.S.R and Yugoslavia (Indian Parliament Publication)
xxv) Memoirs of Bharati Devi 1973 (Telugu)
xxvi) In Memorium Tribute to Kisan Leaders, G.V. Subbiah, K. Venkaiah, between 1934-84
xxvii) Ryotu Bhajanavali (Telugu) 20 Editions.
xxviii) Kisan Mazdoor Praja Raj (Telugu, Hindi, English)

xix) Peasants Songs (English) 1937

Awarded Civic and Public Addresses: i) Pittsburg city 1983; Madras 1950, Hyderabad 1962; World Telugu Congress 1975; Agra 1960; Bhuvaneswar 1968;

(ii) County of Alleghany - 1983; (U.S.A)

(iii) American Telugu Convention - Washington (1983) Vijayawada; Visakhapatnam, Comilla, Lahore, Peddapuram, Srikakulam, Guntur, Kurnool.

***

Reference to Speeches delivered by Prof. N.G.Ranga in Central Legislative Assembly during 1935 to 1948.

1935

	Subject	Date
1.	Code of Civil Procedure (Amendment) Bill	18.2.1935
2.	Payment of Wages Bill	18.2.1935
3.	D.S.G. Industries	28.3.1935
4.	D.S.G. - Scheme for the improvement of agricultural marketing in India.	28.3.1935
5.	D.S.G. - Transfer to the Fund for the economic development and improvement of rural areas.	30.3.1935
6.	Indian Finance Bill	3.4.1935
7.	Indian Tariff (Amendment) Bill	6.4.1935
8.	Indian Mines (Amendment) Bill	8.4.1935
9.	Code of Civil Procedure (Amendment) Bill	13.9.1935
10.	D.S.G. Miscellaneous	25.9.1935

1936

1.	Payment of Wages Bill	14.2.1936
2.	Motion to reduce demand for Railway Board	25.2.1936
3.	Indian Mines (Amendment) Bill	8.4.1936
4.	Indian Companies (Amendment) Bill	15.4.1936
5.	Indian Tariff (Second Amendment) Bill	20.4.1936
6.	Factories (Amendment) Bill	21.4.1936
7.	Indian Lac Cess (Amendment) Bill	21.4.1936
8.	Indian Tariff (Amendment) Bill	22.4.1936
9.	Indian Companies (Amendment) Bill	8.9.1936
10.	Motion for adjournment re. Revision of the Indian Currency and Exchange Policy.	8.10.1936
11.	Indian Tea Cess (Amendment) Bill	10.10.1936
12.	Code of Civil Procedure (Amendment) Bill	13.10.1936

1937

1.	Motion to reduce demand for Railway Board	23.2.1937
2.	Indian Finance Bill	19.3.1937
3.	D.S.G. - Customs	20.3.1937
4.	Indian Red Cross Society (Amendment) Bill	30.3.1937
5.	Indian Tariff (Amendment) Bill	3.4.1937
6.	Payment of Wages (Amendment) Bill	3.4.1937
7.	Indian Securities (Amendment) Bill	2.10.1937
8.	Indian Tariff (Second Amendment) Bill	2.10.1937
9.	Indian Mines (Amendment) Bill	5.10.1937
10.	Manoeuvres Field Firing and Ancillary Practice Bill	6.10.1937

1938

1.	Indian Tea Control Bill	30.1.38, 1.3.38
2.	Destructive Insects and Pests (Amendment)	

1.	Indian Tea Control Bill	31.1.38, 1.3.38
2.	Destructive Insects and Pests (Amendment) Bill	1.2.38
3.	D.S.G. - Working expenses of General Department	3.3.38
4.	Motor Vehicle Bill	24.3.38
5.	D.S.G. - Home Department	25.3.38
6.	D.S.G. - Interest Free Advance	28.3.38
7.	Indian Coffee Cess (Amendment) Bill	28.3.38
8.	Indian Tariff (Amendment) Bill	4.4.38
9.	Indian Emigration (Amendment) Bill	17.9.38
10.	Prevention of Cruelty to Animals (Amendment) Bill	19 & 20.9.38
11.	Employment Liability Bill	20.9.38
12.	Employment of Children Bill	20.9.38
13.	Ajmer-Merwar Muncipalities Regulation (Amendment) Bill	15.11.38
14.	Indian Cotton Cess (Amendment) Bill	15.11.38
15.	Indian Patents and Designs (Amendment) Bill	15.11.38

1939

1.	Railwaymen's grievances.	24.2.39
2.	Indian Patents and Designs (Amendment) Bill-	27.2.39

3.	Indian Finance Bill	a)	22.3.39
		b)	23.3.39
4.	D.S.G.- Interest on Debt and other obligations		25.3.39
5.	Employment of Children(Amendment) Bill		31.3.39
6.	Coal Mines (Storing) Bill		3.4.39
7.	Indian Tariff (Second Amendment) Bill		5.4.39

1940 to 1943

Nil

1944

1.	Public Dept (Central Government) Bill	1.11.44
2.	Factories (Second Amendment) Bill	7.11.44
3.	Indian Rice Committee Bill	7.11.44
4.	Insurance (Second Amendment) Bill	14.11.44
5.	Payment of Wages (Amendment) Bill	16.11.44
6.	Banking Companies Bill	20.11.44

1945

1.	Indian Finance Bill		19.3.45
2.	D.S.G. - Dept. of Labour		27.3.45
3.	D.S.G. - Miscellaneous		29.3.45
4.	Factories (Second Amendment) Bill		29.3.45
5.	Indian Central Oilseeds Committee Bill		2.4.45
6.	Banking Companies Bill	a)	10.4.45
		b)	11.4.45
7.	Mines Maternity Benefit (Amendment) Bill		11.4.45
8.	Indian Merchandise Marks (Amendment) Supplementary Bill		12.12.45

1946

1.	Insurance (Amendment) Bill	8.2.46
2.	Factories (Amendment) Bill	21.2.46
3.	Indian Oilseeds Committee (Amendment) Bill	3.4.46
4.	Indian Coconut Committee (Amendment) Bill	5.4.46

5.	Protective Duties Continuation Bill	5.4.46
6.	Industrial Employment (Standing Orders) Bill	12.4.46
7.	D.S.G. - Miscellaneous	17.4.46
8.	Indian Trade Unions (Amendment) Bill	30.10.46
9.	D.E.G. - Railawys	31.10.46
10.	Essencial Supplies (Temporary Powers) Bills	12.11.46
11.	Foreign Exchange Regulation Bill	12.11.46

Source:- Index to Central Legislative Assembly Debates, 1935 to 1946

REFERENCE TO SELECTED DELIVERED BY PROF. N.G.RANGA IN CENTRAL LEGISLATIVE ASSEMBLY

1947

	Subject	date
1.	Prevention of Corruption Bill	3.2.47
2.	Department of Labour	10.3.47
3.	Welfare of Scheduled Castes	11.3.47
4.	Department of Industries and Supplies- Policy in regard to Control of articles other than food.	12.3.47
5.	Import and Export (Control) Bill	19.3.47
6.	Indian Finance Bill	25.3.47
7.	Business Profit Tax Bill	1.4.47

8.	Indian Trade Unions (Amendment) Bill	18.11.47
9.	Industrial Finance Corpn. Bill	21.11.47
10.	Railway Budget	25.11.47
11.	Ministry of External Affairs and Commonwealth Relations.	4.12.47
12.	Indian Finance (Supplementary) Bill	6.12.47
13.	Indian Tariff (Second Amendment) Bill	11.12.47

1948

1.	Dock workers (Regulation of Employment) Bill	5.2.48
2.	Minimum Wages Bill	6.2.48
3.	Damodar Valley Corporation	18.2.48
4.	Railway Budget	20.2.48
5.	Provisional Insolvency (Amendment) Bill	25..2.48
6.	Ministry of External Affairs and Commonwealth Relations.	8.3.48
7.	Indian Finances Bill	29.3.48
8.	Industrial Policy of Govt.of India	7.4.48
9.	Banking Companies Bill	9.8.48
10.	Estate Duty Bill	9.8.48
11.	Mines and Minerals (Regulation and Development) Bill	16.8.48
12.	Coal Mines Provident Fund and Bonous Scheme Bill	20.8.48
13.	Factories Bill	24.8.48

1949

1.	Indian Tariff (Second Amendment) Bill	1.2.49
2.	Payment of Taxes (Transfer of Property) Bill	1.2.49
3.	Resolution Re: failure to grow - more food compaign	1.2.49
4.	Banking Companies Bill	9.2.49
5.	D.G. - Ministry of External Affairs and Commonwealth Affairs	8.3.49
6.	D.G. - Ministry of Labour	18.3.49
7.	Cinematograph (Amendment) Bill	8.4.49

8.	Indian Tariff (Second Amendment) Bill	1.12.49
9.	Essencial Supplies (Temporary Powers) Second Amendment Bill	2.12.49
10.	Indian Merchant Shipping (Amendment) Bill	7.12.49

Parliamentary Debates

1.	Subject	Date
1.	Sindri Fertiliser Factory	7.2.51
2.	Preventive Detention (Amendment) Bill	9.2.51
3.	Motion, to consider to circulate and to refer to Select Committee	12.2.51 13.2.51
3.	General discussion of the General Budget	14.3.51
4.	Demands for supplementary Grant, 1950-51 Railways-ordinary working expenses- operation (fuel)	15.3.51
5.	Election to the standing Committee for the Ministry of Commerce and Industry	26.3.51
6.	Demands for Grants, 1951-52- Bhopal Bhilaspur, Himachal Pradesh, Kutch Manipur, Ministry of States, Relation with States.	3.4.51
7.	Territorial and political pensions Tripura, Vindhya Pradesh.	4.4.51
8.	Resolution re; measures for increased food production	4.4.51
9.	Election of Estimates Committee	9.4.51
10.	Representation of the people (No.2) Bill--Motion to consider	11.5.51 12.5.51 14.5.51
11.	Consideration of clauses	15.5.51 19.5.51
12.	Constitution (First Amendment) Bill-Motion to refer to Select Committee	16.5.51 18.5.51
13.	Delimitation Orders	19.5.51

14.	Motion re: Delimitation of constituencies order, 1951-Madras Order	9.6.51
15.	President's proclaimation on failure of constitutional machinery in Punjab	9.8.51
16.	Motion on Address by the President	10.8.51 11.8.51
17.	Raising of export duty on groundnuts and levy of export duty on oilseeds and vegitable oils and other-wise specified	13.8.51
18.	Tariff Commission Bill-Motion to consider as reported by Select Committee consideration of clauses	21.8.51
19.	Agreement re: loan from U.S.A. for purchase of foodgrains.	22.8.51
20.	Motion for adjournment re: fast by publicmen of Andhra re: formation of Andhra Province	22.8.51
21.	Resolution re: Altering the Boundaries of West Bengal	23.8.51
22.	Government of Part C States Bill - Motion to pass as amended	3.9.51
23.	Madras High Court decision re: notification under cotton control order	4.9.51
24.	Indian Companies (Amendment) Bill -Motion to consider as reported by Select Committee consideration of clauses	5.9.51 7.9.51
25.	Press (incitement to crime) Bill-Motion to refer to Select Committee Motion to consider as reported by Select Committee	1.10.51
26.	Consideration of clauses	3.10.51
27.	Demands for supplementary Grants for 1951-52-Railways	29.9.51

<u>Council of States</u>

1.	President's Address	19.5.52
2.	Motion of Thanks	20.5.52
3.	Budget, General, 1952-53-General discussion	26.5.52
4.	Budget, (Railways), 1952-53-General discussion	29.5.52
5.	Displaced persons (claims) Amendment Bill, 1952-Motion to consider	31.5.52

6.	Appropriation (No.2) Bill, 1952-- Motion to consider	15.7.82
7.	Resolution re: Andhra State formation	16.7.52 21.7.52
8.	Indian Tariff (Third Amenament) Bill, 1952--Motion to consider	18.7.52
9.	Resolution to confer power to legislate re: entries in State List	18.7.52 22.7.52
10.	Repealing and Amendment Bill, 1952-- Motion to consider	18.7.52
11.	Indian Tea Control (Amendment) Bill, 1952-- Motion to consider	22.7.52
12.	Rubber (production and marketing) Amendment Bill, 1952-Motion to pass	22.7.52
13.	Indian Companies (Amendment) Bill, 1952-- Motion to consider	22.7.52
14.	Preventive Detention (Second Amendment) Bill, 1952--Joint Committee on-- Motion to consider-	23.7.52 24.7.52 9.8.52
15.	Criminal Law Amendment Bill, 1952-- Motion to consider Consideration of clauses Motion to pass	 24.7.52 25.7.52 25.7.52
16.	Motion re: situation in Jammu & Kashmir State	5.8.52
17.	Salaries and allowances of Ministries Bill, 1952-Consideration of clauses Motion to pass	6.8.52
18.	Commission of enquiry Bill, 1952- consideration of clauses	6.8.52
19.	Indian Power Alcohal (Amendment) Bill, 1952- Motion for consideration	24.11.52
20.	Resolution re: Diversification of Indian export-Import trade	25.11.52
21.	Sugar (Temporary Additional Excise Duty) Bill, 1952-- Motion for consideration Clauses by clause consideration Motion to return	 28.11.52 28.11.52 28.11.52
22.	A) Sugar (Temporary Additional Excise Duty) Bill, 1952- Motion for Consideration; Clause by Clause Consideration Motion to return.	28.11.52

22.	Indian Oilseeds Committee (Amendment) Bill, 1952-Motion for consideration	26.11.52
23.	Forward Contracts (Regulation) Bill, 1952- Motion for consideration	2.12.52
	Motion to pass	2.12.52
24.	Resolution re: export duty on Mercury	3.12.52
25.	Industrial Finance Corporation (Amendment) Bill, 1952-Motion for Consideration	9.12.52
	Clause by clause consideration	11.12.52
26.	Motion re: food situation	12.12.52
27.	Resolution re: Five Year Plan	17.12.52
28.	Constitution (Second Amendment) Bill 1952- Motion for consideration	9.12.52

<u>1953</u>

1.	Motion of thanks on President's Address	13.2.53
2.	Postponement of General discussion on Railway Budget	17.2.53
3.	Motion of thanks on President's Address	17.2.53
4.	Budget (Railways), 1953-54-General discussion	20.2.53
5.	Government Housing Factory	26.2.53
6.	Budget General, 1953-54 General discussion	2.3.53
7.	Travancore-Cochin High Court- (Amdt.) Bill, 1953-Motion to introduce	4.3.53
	Proclamation under Article 356 of Constitution	5.3.53
8.	Eviction of Shri P. Sundarayya from No. I Windsor Place	5.3.53
9.	Constitution of an Estimates Committee and a Public Accounts Committee	9.4.53
10.	Khadi and Handloom Industries Development (Additional Excise duty on cloth) Bill, 1953-Motion for Consideration	14.4.53
11.	Appropriation (No. 3) Bill, 1953--Motion for consideration	15.4.53
12.	Ancient and Historical Monuments and Archaeological sites and remains (Declaration of National Importance) Amdt. Bill, 1953--Motion for consideration	17.4.53
13.	Repealing and Amending Bill, 1953--Motion for consideration	20.4.53

14.	Finance and Central Excise and Salt (Amdt.) Bill, 1953- Motion for consideration	21.4.53
15.	Resolution re: All India Agricultural Finance Corporations.	24.4.53
16.	Statement re: strike in Hindustan Shipyard	28.4.53
17.	Cinematograph (Amdt.) Bill, 1953- Motion for consideration	28.4.53
18.	Indian Income Tax (Amdt.) Bill, 1952- Motion for consideration	30.4.53
19.	Motion for Privilege re: Implementation of Article 110 of constitution	1.5.53
20.	Salaries and allowances of officers of Parliament Bill, 1953-- Clause by clause consideration	5.5.53
21.	Industrial (Development and Regulation) Amdt. Bill, 1953- Motion for consideration	8.5.53
22.	Discussion on report on public Administration by Shri Paul H. Appleby.	12.5.53
23.	Air Corporation Bill, 1953-- Motion for consideration	14.5.53
24.	Protest against postponement of Council Meeting and against arrest of Members.	24.5.53
25.	Central Silk Board (Amendment) Bill, 1953-- Motion for consideration	25.8.53
26.	Collection of Statistics Bill, 1952-- Motion for consideration	26.8.53
27.	Estate Duty Bill, 1953-- Motion for Consideration	27.8.53
28.	Andhra State Bill, 1953-- Motion for consideration	7.9.53
29.	Clause by clause consideration	8.9.53 9.9.53 10.9.53
30.	Motion to pass	12.9.53
31.	President's proclamation re: PEPSU, unemployment, famine and food scarcity.	11.9.53 14.9.53
32.	Dhoties (Additional Excise Duty) Bill, 1953-- Motion for consideration	2.12.53
33.	Industrial Disputes (Amendment) Bill, 1953-	9.12.53
34.	Resolution re: basic education	11.12.53

35.	Manipur Court Fees (Amendment- and Validation) Bill, 1952-- Motion for consideration	17.12.53
36.	Reserve Bank of India (Amendment and Miscellaneous Provisions) Bills, 1952-- Motion for consideration	17.12.53
37.	Motion of Thanks on President's Address	17.2.54
38.	A. Abducted persons (Recovery and Restoration) Bill, 1954-- Motion for consideration	19.2.54
38.	Absorbed Areas (Laws) Bill, 1953-- Clause by clause considertion	22.2.54

3.	Control of shipping (Amendment) Bill, 1954--Motion for consideration	22.2.54
4.	Budget (General) 1954.55-General Discussion	24.2.54 4.3.54
5.	Resolution re: commission on working of Five Year Plan	26.2.54
6.	Government of Part C States (Amendment) Bill, 1953-- Motion for consideration	27.2.54
7.	Appropriation Bill, 1954-- Motion for consideration	1.3.54
8.	Appropriation (Railways) Bill, 1954-- Motion for considertion	10.3.54
9.	HINDU Marriage and Divorce Bill, 1952-- Motion for consideration	10.3.54 11.3.54
10.	Commission to examine Administrative set up and procedure of work of Government of India	12.3.54
11.	Finance Bill-1954-- Motion for Consideration	24.4.54
12.	Report of the Press Commission	23.8.54
13.	Motion re: foreign policy	27.8.54

8.	Resolution re: Calling on profits in industrial undertakings	19.8.55
9.	Industrial and State Financial Corpo rations (Amdt) Bill, 1955-	
	Motion for consideration Motion	24.8.55
	to pass	6.9.55
10.	International situation	6.9.55
11.	Inter-State Water Dispute Bill, 1955 Motion to join in Joint Committee of the Houses.	12.9.55
12.	Discussion on report of Press Commission	13.9.55
13.	Restriction on prodection of cloth by Mills	16.9.55
14.	Companies Bill, 1955--	20.9.55
	Motion for consideration	26.9.55
	clause by clause consideration	27.9.55
15.	Appropriation (NO.3) Bill, 1955-- Motion to return	30.9.55
16.	Hindu succession Bill, 1954-- Motion for consideration	22.11.55
17.	Prevention of corruption (Admt.) Bill,1955- Motion for consideration Motion to pass	8.12.55
18.	Constitution (Fifth Amdt.) Bill, 1955--	9.12.55
	Motion for consideration	15.12.55
19.	Citizenship Bill, 1955-- Motion for consideration	14.12.55
20.	Commission to investigate causes of indicscipline along University students	16.12.55
21.	States Reorganisation Commission's report	19.12.55
1.	Indian Cotton Gass (Amdt.) Bill, 1955--	17.2.56
2.	Motion of Thanks on Presiden's Address	22.2.56
3.	Committee to enquire into conditions of refugees	24.2.56
4.	Budget (Railways) General discussion	29.2.56
5.	A) Life Insurance (Emergency Provisions) Bill, 1956-Motion for consideration	14.3.56
5.	B) States Reorganisation Bill, 1956- Motion to join the Joint Committee of the Houses	1.5.56
5.	C) Fixation of ceiling for individual incomes	4.5.56
5.	D) Agricultural Produce (Development and Warehousing) Bill, 1956- Motion for consideration	17.5.56

14. Motion for election to Indian General Tobaco Committee 31.3.54
15. Land Reform Legislation in States 3.9.54
16. Resolution re: enhancment of export duty on rice 8.9.54
17. Export duty on groundnut oil 8.9.54
18. Prevention of Food Adulteration Bill, 1954 - - Motion to pass 14.9.54
19. Motion re: flood situation in India 20.9.54
20. Resolution re: fixation of prices of agricultural commodities 26.11.54
21. Andhra State Legislature (Delegation of Powers) Bill, 1954-- Motion for consideration 3.12.54
22. Nominated to Committee under Andhra State Legislature (Delegation of Powers) Act, 1954- 17.12.54

1955

1. Motion of thanks on President's Address 24.2.55
2. Insurance (Amdt.) Bill,1954-- Motion to pass 25.2.55
3. Resolution re: Appointment of Committee of M.P.s' to enquire into complaint about interference with trade union rights in plantation. 4.3.55
4. Reserve Bank of India (Amdt.) Bill,1955- Motion for Considereation 29.4.55
5. State Bank of India Bill, 1955-- Motion for consideration 3.5.55
6. Nominated to Rules Committee 4.5.55
7. Negotiable Instruments (Amdt) Bill, 1955- 17.8.55
18 Motion for consideration 18.8.55

5.	E) States Reorganisation Bill, 1956- Motion for consideration	22.8.56
6.	Indian Coconut Committee (Amdt.) Bill, 1956 Motion for consideration	1.9.56
7.	State Financial Corporations (Admt.) Bill, 1956 - Motion for consideration	4.9.56
7.	A) Resolution re: Second Five Year Plan	6.9.56
8.	Central Excise and Salt(Amdt.) Bill, 1956-Motion for consideration	18.9.56
9.	Constitution (Seventh Amdt.) Bill, 1956- Motion for consideration	10.9.56
9.	A) Motion re: international situation	3.12.56
10.	Union Duties of Excise (Distribution) Amendment Bill, 1956-- Motion for consideration	21.12.56

REFERENCE TO SPEECHES DELIVERED BY PROF. N.G. RANGA IN LOK SABHA DURING 1957-70

Second Lok Sabha 1957

1.	D.G. Ministry of Irrigation and Power	31.7.57
2.	D.G.-Ministry of Works, Housing&Supply.	14.8.57
3.	D.G. Ministry of Commerce and Indy.	21.8.57
4.	Resolution re: appointment of a Committee to report on a clear-price-policy for the implementation of Second Five Year Plan.	30.8.57
5.	International Situation (Motion)	2.9.57
6.	Cotton Fabric (Additional Excise Duty) Bill	7.9.57
7.	Dhoties (Additional Excise Duty) Amendment Bill	7.9.57
8.	Minimum Wages (Amendment) Bill	9.9.57
9.	Representation of the People (Conduct of Elections and Election Petitions) Rules (Motion)	9.9.57
10.	Essential commodities (Second Amendment) Bill	11.9.57
11.	Forward contracts(Regulation) Amndt.Bill	12.9.57
12.	Payment of Wages (Amdt.) Bill	11.12.57
13.	Dellhi Development Bill. 1957	12.12.57

<u>1958</u>

1.	Criminal Law Amendment Bill		12.2.58
2.	Report of Commission of enquiry into the affairs of L.I.C.		19.2.58
3.	D.G. Ministry of Food and Agriculture		3.4.58
4.	D.G. Ministry of External Affairs		9.4.58
5.	Finance Bill, 1958		22.4.58
6.	Ancient Monuments and Archaeological Sites and Remains Bill		12.8.58
7.	Banaras Hindu University (Amdt.) Bill		1.9.58
8.	International situations		19.8.58
9.	Sugar Export Promotion Ordinance		26.8.58
10.	Estate Duty (Amendment) Bill		30.8.58
11.	Rajghat Samadhi (Amendment) Bill		3.9.58
12.	Hindustan Steel Pvt. Ltd.		25.11.58
13.	Parliament (Prevention of Disqualifications) Bill	a) b)	2.12.58 3.12.58
14.	Present trends in export trade		4.12.58
15.	International Situation		8.12.58
16.	Salaries and Allowances to Members of Parliament (Amendment) Bill		11.12.58

<u>1959</u>

1.	University Grants Commission's report	5.5.59
2.	State Trading Corpn. of India, report	11.9.59
3.	Indian Statistical Institutes Bill	14.12.59
4.	Tripura Land Revenue and Land Reforms Bill	14.12.59
5.	Manipur Land Revenue and Reforms Bill	15.12.59
6.	Mineral Oils (Additional Duties of Excise and Customs) Amendment Bill	18.12.59

<u>1960</u>

1.	Representation of the People(Amdt.) Bill	25.4.60
2.	Joint Communique issued on conclusion of talks between the Prime Ministers of India and China.	29.4.60
3.	Democratic Decentralisation (Motion)	3.8.60
4.	Taxation Laws (Amendment) Bill	10.8.60
5.	University Grants Commission, Report of	12.8.60
6.	Third Five Year Plan	22.8.60

1960

7.	International situation	31.8.60
8.	Companies (Amendment) Bill	1.12.60
9.	Transfer of Berubari to Pakistan	5.12.60
10.	Acquired Territories (Merger) Bill	19.12.60
11.	Constitution (Ninth Amendment) Bill	19.12.60
12.	Industrial Finance Corporation (Amendment) Bill	21.12.60

1961

1.	Motion on President's Address	21.2.61
2.	Proclamation in respect of Orissa	9.3.61
3.	Orissa Budget, 1961-62	28.3.61
4.	D.G. Ministry of Irrigation and Power.	30.3.61
5.	D.G. - Ministry of Defence	12.4.61
6.	D.G. Ministry of Community Development and Co-operation	13.4.61
7.	Delhi (Urban Areas) Tenants Relief Bill	1.5.61
8.	Salar jung Museum Bill	4.5.61
9.	University Grants Commission	7.8.61
10.	Production, Distribution, Export and Price-fixation of sugar.	10.8.61
11.	Salt Cess (Amendment) Bill	10.8.61
12.	Third Five Year Plan	21.8.61
13.	Indian Penal Code (Amendment) Bill	31.8.61
14.	Fixation of Prices of Foodgrains Bill	1.9.61
15.	Representation of the People (Amdt.) Bill	4.9.61
16.	Deposit Insurance Corporation Bill	7.9.61
17.	Chinese incursions	4.12.61
18.	Constitution (Eleventh Amdt.) Bill	5.12.61

THIRD LOK SABHA
1962

Second Session

Subject		Date
1.	Oil and Natural Gas Commission (Amendment) Bill	5.9.62

Third Session

Subject			Date
1.	Board situation resulting from the invasion of India by China.		10.12.62
2.	Proclamation of Emergency and Aggression by China.		8.11.62
3.	Compulsory Military Training		15.11.62
4.	Demands for Supplementary Grants, 1962-63		19.11.62
5.	Defence of India Bill	a)	21.11.62
		b)	26.11.62
6.	Colombo Conference proposals		23.11.62
7.	Maintaining-prices of essential commodities at reasonable levels.		25.11.62
8.	Ware-housing Corporation Bill		29.11.62
9.	Gift-Tax (Amendment) Bill		4.12.62
10.	Personal Injuries (Emergency Provisions) Bill		6.12.62
11.	Emergency Risks (Factories) Insurance Bill		7.12.62

1963

Fourth Session

1.	President's Address	20.2.63
2.	General Budget	16.3.63
3.	D.G. Ministry of Irrigation and Power	26.3.63
4.	D.G. - Ministry of Home Affairs	28.3.63
5.	D.G. - Ministry of Community Development and Co-operation	4.4.63
6.	D.G. Ministry of Defence	5.4.63
7.	Finance Bill, 1963	19.4.63
8.	Super Profits Tax Bill	22.4.63
9.	Compulsory Deposit Scheme Bill	22.4.63
10.	Official language Bill	26.4.63

Fifth Session

11.	Report of State Trading Corpn.	26.8.63
12.	Distribution of National income	6.9.63
13.	Rise in prices of goodgrains and food-policy	9.9.63
14.	International situation	16.9.63
15.	Constitution (Seventeenth Amendment) Bill .	18.9.63

1964

Seventh Session

1.	President's Address	13.2.64
2.	Land Reforms	6.3.64
3.	General Budget, 1964-65	9.3.64
4.	Appropriation (Railways) Bill, 1964	10.3.64
5.	Demands for supplementary Grants, 1963-64	10.3.64
6.	Government Servants (Ban on Service after Retirement) Bill, by Shri R.S. Dubey	13.3.64
7.	D.G. - Ministry of Defence	20.3.64
8.	D.G. - Ministry of Steel, Mines and Heavy Engineering.	9.4.64
9.	Finance Bill, 1964	21.4.64
10.	People's Procurator.	22.4.64
11.	Public Employment (Requirement as to Residence Amendment) Bill	24.4.64
12.	Armed Forces (Special Powers) Continuance Bill	24.4.64
13.	Constitution (Seventeenth Amdt.) Bill	25.4.64
14.	Indian Medical Council (Amdt.) Bill	29.4.64
15.	Industrial Development Bank of India Bill.	30.4.64

Eighth Session

1.	Constitution (Nineteenth Amdt.) Bill	a)	27.5.64
		b)	2.6.64
2.	Demise of Shri Jawaharlal Nehru		29.5.64

Ninth Session

1.	Kerala State Legislature (Delegation of Powers) Bill	23.9.64
2.	Proclamation in regard to Kerala	23.9.64
3.	High Court Judge (Conditions of Services) Amendment Bill	24.9.64
4.	International situation	25.9.64

Tenth Session

1.	Failure to Govt. to ensure the minimum supply of rice to Kerala.		17.11.64
2.	Food Corporations Bill		25.11.64
3.	Warehousing Corpns. (Supplementary) Bill		27.11.64
4.	Indian Trade Unions (Amendment) Bill		3.12.64
5.	Demands for Supplementary Grants	a)	7.12.64
	(Kerala, 1964-65	b)	3.12.64

6.	Essential Commodities (Amdt.) Bill		9.12.64
7.	Statements on Establishment of New Ordinance Factories.	a) b)	16.12.64 17.12.64
8.	Gold Control Bill		23.12.64

Eleventh Session

1.	D.G. ~~—~~ Railways	10.3.65
2.	Kerala Budget, 1965-66	15.3.65
3.	D.G. - Ministry of Commerce	5.4.65
4.	Situation arising out of repeated and continuing attack by armed forces of Pakistan on Kutch Border.	28.4.65
5.	D.G.- Ministry of Steel and Mines	1.5.65
6.	Finance Bill, 1965	5.5.65
7.	Kerala State Legislative (Delegation of Powers) Bill	6.5.65
8.	Seeds Bill 11.	11.5.65

Twelfth Session

1.	Indo-Pakistan agreement on Gujarat West Pakistan Border.		16.8.65
2.	Finance (No. 2) Bill	a) b)	19.8.65 30.8.65
3.	Agitation by teachers		2.9.65
4.	Payment of Bonus Bill		9.9.65
5.	Judges (Inquiry) Bill		21.9.65

Thirteenth Session

1.	Continuance of proclamation in respect of Kerala.	4.11.65
2.	Indo-Pakistan relations.	5.11.65
3.	Industrial Disputes (Amdt.) Bill	11.11.65
4.	Taxation Laws (Amendment and Miscellaneous Provisions) Bill	18.11.65
5.	Demands for Supplementary Grants (General), 1965-66.	18.11.65
6.	Indian Coconut Committee and the Indian Central Oilseeds	19.11.65
7.	Appropriation (No. 5) Bill	19.11.65

1966

Fourteenth Session

1.	Kerala Food situation	15.2.66
2.	Situation in Mizo District	3.3.66
3.	Constitution (Amendment) Bill by Shri Madhu Limaye.	4.3.66
4.	Situation in West Bengal	8.3.66
5.	Indian Tariff (Amendment) bill	9.3.66
6.	General Budget	16.3.66
7.	D.G. - (on Account), 1966-67	18.3.66
8.	Free Movement of foodgrains in the country	25.3.66
9.	Bastar incident	30.3.66
10.	D.G. - Ministry of Defence	30.3.66
11.	Pacific concord against communist Chinese Expansion.	7.4.66
12.	Situation in Scheduled Areas of Bastar District.	7.4.66
13.	Situation arising out of recent explosion at Lumding and Deplu Railway Stations	25.4.66
14.	Appropriation (Nos. 2) Bill, 1966	29.4.66
15.	Finance Bill, 1966	5.5.66
16.	Proclamation of Emergency and Defence of India Act.	6.5.66
17.	Produce Cess Bill	12.5.66
18.	Orissa Legislature Assembly (Extension of Duration) Bill.	12.5.66
19.	Fifth Report of Committee of Privileges.	17.5.66

Fifteenth Session

1.	Motion of no-confidence in the Council of Ministers.	1.8.66
2.	Resignation of Council of Minister prior to General Elections.	19.8.66
3.	Essential Commodities (Amdt.) Bill	29.8.66
4.	Reorientation of Plans.	2.9.66

Sixteenth Session

1.	No-confidence in the Council of Ministers	4.11.66
2.	Constitution (Twenty-first Amdt.) Bill	9.11.66
3.	Resignation by Shri Nanda as Minister of Home Affairs.	10.11.66

4. Demands for Supplementary Grants (Railways) ..I 17.11.66
5. Student unrest ana trouble in the recent Months 23.11.66
6. Produce Cess (Amendment) Bill 29.11.66
7. Indian Tariff (Second Amdt.) Bill 3.12.66

Fourth Lok Sabha
1967

Second Session

1. Unlawful Activities (Preventions) Bill a) 31.5.67
   b) 10.8.67
2. Motion of Privileges against Shri Arjun Arora. 21.6.67
3. Statement on emergency 26.6.67
4. Scheme for procurement of foodgrains. 30.6.67
5. Alleged failure of Central Government to prevent prorogation to Madhya Pradesh Assembly. 20.7.67
6. Constitution (Amdt.) Bill, by Shri Nath Pai. 21.7.67
7. Finance (No. 2), Bill, 1967. a) 24.7.67
   b) 27.7.67
8. Illegal Occupation of Indian territory by China, Pakistan etc. and area of India. 8.8.67

Third Session

1. Essential Commodities (Second Amdt.) Bill 14.11.67
2. Proclamation in respect of Haryana 21.11.67

3.	Motion of no-confidance in the Council of Ministers.	22.11.67
4.	Official Languages (Amdt.) Bill	8.12.67
5.	Unlawful Activities (Prevention) Bill	20.12.67

1968

Fourth Session

1.	President's Address	14.2.68
2.	Statement made by Home Minister Re: Constitutional Development in Punjab.	21.3.68
3.	Land Acquisition (Amendment) Bill by Shri S.C. Sharma.	11.4.68
4.	Question of Privilege against the Minister of Industrial Development and Company Affairs.	26.4.68
5.	Finance Bill, 1968	30.4.68

Fifth Session

1.	Rice Milling Industry (Regulation) Amendment Bill	26.7.68
2.	Inter-State Water Disputes (Amdt.) Bill	31.7.68
3.	Judges iinquiry Bill	13.8.68
4.	Continuance of President's proclamation in respect of Uttar Pradesh.	27.8.68
5	Situation arising out of drought Condition in Andhra and parts of Mysore and Madras.	29.8.68
6.	Committee on welfare of SC & ST.	30.8.68

Sixth Session

1.	Statement on flood situation in the country	27.11.68
2.	Statement on drought Conditions in the Country	27.11.68
3.	State Agricultural Credit Corpn. Bill	29.11.68
4.	Enhancement of duty on Petrol and Diesel Oil	3.12.68
5.	Sugar Policy	5.12.68
6.	Legislative Assembly of Nagaland (Change in Representation) Bill	19.12.68

1969

Seventh Session

1.	Railway Budget	26.2.69
2.	Madhya Governor's action with regard to formations of Ministry.	12.3.69
3.	General Budget, 1969-70	14.3.69
4.	Public Employment (Requirement as to Residence Amendment) Bill	17.3.69
5.	Appropriation (Nos. 2) Bill, 1969	19.3.69
6.	Armed Forces (Special Powers) Continuance Bill	24.3.69
7.	Constitution (Twenty-Second Amdt.) Bill	25.3.69
8.	D.G. - Ministry of Home Affairs.	31.3.69
9.	Recent development in Telengana and other areas of Andhra Pradesh.	1.4.69
10.	Defence Ministry Statement on fixing on Gum and Shell factory employees and Home Minister's Statement on strike in West Bengal.	14.4.69

Eighth Session

1.	Unlawful Activities (Prevention) Amdt. Bill	23.7.69
2.	Home Minister's statement on violation of sanctity of West Bengal Legislature-premises.	6.8.69
3.	Agitation for separate state of Telangana	18.8.69
4.	Lokpal and Lokyuktas Bill	20.8.69

Ninth Session

1.	Salaries and Allowances of Ministers (Amendment) Bill.	19.11.69
2.	Bihar Land Reforms Laws (Regulating Mines and Minerals) Validation Bill	13.12.69
3.	Fall in prices of sugarcane and gur.	15.12.69

1970

Tenth Session

1.	Role of Governors in the recent Ministry-making in U.P. and Bihar	23.2.70
2.	Requisition and Acquisition of Immovable Property (Amendment) Bill	24.2.70
3.	President's Address	25.2.70

4.	Prorogation of the Haryana Legislative Assembly	4.3.70
5.	Manipur Budget	25.3.70
6.	Use of force by the police against certain M.P.'s and others near Patel Chowk,New Delhi	6.4.70
7.	West Bengal State Legislature (Delegation of Powers) Bill	23.4.70
8.	Right to property	1.5.70

Eleventh Session

1.	Contract Labour (Regulation & Abolition) Bill	5.8.70
2.	Land Reform measures and movement fo occupation of lands.	19.8.70
3.	Criminal Law (Second Amendment) Bill	3.9.70

Twelfth Session

1.	Iron Ore Mines Labour Welfare Cess (Amendment) Bill	10.11.70
2.	Supreme Court's Judgementon derecognition Princes Order.	2.12.70
3.	Twelfth Report of Committee of Privileges	2.12.70
4.	Salaries and allowances of officers of Parliament (Amendment) Bill	3.12.70
5.	Prices of essential articles.	4.12.70
6.	Indian Medicine Central Council Bill	7.12.70
7.	Conferement of Decoration of persons (Abolition) Bill, by Shri J.B.Kripalani	11.12.70
8.	State of Himachal Pradesh Bill	15.12.70

(Source: Index to Lok Sabha Debates, 1957 t o

(Source: Index to Lok Sabha Debates, 1957 to 70

MESSAGE OF NETAJI

TO HIS ARMY!

"To-day is the proudest day of my life. To-day it has pleased Providence to give me the unique honour of announcing to the whole world that Indian army of liberation has come into being. This is the Army that will emancipate India from the British yoke. Every Indian must feel proud that this Indian army has been organised entirely under Indian leadership and that when the historic moment arrives under Indian leadership it will go into battle. Standing to-day in the graveyard of British Empire even a child is convinced that the British Empire is already a thing of the past. Comrades! My Soldiers! Let your battle cry be "To Delhi, To Delhi". Comrades it is your privilege and honour to be the first to come forward and organise India's National Army. You are to-day the custodians of Indian National honour, and the embodiment of India's hopes and aspirations. Conduct yourselves in a way that your countrymen may bless you and may be proud of you. I assure you that I shall be with you in darkness and in sunshine, in sorrow and in joy, in suffering and in victory. For the present I can offer you nothing except hunger, thirst, suffering, forced marches, and death, It does not matter who among us will live to see India free. It is enough that Indians shall be free and that we shall give our all to makeher free. May God now bless our Army and grant us victory.

In the coming fight we shall ultimately win and our task will not end till our surviving heroes hold the victory parade on another grave-yard of the British Empire, the Lal Qilla of Ancient Delhi." Netaji gave this stirring message to the Army of Liberation I.N.A.

"The Azad Hind Fauj has a vital role to play. To fulfil this role we must weld ourselves into the army that will have one goal, the freedom of India and only one will 'to do or die' in the cause of freedom." Netaji Subhas Bose.

OXFORD Group of Indians

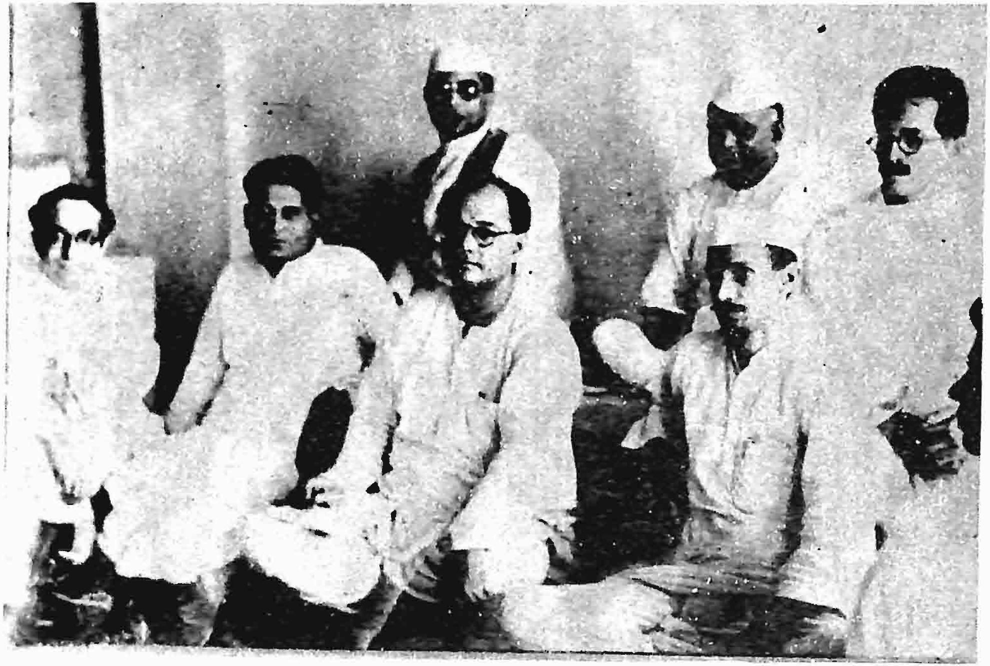

The Left in Congress, Subhas, J. P. Yousuf Meharali

National Leaders Congregation at Palakol

World Telugu Conference at Hyderabad

Andhra Leader at World Telugu Conference

50 Years of Parliamentary Career, New Delhi
Indiraji Presenting Momento

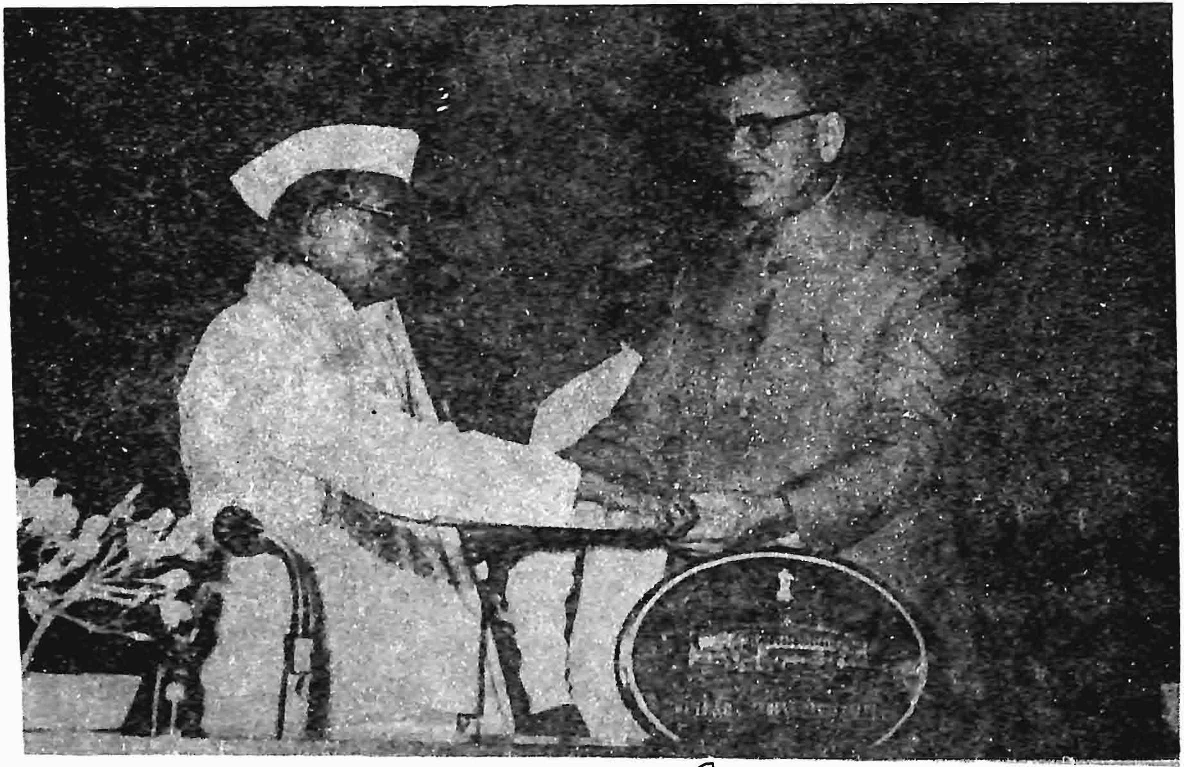

50 Years of Parliamentary Career, New Delhi
Balrama Jakkar, R.C. Chairman

50 Years of Parliamentary Carrier, New Delhi
with H. V. Kamath

50 Years of Parliamentary Carder, New Delhi
P. Thimmareddy Addressing

50 Years of Parliamentary Carrier, New Delhi
R.C. Gen. Sec. M. Satyanarayana

తెలుఁగులెంక

శ్రీ తుమ్మల సీతారామమూర్తి

కానుక

వగ్గువారిని గాదు జవ్వనము పిలుపు
లందుకొనువారి నార్తసేవానురక్త
చిత్తులగువారి సవరింతసేయుకొఱకు
బ్రదుకవలయు రంగా శతాబ్దముల వఱకు.

ఈవి నేర్వక భోగముల్ రావటంచు
వచ్చినన్ నిల్వఁజాలవు నిచ్చ లనుచు
పిలిచినన్ గీర్తి నీ వంచుఁ దెలుపుకొఱకు
బ్రదుకవలయు రంగా శతాబ్దముల వఱకు.

చేయఁదగినట్టిపని జనశ్రేయమునకుఁ
గారణం బగుపని ఫలకాంక్ష వదలి
సలిపి ముక్తుండ వగు మని పలుకుకొఱకు
బ్రదుకవలయు రంగా శతాబ్దముల వఱకు.

చేఁతలను మానివైచుటచేత రాదు
అగ్ను లార్పుటచేత రా దమృతభావ;
మనఘ మగుయోగమున వచ్చు ననుటకొఱకు
బ్రదుకవలయు రంగా శతాబ్దముల వఱకు.

విశ్వహిత మైన జీవనవిధి వరించి
యెల్లజీవుల యందుఁ ద న్నీక్షచేఁత
ప్రాణికిన్ గృత్య మనుపాడి పగటు కొఱకు
బ్రదుకవలయు రంగా శతాబ్దముల వఱకు.

పగటు - ప్రకటించు

వెలుగు కిరణం

రచన : దీవి రంగాచార్యులు M.A.,B.Ed., స్వర్ణ

రంగాజీ ఎనుబది ఆరవ జన్మదినోత్సవం!
రమ్యమౌ రైతుకూలీల నేత్రోత్సవం!!

పండుపండిన విజ్ఞాన పరిచయమ్ము
అండగానిలిచిన భారతిహృదయమ్ము
అంతులేని అంతేవాసుల సందోహమ్ము
అమరినది ''ఆచార్య రంగా'' జీవితమ్ము!

అదొక ఉత్తమ రాజకీయగురుకులం
అరితేరిన వక్తల మాతృనిలయం
స్వార్థమెరుగని జీవిత పోరాటం
నిస్వార్థ ''రంగా'' ఆశయ ఆరాటం!

ఏబదిరెండు వసంతాల ప్రజాప్రాతినిధ్యం
ఏర్చికూర్చిన రైతుకూలి ఉద్యమనేతృత్వం
తిరుగులేని వాక్చాతుర్య ప్రతిభాదర్పణం
తెలుగుజాతికే ''రంగాజీ'' వెలుగుకిరణం!

పదవికోసం ప్రాకులాడనివాడు
రాజకీయ సిద్ధాంత రథచోదకుండు
గ్రామీణ ఆర్థికశాస్త్ర నిపుణుండు
కీర్తినందె ''ఆచార్య రంగా'' ఘనుండు!

ఈవిశాల హృదయుని సేవాపథమ్ము
భావితరాలకు సదా అనుసరణీయమమ్ము
అట్టి ఆదర్శవ్యక్తికి శుభ సమయమ్ము
అందిద్దాం! అనురాగ సుమాలనంతమ్ము!

అమరాలి అక్షరాక్షతలు లక్షవరాలై సతతమ్ము!
అందుకోవాలి! స్వర్ణవల్లభ స్వామి కృపారసమ్ము!!

సమర్పణ :
మీ శ్రేయోభిలాషులు
Dr. దీవి హనుమాచార్యులు, స్వర్ణ.

"సజ్జన హృదబ్జభృంగ–ఆచార్య రంగ!"

ఉ॥ శ్రీయుత; గోగినేని కులశేఖర; భారతవీర ధీక! దీ
ర్ఘాయువు మీకొసంగిన మహాప్రభువున్ మదినిం దలంతు మా
నాయకముఖ్య! శాంతిసదనంబన నొప్పు మనస్సు మీది, మీ
ధ్యేయము దీనమానవ సుధీజన గేయము నీతి న్యాయముల్!

తే॥ గీ॥ స్వార్థమించుకలేని మహామనీషి
వనుచు కవిపండితులు కొనియాడు చుంద్రు,
అట్టి నిను సంస్మరింప కేనెట్టులుందు?
సజ్జన హృదబ్జ భృంగ–ఆచార్య రంగ!

మ॥ గురువర్యా! భవదీయ జన్మదినమున్–కోట్లాది యాంధ్రప్రజల్
జరుపన్ గాంచితి, మీపయింగలుగు సాజంబైన భక్తిన్ నవం
బరు మాసంబున భారతీయు లనుపంబైనట్టి యానంద సా
గరమందున్ వడిఁ దేలుచుండిరదె; రంగాజీ! మహానాయకా!

సీ॥ హరిజనుల్ క్రైస్తవు లన్నదమ్ములు, రక్త
సంబంధమును గల్గు జనులు వారు
అంటరానితనమ్మునందు పేదరికమ్ము
నందు సమానులైనట్టి వారు
ప్రతిగ్రామమున వెలుపల వసించుచు నెట్టి
సుఖములేనట్టి శ్రామికులువారు
ఆనాడు నీనాడు నేనాడు విడదీయ
సాధ్యముగాని వంశజులు వారు

తే॥ గీ॥ హైందవ మతమ్మునందున్న హరిజనులను
క్రీస్తు నెద నమ్ముకొన్నట్టి క్రైస్తవులను
సమముగా జూచునట్లు లోకస్సభను బలికి
విజయమును గూర్చ నర్థింతు విబుధవంద్య!

ప్రొఫెసర్ డా॥ పి. తిరుమలరావు

శుభాకాంక్షలు

రైతు బాంధవ!

రైతన్న పదముకూ పర్యాయపదమైతివి
నా చిన్నిగీతికకు, నిస్వార్థసేవకు నిందురైతైతివి,
పొలముదున్నెడి రైతుహలమె, బలము మనకని,
ఆంధ్రదేశము, అఖిలభారత అన్నపూర్ణగ,
ఆదుకొనెడి, ఆదరింపు అదృష్ట ముందని
దూరదృష్టితో, దిక్కులన్నీ పిక్కటిల్లగ
ఏబదేడుల మునుపె నీవు ఎలుగెత్తుపాడిన,
మేలుకొలుపులు పాడినట్టి, రైతబాంధవ

స్వాగతమ్ము, శుభముశుమ్ము
ఏలనా, నేడె నీజన్మోత్సవమ్ము!
రైతుబాంధవ స్వాగతంబు
యన్. జి. రంగా స్వాగతంబు.

రైతుకూలీ రాజ్యమే మన ధ్యేయమంచూ
బుద్ధిజీవుల నుద్ధరింపుచు, అన్ని వర్గములొక్కపై

మరి వర్గభేధము, లేని స్వర్గపు, మార్గమందున,
జాతి నడవగ "లాస్కి" ప్రభృతులర్థశాస్త్రపు
నీతిగతుల, భరతజాతికి చాటి చూపిన

ప్రొఫెసరయ్యా స్వాగతంబు
రైతబాంధవ స్వాగతంబు
నీదుశుభమే మాదు సొమ్ము
ఏలనా, నేడెబో నీ జన్మోత్సవమ్ము!

జాతినేతల స్థాన మందున
నీకు కలదొక విశిష్ట స్థానము
పార్లమెంటున వున్నవారిలో
వృద్ధులందు వృద్ధిపొందుచు,
బుద్ధిచెడని వృద్ధనేతవు,
స్వతంత్ర్య యుద్ధపు సమరనేతవు,
జాతినేతల స్థానమందున
నీకు, ఇదొక విశిష్ట స్థానము!

రైతుబాంధవ జయము జయము
ప్రొఫెసరయ్యా! శుభము శుభము,
ఇదియెనా, ఎనుబదారవ జన్మోత్సవంబు,
జయముతోడ. చేరుమయ్య, నూటఇర్వది వత్సరంబు!

శ్రీ కల్లూరి చంద్రమౌళి

ప్రశంస

శ్రీ ఎ. యల్. సుబ్బారావుగారు

ఆర్యా! నమస్కారములు, శ్రీ రంగాగారి ప్రశంసల సంఘము, హైదరాబాద్.

తమ ఆహ్వానమునకు కృతజ్ఞుడను. ఆచార్య శ్రీ రంగాగారు వయోవృద్ధు లయ్యును, శక్తిపాటవము తగ్గక ఆరోగ్యవంతులుగ – కార్యదక్షులుగ యిప్పటికిని - సేవాకార్యముల చేపట్టి బాగుగ నిర్వహించుచుండుట ముదావహము. ప్రశంసనీయము. దేశభక్తుడుగ – నీతినియమములను పాటించి, పాటించుచున్న, శక్తి పటుత్వపరులుగ, కార్యదక్షతగల ఉత్సాహవంతుడు ఆచార్య రంగాగారు. డిప్యూటీ లీడర్, కాంగ్రెస్ పార్టీ పార్లమెంటరీ పదవిని ఎంతో దక్షతతో – విజయ వంతముగ – ఉత్సాహముగ నిర్వహించుచున్న మహా–దేశభక్తులు. నిస్స్వార్థ పరాయణులు. సేవాతత్పరులుగ ఇప్పటికిని సమంజసముగ నిర్వహించుచున్న మాననీయులు. వారి 86వ జన్మదిన శుభసమయమున– నాశుభములను–హృదయ పూర్వకముగ–ప్రేమతో అందించుచున్నాను.

భగవంతుడు ఆయనకు సదా అండదండగ నుండి - వారిని సంరక్షించు చుండును గాక!

ఓమ్ శాంతిః శాంతిః శాంతిః

శ్రీ దుర్గా కృష్ణమూర్తి

రంగాజీ

"నా అనుమతి కావాలని కదూ నీవు వచ్చింది. (బాపూజీ శాస్త్రివాలతో, 1934లో) నీ అంతరాత్మ నిన్ను దేనిని ప్రబోధిస్తుందో అదే చేయి: ప్రతివ్యక్తి తాను నమ్మిన సిద్ధాంతం కొరకు కృషి చేయాలి. తాను నమ్మిన సిద్ధాంతాన్ని తాను నమ్ముతున్నట్లుగా నటించటం ఆత్మద్రోహం చేసుకొనటమే. నా శుభా కాంక్షలు, ఆశీర్వాదాలు సదా నీకు ఉంటాయి" మహాత్మాగాంధి(నా,"స్మృతులు" పేజీ 42 దు॥కృ॥)

బాపూజీయొక్క ఈ ప్రవచనాన్ని అక్షరాల పాటించిన మహావ్యక్తి రంగాజీ. అయిదున్నర దశాబ్దాలకుపైగా కిసాన్ ఉద్యమ నిర్మాణ కర్తగా, రాజ కీయ నాయకుడుగా తన జీవితాన్ని ధారపోసిన మహా త్యాగి రంగాజీ.

ఎదుటివారి అభిప్రాయాలెలాఉన్నా, వాటితో తాను ఏకీభవించినా, ఏకీ భవించకపోయినా, వారిని, వారి భావాలను గౌరవించటంలో వీరికి వీరే సాటి. ఉదాహరణ: రైతాంగ విద్యాలయానికి (1935లో) నే వెళ్లా. గౌతు లచ్చన్నగారు (ఆరోజుల్లో రంగాగారి ముఖ్య అనుచరులలో ఒకరు, రాజమండ్రిజైలులో(1932)

నాకు సహచరులు.) "వీరు కమ్యూనిస్టు, వీరికి మన విద్యాలయంలో పాల్గొనే అవకాశము ఈయరాదు" అన్నారు. రంగాగారు ఈ అభ్యంతరాన్ని త్రోసి పుచ్చుతూ, ప్రతివారికి వారి వారి భావాలను వెలిబుచ్చే అవకాశాన్ని కలుగజేయాలంటూ, తమ విశాల హృదయాన్ని వ్యక్తపరచి రంగాగారు నన్ను మాట్లాడమన్నారు.

ఇంతేకాదు ఉద్యమవ్యాప్తికి, కార్యసాధనకు, అభిప్రాయభేదాలకు తావు ఇవ్వకుండా, సహకరించి పనిచేయటంలో పార్టీల అడ్డుగోడలను ఛేదించిన మహా ప్రజానాయకుడు, రంగాజీ.

1936లో కిసాన్ ఉద్యమ వ్యాప్తికి, కమ్యూనిస్టులతోను, కాం॥ సోషలిస్టులతోను, మరి ఇతర అభివృద్ధి కాముకులతోను చేతులు చేతులు కలిపి పని చేసిన, చేయించిన కిసాన్ నేత రంగాజీ.

పార్టీలు మార్చేవారని, ఎంత మంది ఎన్ని అభాండాలు వేసినా, పైన వ్రాసిన బాపూజీ సలహాయొక్క అడుగు జాడల్లో, జంకు గొంకు లేకుండా పయనించిన మహా బాటసారి రంగాజీ.

1940-42 సంవత్సరాలలో, మేము వెలూరులో డిటెన్షన్ కాంపులో ఉన్న రోజుల్లో, కమ్యూనిస్టులు నడుపుతున్న డాక్టరు కె. బి. కృష్ణగారి క్లాసులకు వర్గాలు అనే భేదభావం లేకుండా అప్పుడప్పుడు హాజరు అవుతూఉండేవారు. తాను స్వయంగా ఆచార్యులనే అహంభావం లేకుండానే విజ్ఞానవికాసానికి పార్టీ భేదాలు అడ్డుగోడలు కాకూడదని ఋజువుచేసిన మహామేధావి ఆచార్య రంగాజీ.

ఇటువంటి మహావ్యక్తిని గురించి వ్రాసుకొంటూపోతే పేజీలకు పేజీలు వ్రాయవచ్చు. ఒక గ్రంథమే వ్రాయవచ్చు.

వయస్సులో చిన్నవాడిని కనుక (74 సం॥) ఈ మహా పురుషుని దీవించ టానికి బదులు, 86వ పడిలో పడిన యీ రాజకీయ పితామహుని మా బోటివారిని ఆశీర్వదించాలని నా ప్రార్థన. నాకు నమ్మకం ఉంది, వీరు 1989వ పార్ల మెంటరీ ఎన్నికల్లో గెలిచి తిరిగి కాంగ్రెసు పార్లమెంటరీ పార్టీ డెప్యుటీ లీడర్గా. పదవిని అలంకరిస్తారని.

శ్రీ పి. రాజగోపాలనాయుడు
(మాజీ పార్లమెంటు సభ్యులు)

దోపిడీదార్ల పక్కలో బల్లెం రంగాజీ

"రైతులకు విముక్తి కలగాలంటే బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం పోవాలి" అన్న నినాదమిచ్చారు రంగాగారు స్వాతంత్ర్య వుద్యమ కాలంలో. ఆరోజుల్లో తమ ఇనుపపాదాల క్రింద రైతుల్ని నలిపివేస్తున్న జమీందార్లు, ఈనాందార్లు, మొఖాసా దార్లువారికి ఊతమిస్తున్న సంస్థానాధీశులు చాల బలంగావున్నారు. బ్రిటిష్ తుపాకులు వారికి రక్షణ కల్పిస్తున్నవి. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం పోతేగాని సంస్థానాధీశులు, జమీందార్లు, ఈనాందార్లు, మొఖాసాదార్లు బలహీనపడరు. కనుక రైతు లందరు స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో పాల్గొని బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యాన్ని కూలదోయాలి అన్నారు వారు.

అంతేకాదు. రైతులు ఏకకాలంలో రెండు పోరాటాలను నడపవలసి ఉన్నది. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వంతో పోరాడుతూనే దోపిడీదారులైన జమీందార్లతో, సంస్థానాధీశులతో కూడ పోరాడాలి. భారతదేశంలో రైతాంగం ఒక బలీయమైన పోరాటశక్తిగా రూపొందాలి అనికూడ రంగాగారు పిలుపునిచ్చారు.

ఇతర దేశాల చరిత్రను చూచినప్పుడు వారి మాటల్లోని యదార్థం గోచరమవుతుంది. అమెరికాలో ఆనాడున్న బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ యాజమాన్యాన్ని అంతమొందించడానికి రైతులెంతో పోరాడారు. కాని అమెరికా స్వాతంత్ర్యం పొందిన

తరువాత జరిగిందేమిటి? ఆ ప్రభుత్వం పెట్టుబడిదారుల కైవశమయింది. జర్మనీలో ఆనాడున్న ప్రభుత్వాన్ని పడగొట్టడానికి రైతు లెన్నో త్యాగాలు గావించారు. ఫలితంగా ఆ ప్రభుత్వం పడిపోయింది. కాని దానికిబదులు ఏర్పడిన ప్రభుత్వ మెవరిది? నియంతయైన హిట్లరుది. ఆ ప్రభుత్వంలో రైతులకేమాత్రం భాగం లేకపోయింది. రష్యాలో జారు ప్రభుత్వాన్ని పడగొట్టడానికి కార్మిక నాయకత్వ ప్రధానమైన కమ్యూనిస్టు పార్టీ ఎంతో ప్రయత్నంచేసి, ఎన్నో పోరాటాలు జరిపి విఫలమయింది. తరువాత రైతుల తోడ్పాటును తీసుకొని జారులపై తిరుగుబాటు గావించింది. ఆ తిరుగుబాటులో లక్షలాదిమంది ప్రాణాలు పోగొట్టుకొన్నారు. తుదకు జారు ప్రభుత్వం పడిపోయింది. కొత్త ప్రభుత్వం ఏర్పడింది. కాని ఏమి ప్రయోజనం. అది రైతాంగ వ్యతిరేకమైన కమ్యూనిస్టు ప్రభుత్వం. ఆ ప్రభుత్వమేర్పడిన తరువాత రైతులు తమ భూముల్ని పోగొట్టుకొని వ్యవసాయ కూలీలుగా మార్చబడినారు. అర్ధ బానిసలు చేయబడ్డారు.

ఏ విప్లవాన్ని తీసుకున్నా అందులో హెచ్చు త్యాగాలు గావించింది రైతులేనన్న విషయం స్పష్టమవుతుంది. కాని ఆ విప్లవ ఫలితం వారికిగాక తదితరులకు దక్కిన సత్యం తేటతెల్లమవుతుంది. ఈ విప్లవాలలో, ఈ పోరాటాలలో, ఈ తిరుగుబాట్లలో పాల్గొన్నవారిలో అధికసంఖ్యాకులు రైతులైనా ఎందువల్ల వారికా విప్లవఫలితాలందలేదు? ఆ పోరాటాలలో రైతులు నాయకత్వం వహించలేదు. ఇతరుల నాయకత్వం కింద పోరాడారు. అందువల్ల ప్రభుత్వాలను పడగొట్టడానికి వారు పనికివచ్చారుగాని ప్రభుత్వాలు కట్టడానికి కాదు. అందుకనే స్వాతంత్ర్యోద్యమం రైతాంగ నాయకత్వాన నిర్వహించబడాలని అన్నారు. కాని అది సాధ్యంకాలేదు. దేశంలో అలాటి పరిస్థితులు లేకపోవడమే అందుకు కారణం. రంగాగారిలాటి మేధావి ఏలాటి విపత్కర పరిస్థితులనైనా ఎదుర్కొని పోరాటలను నిర్వహించగల ధైర్యశాలి నాయకత్వం లభించినప్పటికీ దేశంలో ఆకోవకు

చెందిన నాయకులు లభించకపోవడంవల్ల ఈదేశంలోకూడ స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తరువాత రైతాంగ నాయకత్వాన ప్రభుత్వం ఏర్పడకపోయింది. అందువల్లనే వారు జమీందారులను రద్దుగావించగలిగినప్పటికీ దోపిడీదారుల నుండి తప్పుకొనలేకున్నారు.

కార్మికులు విప్లవకారులు. వారు దోపిడీదారుల నెదిరిస్తారని మార్క్స్ ప్రవచించారు. కాని చరిత్ర అలా చెప్పడంలేదన్నారు రంగాగారు. సామ్రాజ్యవాద దేశమైన ఇంగ్లండులో నున్న కార్మికులు, ఆ దేశ ప్రభుత్వం భారతదేశాన్ని దోపిడీచేస్తుంటే దానిని సమర్థించి దానిలో పాలుపంచుకొన్నారు. అలాగే అమెరికాలో నున్న కార్మికులు ఆ పెట్టుబడిదారులతో కలిసి వలస దేశాలను, బడుగుదేశాలను దోపిడీ చేస్తూనే వున్నాయి. ఆవిధంగానే మన దేశంలోని కార్మికులు కూడా వ్యవసాయ ధరల నిర్ణయం వచ్చినప్పుడు పెట్టుబడిదారులకు వంత పాడుతున్నారు.

వ్యవసాయ వస్తువులు కార్మికులకు చౌకగా కావాలి. పెట్టుబడిదారులకు గూడ అవి సరసమైన ధరలకు రావాలి. అప్పుడే వారు హెచ్చు లాభాలు గడించ గలుగుతారు. కనుక ఈ విషయంలో ఇద్దరూ ఏకమవుతుంటారు. అలా కాకుండా చేసి రైతులు ధరల విషయమై పెట్టుబడిదారులతో పోరాడాలంటే కార్మికులకు ప్రభుత్వం చౌకధరలకు వస్తువులనందించాలి. అప్పుడు వారు ఈ సమస్యకు సంబంధించి పెట్టుబడిదారులతో కలవడానికి వీలులేదు. ఇది రంగాగారి విశ్వాసం. అందుకనే కార్మికులు హెచ్చుగా వున్నచోట, చౌక డిపోలు పెట్టించమని రంగాగారు చెబుతూ వచ్చారు. ప్రభుత్వం మీద ఒత్తిడి తీసుకొనివచ్చారు.

వ్యవసాయ కూలీలకు గూడ సరసమైన ధరలకు వ్యవసాయ వస్తువులు కావాలి. వాటిని కొనడానికి వారివద్ద చాలినంత ద్రవ్యముండదు. పైగా సంవత్సర

మ:తా కూలి దొరకదు. కనుక వారెన్నడూ దారిద్ర్యంలో కృంగిపోతుంటారు. తమ దారిద్ర్యానికంతటికీ రైతులే కారణమని వారిపై అసూయ పెట్టుకొంటారు. ఈ పరిస్థితి గ్రామాలలో వర్గాలను సృష్టించి రైతులను చాల బలహీనపరుస్తుంది. దీనిని నివారించాలని రంగాగారి పట్టుదల. అందువల్ల వ్యవసాయ కూలీలకు కనీస వేతనాలు నిర్ణయించి వాటిని చక్కగా అమలుజరిపితే అప్పుడు వారు కొంతవరకు సంతృప్తి చెందుతారు. వారికి రైతుల మీద నున్న క్రోధం తగ్గుతుంది అనుకొని రంగాగారు వారికి కనీస వేతనాలు నిర్ణయింపజేయడానికెంతో ప్రయత్నించారు.

అలా నిర్ణయింప జేసినా సంవత్సరంలో కొన్ని నెలలు వ్యవసాయ కూలీలకు పనులు లేకపోవడంవల్ల వారి పనితనం పూర్తిగా పోలేదు. అందుకని ఆ దినాలలో ప్రభుత్వమే వారికి పనులు కల్పించాలని రంగాగారన్నారు. పనికి ఆహార పథకం, (జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి పథకం) ఉపాధి కల్పనా పథకం ఇవి వచ్చిన తరువాత రంగాగారి ధ్యేయం చాలవరకు నెరవేరిందనే చెప్పాలి. ఈ పథకాలకు హెచ్చు పెట్టుబడులు పెడితే, క్షామ నివారణ కార్యక్రమాలకు హెచ్చు మొత్తాలు వెచ్చిస్తే ఈ సమస్య చాలవరకు పరిష్కారం కాగలుగుతుంది. రైతుల, వ్యవసాయ కూలీల మధ్య ఐక్యత ఏర్పడడానికి వీలుంటుంది.

ఇంత చేసినా గ్రామాలలో అస్పృశ్యత వున్నంతవరకు, హరిజనులను చిన్న చూపు చూచినంతవరకు తన ఆశయం సఫలం కాకపోవచ్చునని రంగాగారి అభిప్రాయం. వ్యవసాయ కూలీలలో హరిజనులే అత్యధిక భాగం గనుక ఆర్థికంగా వారు బాగుపరచినప్పటికీ సాంఘిక వ్యత్యాసాలున్నంతవరకు గ్రామాలలో ఐక్యత సాధ్యంకాదని, హరిజనులు హింసాత్మకవాదుల చేతులలో పడిపోవచ్చునని రంగాగారనుకొన్నారు. అందుకనే అస్పృశ్యతను నిర్మూలించడానికి, హరిజనులకు సవర్ణులకు భేదమేమీ లేకుండా చేయడానికి వారు చిన్నతనం నుండి

ప్రయత్నిస్తూనే వున్నారు. గాంధీగారు హరిజనోద్యమాన్ని చేపట్టకముందే వారు వారి అభ్యున్నతికోసం పాటుపడజొచ్చారు.

బ్రిటిష్ ప్రభుత్వకాలంలో ఆస్తి వున్నవారికి మాత్రమే ఓటు హక్కుం డేది. తరువాత చదువులున్నవారికిగూడ ఓటు హక్కు వచ్చింది స్వాతంత్ర్యం వచ్చినప్పుడు ఆస్తి వున్నా లేకపోయినా, చదువులున్నా లేకపోయినా ప్రతి వయోజనునికి ఓటు హక్కు వుండాలని రంగాగారు పట్టుబట్టారు. ఈ విషయంలో అనిబిసెంట్, మోతీలాల్ నెహూ్రి మొదలైనవారు వ్యతిరేకంగా వున్నా రంగా గారు ఈ విషయంలో గాంధీగారిని అంగీకరింపజేశారు. వయోజన ఓటింగు వస్తే రాజకీయంగా హరిజనుల ప్రాధాన్యత హెచ్చుతుందని, అస్పృశ్యతా నివారణ సులభతరమవుతుందని వారు మహాత్మునికి నచ్చజెప్పగలిగారు. తత్ఫలితంగా మన రాజ్యాంగంలో సార్వజనిక వయోజన ఓటింగు హక్కు ఇవ్వబడింది.

రైతుల బాగోగులు, వారి ఆర్థిక స్థితి వారు పండించే పంటలకు వస్తున్న ధరలమీద ఆధారపడివుంటుంది. అందువల్ల వాటికి కనీస ధరలేర్పాటు చేసి ఆ ధరలను ప్రభుత్వం స్థిరీకరించాలని; ఆ ధరలకు తక్కువయితే ప్రభుత్వమే వాటిని కొనాలని రంగాగారు ప్రతిపాదించారు. ఆ విధంగానే కొన్ని పంటల కనీస ధరలు నిర్ణయించబడినవి. కాని ఆ ధరలు కొనుగోలుదారుల కనుకూలంగా వుండినవి. అది రంగాగారికి ఏమాత్రం తృప్తిని కలిగించలేకపోయినది. ఈ పంటల ధరలను శాస్త్రీయ దృక్పథంతో రైతులకయ్యే ఖర్చులను దృష్టిలో ఉంచు కొని వాటిని నిర్ణయించాలని రంగాగారు పట్టుబట్టారు ఈ ధరలను నిర్ణయించ డానికి ఒక వ్యవసాయ వస్తువుల ధరల నిర్ణాయక సంఘాన్ని స్థాపించాలన్నారు. వారి పట్టుదల కారణంగా 1969 లో ఆ సంస్థ ఏర్పాటయింది. కాని దానిలో, దాని కార్యసరళిలో ఇంకా మార్పు రావాలని, రైతులకు నష్టంకాని రీతిలో ధరల నిర్ణయం కావాలని రంగాగారు పోరాడుతూనే వున్నారు.

బ్రిటీష్ ప్రభుత్వ కాలంలో, స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన మొదటి సంవత్సరాలలో ధాన్యసేకరణ ఎంత కఠినంగా, రైతులకెంత వ్యతిరేకంగా వుండేదో అప్పటివారికి తెలియనిదికాదు. రంగాగారు కాంగ్రెస్సులో వున్నప్పటికీ, అఖిల భారత కాంగ్రెస్ కార్యవర్గ సభ్యుడుగా, ఆంధ్ర కాంగ్రెస్ అధినేతగా వ్యవహరిస్తున్నప్పటికీ వారు భారతదేశం మొత్తంమీద ఈ ధాన్యసేకరణ విధానానికి వ్యతిరేకంగా ఉద్యమం నడిపారు. అప్పుడు వారిని, వారి పతీమణియైన భారతీదేవిని అరెస్టు చేయడానికిగూడ ప్రయత్నం జరిగింది. గాంధీగారు కల్పించుకోవడంవల్ల ఆ అరెస్టు నిలుపుదల చేయబడింది.

ఈవిధంగా వారు రైతులకోసమేగాక, వ్యవసాయ కూలీల కోసమే గాక గ్రామీణులలో ప్రధానభాగమైన చేనేతవారికోసం, జాలరులకోసం, గంజ మాల గిరిజనుల కోసం ఎంతో పోరాడారు. వారి అభ్యున్నతికోసం ఎన్నో పథకాలను ప్రభుత్వం చేపట్టేటట్లు చేయగలిగారు.

వారు సంస్థానాధీశులకు, జమీందారీవ్యవస్థకు వ్యతిరేకంగా పోరాడిన దినాలను పెద్దలైనవారుగ మనముంచుకొని వుంటారు. వారు పంజాబులో పర్యటిస్తున్నప్పుడు ఆనాడు బాలుడై వున్న ఈనాటి లోకసభ స్పీకర్ జాకర్‌గారు జండా పట్టుకొని వారి సమావేశంలో పాల్గొనడానికి పరుగెత్తివెళ్ళానని ఇప్పుడుకూడ చెబుతూవుంటారు. తాము నిర్మించిన రైతాంగ ఉద్యమంద్వారా భారతదేశంలో ఎంతమందినో రైతునాయకులుగా, వ్యవసాయకూలీ నాయకులుగా చేనేత నాయకులుగా చేయగలిగారు. ఏ రాష్ట్రానికి వెళ్ళినా వారిని తెలియనివారు లేరు. ఆచార్య రంగాగారన్న పదమే గ్రామీణ ప్రజల హృదయాలలో వేవెలుగులను వెలిగిస్తూవుంటుంది. వారి విద్యాలయాలలో తయారైనవారినాకు అన్ని పార్టీలకు నాయకులుగా వున్నారు. వారు మట్టిలో మాణిక్యాలను తయారుగావించారు. వారికి మేరు

గులు పెట్టారు. ఆ మహామహుడు భారత రైతాంగ ఉద్యమ పిత. వారినందరూ ప్రేమిస్తారు. గౌరవిస్తారు. వారే ఆశయాం కోసం కృషిచేశారో ఆ యాశయాలలో చాలవరకు నెరవేరినవి. నెరవేరుతున్నవి. తన జీవితంలోనే తన ఆశయాలు ఫలించడం గొప్పవిశేషం.

85 ఏండ్లయినా వారింకా ఆరోగ్యంగానే ఉన్నారు. తన జీవితంలో వారెన్నో పోరాటాలను నడిపివున్నారు. ఇప్పటికిగూడ ఏపోరాటానికైనా సిద్ధంగా వున్నారు. వారున్న ఈ యుగంలో వుండడం, వారి అనుచరులుగా వుండడం ఎంతో భాగ్యంగా భావిస్తున్నాను.

శ్రీ యస్. వీరాచారి

ఆదర్శశిల్పి ఆచార్య రంగా

ఆచార్య రంగాగారి 86 వ జన్మదినోత్సవము 1985 నవంబరు 7 వతేదీన హైదరాబాదు గాంధీ భవనంలో ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెసు ఆధ్వర్యమున జరుపుటకు నిర్ణయించుట చాలా సముచితము. ఆ సందర్భములో వారి ప్రశంసాపాత్ర మయిన జీవిత విశేషాలతో ఒక సావనీరు ప్రకటించటము ఎంతయో ముదావహము.

నేను 9 సంవత్సరముల వయసులో నున్నపుడు అనగా 54 సంవత్సర ముల క్రితము మా గ్రామమునకు శ్రీ రంగాగారు వచ్చిన సందర్భములో నేను నాతోటి పిల్లలతో కలసి కాంగ్రెసు జండాలు ధరించి వారికి జేజేలు పలికిన నాటి స్మృతులు ఈ నాటికీ నా స్మృతి పథంలో నిలిచియేయున్నవి. నేను నా హైస్కూలు చదువు సాగిస్తున్న సమయములో కడప జిల్లా చెన్నూరులో వారు నిర్వహించిన రైతాంగ విద్యాలయములో నేను విద్యార్థినై వారు మరికొంతమంది వారి శిష్యులు జాతీయ, అంతర్జాతీయ, రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంస్కృతిక, నైతిక, వైజ్ఞానిక రంగాలలో యిచ్చిన ఉపన్యాసాలకు ఆ విద్యాలయములో అలవరచు కున్న క్రమశిక్షణకు నే నెంతగానో ప్రభావితుడనయి వారి అడుగు జాడలలో రాజకీయ జీవితము ప్రారంభించినాను ఆ నాటి నుండి ఈ నాటివరకు వారి ఆశయసిద్ధికై ప్రజాజీవితములోని అన్ని రంగాలలో వారికి శిష్యుడుగా పుత్ర సమానుడుగా ఈ నాటివరకు నా రాజకీయ జీవితము సాగిస్తూయున్నాను.

నిర్జీవమయిన కటిక శిలలనుండి రమణీయమయిన శిల్ప కళా ఖండాలను చెక్కి కమ్మటి కథలను ఆ శిల్పముద్వారా ప్రబోధముచేసి ప్రపంచ ప్రఖ్యాతి గాంచిన మహాశిల్పులు ఎంత గొప్పవారో! ఎంతటి ఆరాధ్యులో! అంతటి మహాశిల్పి శ్రీ ఆచార్య రంగాగారు. వారు పారిశ్రామిక ప్రగతికి పేరెన్నికగన్న ఇంగ్లాండులో ఉన్నత విద్య నభ్యసించి, గుంటూరుజిల్లా నిడుబ్రోలు గ్రామములో ఒక రైతు కుటుంబములో జన్మించిన రంగాగారు ఆనాటి గ్రామీణ సోషలిష్టు వ్యవస్థ సుశాశ్వతముగా నిలిచిననాడే దేశ సౌభాగ్యము మూడు పూలు ఆరుకాయలుగా ప్రభవిల్లగలదని, గ్రామీణ చేతి వృత్తులయిన చేనేత, కమ్మరి, కుమ్మరి మొదలుగా గల వృత్తులు సజీవంగా నిలవాలనీ సిద్ధాంతీకరించి, అక్కడి వారి నంగీకరింపజేసి ఆచార్య బిరుదము పొందినారు. వీరి రాజకీయ రంగం ప్రవేశము చేసిన వెంటనే "వాహిని" అను పత్రికను స్థాపించుటతోపాటు రాష్ట్రములోని అనేక ప్రాంతాలలో రైతాంగ రాజకీయ పాఠశాలలను నిర్వహించి ఎంతోమంది యువకులను, పెద్దలను, స్త్రీ, పురుషులను సమీకరించి అన్ని శాస్త్రాలపయిన విద్యా ప్రబోధముచేసి రాజకీయ, సాంఘిక సేవకులను సృష్టించి వారికి తగిన శిక్షణ, చైతన్యము గరిపి అర్హతకల నాయకులుగా తీర్చిదిద్దిన మహాశిల్పి రంగాజీ. వీరి శిష్యరికములో తయారయిన అనేకమంది రాజకీయ నాయకులు ఈనాడు అన్ని రాజకీయ పార్టీలలో ఉన్నారనుట నిస్సంశయము.

పూజ్య పిత మహాత్మాగాంధీగారు ప్రవచించిన సత్యం, శాంతి, అహింసల పట్ల వీరు ప్రగాఢమయిన విశ్వాసము కలవారు. 1942 *Quit India* ఉద్యమములో మేము రంగాగారి అనుయాయులయిన శ్రీ కంచల ఓబుల్ రెడ్డి, శ్రీ చేగిరెడ్డి బాలరెడ్డిగార్ల నాయకత్వమున చురుకుగా పనిచేస్తున్న తరుణంలో శ్రీ రంగాగారు నన్ను పిలిచి "మీరు విద్యార్థులు బాంబులు, డైనమేట్లు ఉపయోగించాలని అనుకుంటున్నారని తెలిసింది. మీరు అలాచేయవద్దు. ఒకవేళ ఎవరయినా చేస్తే

వాటివల్ల ఎలాంటి ప్రాణహాని జరగకుండా చూడాలని చెప్పినారు. ఇది వారి అహింసా వాదానికి ప్రబల నిదర్శనము.

తాను పార్లమెంటు మెంబరుగా పార్లమెంటరీ డెలిగేషన్ నాయకుడుగా ఇతర దేశాలకు వెళ్ళినపుడు గ్రామీణ ఆర్థిక శాస్త్రముపయిన ఉపన్యాసములు యివ్వమని అందుకు పెద్ద మొత్తాలలో పారితోషికము చెల్లిస్తామని ఆయాదేశాల వారు అడిగినట్లు నాకు ఆ నాడు ఉత్తరము వ్రాస్తే వారి మనసు నెరిగిన నేను వారికేమీ వ్రాయకపోగా నాతోపాటు గుంటూరులో ఉన్న మరో విద్యార్థి "అచట ఉపన్యాసాలు చేసి వారిచ్చే పారితోషికంతో పార్టీని బలంగా నడుపుకోవవచ్చు" నని వ్రాసిన ఉత్తరమునకు బదులుగా రంగాజీ నాకు ఉత్తరము వ్రాస్తూ నేను ప్రభుత్వము పనుపుపయిన వచ్చినవాడిని అలాంటి అక్రమ ధనార్జన చేయటము తప్పని, ఆలాంటి డబ్బుతో పార్టీని బలపరుచుకోవటముకన్న పార్టీని విరమించు కోవటమే మంచిదని గట్టిగా హెచ్చరిక చేస్తూ ఉత్తరము వ్రాశారు. ఇది వారి సత్యశీలతకు నిదర్శనము.

శ్రీ ఆచార్యరంగాజీ బహు గ్రంథకర్త. వారి గ్రంథాలు చదువుతుంటే ఉత్సుకత, సేవాతత్పరత, జాతీయ, అంతర్జాతీయ విజ్ఞాన సముపార్జనపట్ల ఆసక్తి, ఆవేశము ప్రతి ఒక్కరిలో ప్రజ్వరిల్లుతుంటుంది. కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంత కర్తలు "రైతు విప్లవ వ్యతిరేకి" అని వారి సిద్ధాంతాలలో రచించుకుంటే దాన్ని ఖండిస్తూ "*Revolutionary peasant*" విప్లవ రైతాంగం అను పేరిట ఒక ఉద్గ్రంధాన్ని రచించి రైతాంగానికి ఎంతో గౌరవ ప్రతిపత్తిని ప్రసాదించిన రంగాజీని రైతాంగము ఆ నాడు ఈ నాడు ఏ నాడు కూడా మరువలేరు. మరువరాదు.

రంగాగారిని భూస్వామ్య రైతు, పక్షపాతియని కొంతమంది కుహనా రాజకీయవాదులు అంటారు. రంగాగారి రచనలుగానీ వారి ఉపన్యాసాలుగానీ చక్కగా అర్థం చేసుకుని అవగాహన చేసుకొని ఉంటే అలాంటి తప్పుడు నిర్ణయానికి వారురాలేరు. స్వీయ వ్యవసాయదారుడు,వ్యవసాయకూలీ, కమ్మరి, కుమ్మరి, చేనేత, వడ్రంగి మొదలుగాగల కళాకారులు, చేతివృత్తుల వారేకాక చిన్న చిన్న వ్యాపారస్తులు, బుద్ధి జీవులు మొదలగు శ్రమజీవులంతా రంగాగారు నిర్వచించిన రైతాంగములోని భాగస్వాములై ఉన్నారనుట స్ఫటిక సదృశముగా కనపిస్తున్నది. గాంధీగారితో ఆశీర్వాదముపొంది రంగాగారు ప్రవచించిన రైతు కూలీ ప్రజారాజ్యములో పైవారంతా భాగస్వాములై ఉన్నారనుట నిర్వివాదాంశము. స్వీయవృత్తి దారులయిన గ్రామీణ చేతివృత్తుల వారిపట్ల వారి వృత్తులలో యిమిడియున్న అనల్పశిల్పనా ప్రభావముపట్ల వారికెంతో అభిమానము. స్వీయ వృత్తిదారుల అభ్యున్నతే దేశాభ్యున్నతి అని, స్వీయ వృత్తిదారులు *Self Employed sector*'' అను పుస్తకమును రచించి, పంచశిల్పి అయిన మానాన్న గారు గురు లింగాచారిగారికి ఆ పుస్తకమును అంకితముచేసి కళాకారులపట్ల వారికున్న అభిమానాన్ని ప్రదర్శించుకున్నారు.

దురదృష్టవశాత్తు ఆయనను కులతత్వవాదిగా కొంతమంది చిత్రించటము కూడా కద్దు. ఆయనను గురించి తెలిసినవారెవ్వరూ అలాంటి అప్రాచ్యమయిన ఆలోచనకుపోరు. ఆయన శిష్యరికములో పెరిగి పెద్ద అయినవారు ఆయన కులమువారు ఎవ్వరూలేరు. శ్రీ కందుల ఓబుల్‌రెడ్డి, శ్రీ తిమ్మారెడ్డి, స్వర్గీయ చేగిరెడ్డి, బాలిరెడ్డి,గౌతు లచ్చన్న,*V. L.* సుందరరావులాంటి మరియు నాలాంటి వారెవ్వరూ ఆయన కులము వారు కారు. ఆయన కుల, మత, వర్గ, వర్ణ రాహిత్యాన్ని కాంక్షించే ఆధ్యాత్మిక చింతనా ప్రవృత్తికల మహామనీషి

ఆయన తలవంచని వీరుడు,తాను నమ్మిన, ప్రవచించిన రాజకీయసిద్ధాంతాలపట్ల ఏదయినా అపకృతి జరిగినపుడు సహించక ఎదిరించి నిలబడి ఏ పార్టీ పెట్టినా, ఏ ఉద్యమము నిర్వహించినా ప్రజాస్వామ్యానికి, జాతిసమైక్యతకు, జాతి సమగ్రతకు, సత్యహింసలకు భిన్నముకాని రీతిన 55 సంవత్సరముల సుదీర్ఘమయిన పార్లమెంటరీ వ్యవస్థను కలిగి దేశములోనేకాక ఇతర దేశములలో సయితము వేనోళ్ళ పొగడబడి దేశానికి కీర్తి ప్రతిష్ఠలు సంపాదించిన ప్రజాస్వామిక రాజకీయ దేశికోత్తముడై తన రాజకీయ జీవితాన్ని నిష్కళంకంగా బాపూజీ అడుగుజాడలలో నిర్వహిస్తున్న ఉత్తమ రాజకీయ పరిజ్ఞాత నేత.

మన ప్రియతమ నాయకురాలు శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీకి సలహాదారుడుగా ఉండి ఉండటమేగాక ఆమె చనిపోయిన వెంటనే ఆమె తరువాత పార్లమెంటులో Deputy Leader గా ఉండిన రంగాగారు వెంటనే పెద్దలను కలుసుకొని మన ప్రియతమ యువనాయకుడు శ్రీ రాజీవగాంధీని ప్రధానిగా ఎన్నికచేయటములో వారిపాత్ర అనన్యము. సమయోచితము. తిరిగి వారు ఈరోజుకూడా పార్లమెంటులో డిప్యూటీ నాయకుడుగా ఎన్నికై మన ప్రధానికి సముచితమయిన సలహాలందిస్తూ పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యాన్ని కాపాడుతున్నందుకెంతో ముదావహము. వారి 88వ జన్మదినోత్సవము విజయవంతము కావాలని వారికి దీర్ఘ ఆయురారోగ్యాల ప్రసాదించాలని దేవుని ప్రార్థిస్తూ వారికి శిష్యుడుగా, పుత్ర సమానుడుగా వారికి నా హృదయపూర్వక నమస్సుమాంజలులు సమర్పిస్తూయున్నాను.

మహోద్యమ నాయకులు

—పసుపులేటి కోటేశ్వరరావు

(మాజీ ప్రధాన కార్యదర్శి: ఆం.ప్ర. కాంగ్రెసు కమిటీ (ఐ))

నిస్వార్థంతో, సేవా త్యాగాలతో దేశ స్వాతంత్ర్య సమరంలో తమ్ము తాము సమిధలుగా అర్పించుకున్న మహనీయులు ఎందరో! అట్టివారిలో ఆచార్య రంగాజీ ఒకరు.

గాంధీజీ దృష్టిలో నైతిక విలువలు లేని రాజకీయ నాయకత్వం అనూహ్యం. ప్రజా జీవితంలో నిమగ్నమయ్యే నాటివారికి సేవా తత్పరత, త్యాగనిరతి గీటురాళ్ళుగా గాంధీజీ నిర్దేశించారు. ఆ తరానికి చెందిన గాంధేయవాది రంగాజీ.

నాడు గాంధేయ మార్గంలో యే నిరాడంబర వ్యక్తిగత జీవితానికైతే రంగా గారు తన్నుతాను అర్పించుకున్నారో, దానికే అరవై ఏళ్ళ తర్వాత యీనాటికీ ఆయన కట్టుబడి వున్నారు.

చుట్టూ విశృంఖలతో, విజృంభణతో రోజురోజుకూ మారిపోతున్న యీ మానవారణ్యం మధ్య- ఆనాటి గాంధేయ తత్వానికి, నిరాడంబరతకు, ప్రతీకలుగా నిన్న మొన్నటి వరకూ ఒక జయప్రకాష్, ఒక వినోబా- ఇవాళ్టి వరకూ ఒక నంబూ, ఒక రంగా- ఇంకా ఇలాంటివాళ్ళు అక్కడక్కడ మిగిలి వున్నారు. మానసికంగా సర్వసంగ పరిత్యాగం చేసి, ప్రజాసేవా ధ్యానంలో మునిగిపోయిన తపస్వాలి రంగాజీ. గాంధీజీ బాటలో, గాంధేయ వాదంతో నాటికి నేటికీ ముడిపడి

పోయి, నాటి సేవా త్యాగాలు, నిరాడంబరతలే నేటికీ లక్ష్యాలుగా నిల్పుకుని 'యీ దరిద్రనారాయణుల శ్రేయస్సుకై గాంధీజీ కన్నకలలు యెలా నిజం చేయాలా' అని అహర్నిశలూ తపనపడే కర్మయోగి ఆయన.

ఈనాటి దిగజారిపోయిన విలువలతో తూచడానికి రంగాగారు ఊహామాత్రంగానైనా అందరు. అందుకే ఆయన చేసేదీ, చెప్పేదీ యీనాటి తరంలో చాలామందికి అర్థం కాదు. అవగాహన అంతకంటే లేదు. ఆయన కటు మందలింపుల వెనకగల మమతానురాగాల మనసు వీరికి యెలా అర్థమవుతుంది!

గాంధీజీకి, గాంధేయ తత్వానికి దేశంలో ఇంకా మిగిలివున్న అతి కొద్దిమంది ప్రథమశ్రేణి ప్రతీకల్లో రంగాగారు ఒకరు. ఆయనకు సమకాలీనులు కావటం అదృష్టం. అనుచరులు, సన్నిహితులు కావటం మరీ అదృష్టం!

గాంధీజీ దేశాభివృద్ధికీ గ్రామాభివృద్ధికీ అవినాభావం చేశాడు. ఈ అవినాభావ సంబంధాన్ని సంపూర్ణంగా అవగాహన చేసుకున్న అతికొద్దిమంది అగ్రశ్రేణి నాయకుల్లో రంగాగారు ఒకరు.

"పార్లమెంటులో రంగా వుండగా రైతుల్ని యెలా విస్మరించగలం" అన్నాడు ఒకనాడు పండిట్ నెహ్రూ. యెంత గొప్ప సత్యం! ఇంకా గొప్ప సత్యం యేమంటే- పార్లమెంటులో రంగాగారు లేకుండా బయటనే వున్నా; అసలు ఆయనంటూ వుండగా ప్రభుత్వం- అది యే ప్రభుత్వమైనా- రైతుల్ని విస్మరించటం అసాధ్యమన్న నిజం!!

రైతాంగ శ్రేయస్సునీ, గ్రామీణ వికాసాన్నీ ప్రభుత్వాలు విస్మరించకుండా అప్రమత్తుడై ఆయన చక్రం అడ్డువేస్తూ వస్తున్నాడు.

కమ్యూనిస్టు దేశాలు నేడు 'రైతు' ను వ్యక్తిపరంగానే 'రైతుగా' గుర్తించే వ్యవస్థ చేరువకు చేరుకుంటున్నాయి. అందుకే 'రైతు'కు చావులేదు. యెవరూ, యే వ్యవస్థా, యే సిద్ధాంతమూ రైతును చంపలేదు. ప్రపంచ పరిణామంలో యెదురౌతున్న యెన్నో వ్యవస్థలను, పరిస్థితులను తట్టుకుని 'రైతు' తన్నుతాను నిల

దొక్కుకుని నిలబడుతున్న సజీవ తత్వమే నిజమైన రివల్యూషనరీ తత్వం. అందుకే రంగాజీ రైతుకూలీ శ్రామిక ప్రజారాజ్యంగా ప్రచారం చేశారు.

సమూలంగా నాశనమయ్యే గ్రామీణ వ్యవస్థను రక్షించు కొనేందుకే ఆయన 1955 లో కాంగ్రెసును సమర్థించారు. మళ్లా 1959 లో కాంగ్రెసు నాగపూరు మహాసభలో సహకార వ్యవసాయం (Cooperative Farming) అమలుపై ఆమోదముద్ర వేసింది. గ్రామీణ వ్యవస్థను కూకటి వేళ్ళతో పెకలించే రైతాంగ వ్యతిరేక విధానాలను ప్రతిఘటించారు రంగాజీ. తిరిగి ఆ గ్రామీణ వ్యవస్థను యీ ప్రమాదం నుంచి తప్పించడానికే 1959 లో రంగాగారు రాజాజీతో కలసి, స్వతంత్ర పార్టీని స్థాపించారు.

రంగాజీ మారలేదు. పార్టీలు పెట్టాడు. అందుకు చాల ధైర్యం కావాలి. సాహసం కావాలి. నిస్వార్థ ప్రజాశ్రేయో చింతన కావాలి. అవసరమైతే తన్ను తాను సమిధను చేసుకోగల చిత్తశుద్ధి, ఆత్మ సంయమనం కావాలి. రంగాగారు పెట్టిన పార్టీలన్నీ సిద్ధాంతపరమైనవే. గ్రామీణ వ్యవస్థకు ముప్పు తేగల పరిణామాలను పసిగట్టినప్పుడు - తాను అప్పుడు వున్నది యెంత గొప్ప అధికార పార్టీ అయినా, అందులో తనకున్న ప్రతిపత్తి యెంత ప్రాముఖ్యమైనదైనా- తృణ ప్రాయంగా వాటిని వదిలి, బయటకు వచ్చి, ఆ గ్రామీణ వ్యవస్థను పరిరక్షించుకునే పరికరాలుగా ఆయన క్రొత్త పార్టీలను పెట్టాడు. ఆ పరికరాల ద్వారా ఆందోళనలు, ఉద్యమాలు నడిపాడు. గ్రామీణ ప్రజల్ని, వారి శ్రేయోకాముల్ని చైతన్యవంతుల్ని చేశాడు. చివరకు ఇంతవరకూ ఆ గ్రామీణ వ్యవస్థను రక్షించుకుంటూ రాగలిగాడు.

స్వతంత్ర గ్రామీణ వ్యవస్థకు పునాదులనుండీ అడ్డు నిలచేది జమీందారీ వ్యవస్థ. యీ వ్యవస్థను రద్దు చేయించేందుకు రంగాగారు యెన్నో జమీందారీ వ్యతిరేక ఉద్యమాలు నడిపారు. తాము స్వయంగా పాల్గొన్నారు. ఆనాటి ఆ ఉద్యమాల ఉధృతి యెంతటి దంటే- కొందరు జమీందార్లు ఆయన ప్రాణాలకే ముప్పు పెట్టే ప్రయత్నాలు చేశారు. జమీందారీ వ్యతిరేక ఉద్యమాలను ఆయన నడిపింది, స్వతంత్ర రైతాంగ వ్యవస్థనూ, గ్రామీణ వ్యవస్థనూ నిల్పబెట్టి ప్రోది చేసేందుకే.

1969 వ సంవత్సరం. కాంగ్రెసు రెండుగా చీలిపోయింది. పాతుకుపోయి వున్న పాత కాంగ్రెసు నాయకత్వానికి ఎదురుతిరిగి ఇందిరాజీ నిలదొక్కుకుంది. ప్రివీపర్సుల్ని రద్దు చేసింది. బ్యాంకుల్ని జాతీయం చేసింది. అప్పటివరకూ బ్యాంకులూ, వాటిలోని ధనమూ, పెద్ద పారిశ్రామిక వేత్తలకూ, వ్యాపారులకూ, ఇతర ధన స్వాములకూ మాత్రమే వినియోగపడుతూ వచ్చింది. బ్యాంకులపై వారిదే గుత్తాధిపత్యం. ప్రజల ధనాన్ని బ్యాంకుల ద్వారా తమ స్వప్రయోజనాలకు స్వాహా చేస్తూ ఇంకా బలిసిపోతున్నారు. బ్యాంకుల్ని జాతీయం చేయడంతో ఒక్కకలం పోటుతో ఇందిరాజీ ఇదంతా మొత్తం మార్చేసింది. ఇప్పుడిక యీ జాతీయ బ్యాంకులన్నీ ప్రజలవద్దకు దిగి వచ్చాయి. సన్నకారు పేదరైతులకు తక్కువ వడ్డీలకు ఋణాలివ్వడం మొదలైంది. రిక్షా కార్మికుడికీ, చిన్న చిన్న వ్యాపారస్తులకీ, వెనుకబడిన బడుగు వర్గాలవారికీ యీ బ్యాంకులు అండగా నిలబడసాగాయి. ప్రజల ధనం ప్రజలకే వినియోగపడి సార్థకతపొందే స్థితి వచ్చింది. పెద్ద పెద్ద ధనస్వాములంతా గగ్గోలు పెట్టారు. ఇందిరాజీపై కత్తికట్టారు. ఆమెను పడగొట్టాలని సర్వస్వం ఒడ్డడానికి సిద్ధపడి యెగబడ్డారు. సామాన్య జనాలకోసం ఇందిరాజీ చేపట్టిన ఇంకా అనేక సంక్షేమ కార్యక్రమాలు పేదసాదల్ని చైతన్యవంతుల్ని చేయటం వారికి కంటగింపైంది. ఇందిరాజీ ధైర్యానికి, స్థైర్యానికి, సాహసానికి ప్రతీకగా నిలబడింది. అందుకే రంగాజీ ఇందిరాజీ నాయకత్వ సామర్థ్యానికి ప్రాధాన్యం ఇచ్చి 1971 నుండి ఆమెను బలపరుస్తూ వచ్చారు.

దేశంలోని దరిద్రనారాయణులు ఆత్మధైర్యంతో స్థైర్యంతో నిలదొక్కుకునేలా, దేశ వ్యవస్థలో ప్రముఖ భాగస్వాములుగా వారిని తీర్చి దిద్దే ఇందిరాజీ కార్యక్రమాలనూ, నాయకత్వాన్నీ బలపరచడమే ఆయన ధ్యేయం. ఆ పనే చేసుకుంటూ పోయాడాయన.

ఆయనకు రాజకీయం పదవులకొరకై జరిపే వ్యాపారం కాదు. ప్రజాశ్రేయస్సుకై జరిపే యోగం. ఆ యోగ దీక్షలో వున్న ఆయనకు యీ దూషణ భూషణలేవీ అంటవు. తాను విశ్వసించినదాన్ని ఆచరించటంలో ఆయన్ను యేదీ ఆపలేదు. ఏవీ అడ్డంకులు కాలేవు. ఆచరణాత్మక గాంధేయ తత్వం ఆయనది!!

1978 జనవరి 1 కాంగ్రెసు మళ్ళీ చీలింది. చీలిక నివారించడానికి రంగా గారు యెంతో ప్రయత్నించారు. పార్టీకి అసలు నాయకురాలు ఇందిరాజీయే అని. ఆనాడు పార్టీ పదవుల్లో వున్న, వారిచే గుర్తింపచేయడానికి యెంతో ప్రయత్నించారు.

అక్షణమే ఆయన ఇందిరాజీ ప్రక్కన నిలబడ్డారు. ఇందిరాజీ రాజకీయ భవిష్యత్తు యేమిటో యెవరికి అంతుచిక్కని రోజులు అవి. కేంద్రంలో, రాష్ట్రంలో వ్యతిరేక ప్రభుత్వాలు. ఆమెపై ఎన్నో కేసులు. అరెస్టులు. షా కమీషను విచారణలు. రాజకీయంగా వెంటాడబడి వేధించబడుతున్న రోజులు ఆమెకు అవి. 1978 లో రాష్ట్రంలో కాంగ్రెసు (ఐ) గెలుస్తుందని గాని, 1980 లో కేంద్రంలో గెల్చి ఇందిరాజీ తిరిగి అధికారంలోకి వస్తుందనిగానీ యెవరూ కలలోకూడా వూహించని రోజులు అవి. అంతవరకూ ఆమెతో వున్న యెందరో ఆమెను వదలి తమ రాజకీయం తాము చూసుకుంటున్న రోజులు. ఆమెకూ, ఆమెతోనే నిలబడ్డవారికి అంధకార బంధురమైన గడ్డు రోజులు. అట్టి గడ్డు స్థితిలో ఆమెకు రంగాజీ అండగా నిలిచారు.

ప్రతిఫలాన్ని ఆశించకుండా దేశం కోసం, ప్రజలకోసం ఏమి చేయాలను కున్నారో దానికొరకు త్రికరణ శుద్ధిగా అంకితమైన ఉన్నత వ్యక్తిత్వం గలవారు రంగాజీ. ఈ ప్రయత్నంలో అవరోధాలను ఆయన లక్ష్యపెట్టరు. పదవులలో వుండి పెత్తనాలు చేసి ప్రపంచంలో పేరు తెచ్చుకున్న వ్యక్తికాదు రంగాజీ. ప్రజాబలంతోనే ప్రపంచ గుర్తింపు పొందిన మహానాయకుడు రంగాజీ. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా వారికి అందుతున్న కీర్తి పదవులవల్ల సాధ్యమయ్యేది కాదు. 86 వ ఏట కూడ రంగాజీ ఎంతో తేజస్సుతో, నిండు హృదయంతో, ఎన్ని సవాళ్ళు ఎదురైనా తట్టుకుంటూ నిలబడ్డ ఆదర్శమూర్తి రంగాజీ. ఆయన నిండు నూరేళ్ళు జీవించి ప్రజాసేవకు అంకితం కావాలని భగవంతుని ప్రార్థిస్తున్నా.

ధవళగిరి శిఖరం శ్రీ రంగా

—వెల్లంకి చంద్రపాల్
(ఆంధ్రప్రదేశ్ గ్రామీణ ప్రజాసమాఖ్య
ప్రధాన కార్యదర్శి)

భారత పార్లమెంట్ మహత్తర చరిత్రకు అక్షరరూపం యివ్వగలిగిన బహుకొద్ది మంది పార్లమెంటేరియన్‌లలో ప్రథమ స్థానంలో నిలువగలిగిన ప్రజ్ఞా నిధి, విజ్ఞానఖని ఆచార్య ఎన్. జి. రంగా.

భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమంలోని ఉజ్జ్వలమైన, ఉత్తేజకరమైన అధ్యాయాలు కొన్ని అప్పటి కేంద్ర శాసనసభలో (ఆనాటి పార్లమెంట్) విరచితమైనవి. అదొక ప్రత్యేకమైన, మహత్తర చరిత్ర. అప్పుడు యాభై సంవత్సరాల క్రిందట-యువ నాయకునిగా, యువమేధావిగా శ్రీ ఎన్. జి. రంగా కేంద్ర శాసనసభలో నిర్వహిం చిన సమరోచిత పాత్ర చిరస్మరణీయమైనది.

ఈ ఏబది నాలుగు సంవత్సరాల పార్లమెంటరీ సేవాజీవితంలో శ్రీ రంగా అఖిలభారత స్థాయి నాయకునిగా అంతర్జాతీయ ప్రసిద్ధ మేధావిగా, మహామనీషిగా, రాజకీయ, సామాజిక తాత్వికునిగా జాతీయ జీవనంలో అనేక కార్యక్రమాల్లో బహుముఖంగా సుసంపన్నమైన పాత్ర వహించారు.

జాతీయోద్యమకాలంనాటి అతిరథ మహారథులలో మనకు మిగిలివున్న బహుకొద్దిమందిలో ఆచార్య రంగా అగ్రగణ్యులు. అనేకానేక ప్రజోద్యమాలను

రూపొందించి, నిర్మించి, నేతృత్వం వహించారు. ఎప్పటికప్పుడు ఆయన అత్యంత ఆధునికుడు. ఆలోచనలతో, భావ తీవ్రతలో, కాలానికంటె ముందున్న ఆశయాల ఉద్ధృతికి కట్టెంవేసిన విప్లవ గుణశీలి. సమున్నత సంస్కర్త. సమకాలీన రాజకీయ, ఆర్థిక, సామాజిక సమస్యల గురించి ఆచార్య రంగా నేటికీ ఎన్నో నివేదికల రూపంలో ప్రకటనలద్వారా తమ అభిప్రాయాలను స్పష్టంగా వెల్లడిస్తున్నారు. ఆయన జీవితమే ఒక ఉద్గ్రంథం.

ఉపన్యాసాలు జలపాతరాగాలు. ఎన్నో ఉత్కృష్టమైన పరిశీలనా గ్రంథాలను రచించారు. ఆయన రచనా వ్యాసంగం బహుముఖమైనది-ఆలోచనాత్మకమైనది. శ్రీ రంగా లేఖిని నుండి వెలువడిన గ్రంథాలు విజ్ఞాన ఖండికలుగా విలువను, విశిష్టతను సంతరించుకున్నాయి. ప్రజాభిప్రాయమే అన్ని చట్టాలకు, సకల శాస్త్రాలకు ప్రాణం అనే ప్రగతిపూర్వక సిద్ధాంతంలో ప్రగాఢమైన విశ్వాసం వున్న పూర్తి ప్రజాస్వామ్యవాది శ్రీ రంగా.

అఖిలభారత స్థాయిలో ఆచార్య రంగా అభేద్యమైన రైతు ఉద్యమ నిర్మాత. తెలుగునాట ఎందరెందరో అతిరథ రాజకీయవేత్తలకు ఆచార్యత్వం వహించిన అగ్రశ్రేణి మేధావి. మాటలలో, చేతలలో స్వచ్ఛమైన గాంధేయవాది. 'సత్యం, శివం, సుందరం' సూక్తి ఆచార్య రంగాపట్ల సార్థకం. అన్ని అభ్యుదయోద్యమాలతో సన్నిహిత సంబంధం కలిగిన ఆచార్య రంగా నవయువతకు 'ఆశీస్సు'.

అంతర్జాతీయ స్థాయి విద్యావేత్తగా, శేముషీ సంపన్నునిగా పూలపాన్పు వంటి వైభవోపేతమైన జీవితం గడపవలసిన శ్రీ రంగా సామాన్య కర్షక, గ్రామీణ పేద ప్రజాలోకంలో తాదాత్మ్యం పొంది ప్రజాబంధువుగ నిలిచిపోయారు. అది ఆయన త్యాగ పరాయణత్వానికి; చిత్తశుద్ధికి, అనయతిరతికి హిమశిఖరం వంటిది.

శ్రీ ఎన్.జి. రంగా 1900 వ సంవత్సరం నవంబరు 7 వ తేదీన గుంటూరు జిల్లా నిడుబ్రోలులో జన్మించారు. ఇరవై సంవత్సరాల యవ్వనాంకుర దశలో 1920 లో ఇంగ్లండు వెళ్ళి ఆక్స్‌ఫర్డ్ విశ్వవిద్యాలయంలో ఆర్థిక శాస్త్రంలో ఆయన బి.లిట్ తీసుకొన్నారు. 1927-30 లో మద్రాస్ పచ్చయప్ప కళాశాలలో

చీఫ్ ప్రొఫెసర్‌గా పనిచేశారు. అప్పుడు శ్రీ అన్నాదురై వంటి ప్రముఖులెందరో ఆ కళాశాలలో శ్రీ రంగాకు శిష్యులు. 1928 లో ఆచార్య రంగా మద్రాసు రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ఆర్థిక సలహాదారుగా వ్యవహరించారు.

సాకల్యమైన పరిజ్ఞానంతో, క్షుణ్ణమైన అధ్యయనంతో 'కిసాన్ మజ్దూర్ ప్రజారాజ్య' సిద్ధాంతాన్ని ఆపోశనం పట్టిన శ్రీ రంగా 1929లో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం నియమించిన రాయల్ కమిషన్ ముందు వ్యవసాయకూలీలకు కనీస వేతనాలను నిర్ణయించే చట్టం కావలెనని ఆందోళన చేశారు.

1930 లో సత్యాగ్రహోద్యమానికి గాంధిజీ యిచ్చిన పిలుపును పురస్కరించుకొని 'ఆచార్య' పదవికి రాజీనామాచేసి, స్వాతంత్ర్యోద్యమ నాయకులైనారు.

1933 లో దేశవ్యాప్తంగా రైతు-కూలీ రక్షణయాత్ర సాగించి, గ్రామీణ రైతు, వ్యవసాయ కూలీల స్వయంపోషక శక్తికి విప్లవాత్మకమైన ఆర్థిక సూత్రాలను ప్రబోధించారు. జవహర్‌లాల్‌నెహ్రూ, జయప్రకాశ్ నారాయణ్, ఆచార్య నరేంద్రదేవ్ తదితరులతో 1934లో ప్రారంభమయిన 'కాంగ్రెసు సోషలిస్టు ఫోరమ్'లో ఆచార్య రంగా కార్యవర్గ సభ్యులు. 1930 లో మొదటిసారిగా సెంట్రల్ లెజిస్లేటివ్ అసెంబ్లీలో మహాత్మాగాంధిని రౌండ్‌టేబుల్ కాన్ఫరెన్సుకు ఆహ్వానించితీరాలని డిమాండుచేస్తూ గొప్ప ఉపన్యాసం చేశారు. తిరిగి 1934-35 లో సెంట్రల్ లెజిస్లేటివ్ అసెంబ్లీకి ఎన్నికయ్యారు. 1936 లో శ్రీ రంగా నాయకత్వంలో 'కిసాన్ సభ' అవతరించింది.

1936 లో 'వాహిని' పత్రికను నెలకొల్పారు శ్రీ రంగా. 1940, 1942 సంవత్సరాల జాతీయ సమరంలో శ్రీ రంగా కారాగార క్లేశాన్ని అనుభవించారు. 1945 లో శ్రీ రంగా రైతు-కూలీ ప్రజారాజ్యం నినాదంతో గాంధీజీతో జరిపిన చర్చలు చరిత్రాత్మకమైనవి. అఖిలభారత కిసాన్ సమ్మేళన్, అఖిల భారత చేనేత కాంగ్రెస్, ఆక్స్‌ఫర్డ్‌లో ఇంటర్నేషనల్ లేబర్ గ్రూప్, అఖిలభారత గ్రామీణ ప్రజాసమాఖ్య వంటి పెక్కు ప్రజాహిత సంస్థలను ఆచార్య రంగా నెలకొల్పారు.

1946-51 లో రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడుగా, కేంద్రశాసన సభా కాంగ్రెసుపార్టీ కార్యదర్శిగా పనిచేశారు. ఆచార్య రంగా 1958 లో కాంగ్రెస్ పార్లమెంటరీపార్టీ కార్యదర్శిగా, పబ్లిక్ అకౌంట్స్ కమిటీ అధ్యక్షునిగా, నిర్మాణాత్మకమైన కృషిచేశారు.

1962 నుండి దశాబ్దకాలంపాటు శ్రీ రంగా అఖిల భారత స్వతంత్ర పార్టీకి అధ్యక్షులు. ఈ కాలంలో లోక్‌సభ సభ్యులుగా ఆచార్య రంగా రైతుల, గ్రామీణ పేదప్రజల సమస్యల పరిష్కారానికి కృషిచేశారు. 1972లో శ్రీ రంగా తిరిగి కాంగ్రెస్‌లో పునః ప్రవేశించారు.

1978 లో ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం 'డాక్టరేట్' బిరుదును ఇచ్చి ఆచార్య రంగాను గౌరవించింది. ఆంధ్రా యూనివర్సిటీ పొలిటిక్స్‌లో, పబ్లిక్ ఎడ్మినిస్ట్రేషన్‌లో ప్రధాన గౌరవ ప్రొఫెసరుగా ఆయనను నియమించి గౌరవించారు.

1980 జనవరిలో లోక్‌సభకు జరిగిన మధ్యంతర ఎన్నికలలో ఆచార్య రంగా కాంగ్రెసు (ఐ) అభ్యర్థిగా గుంటూరునుండి విజయాన్ని సాధించారు. 1980 సెప్టెంబరులో ఆచార్య రంగా లోక్‌సభలో కాంగ్రెస్ (ఐ) పార్లమెంటరీ పార్టీ డెప్యూటీ లీడరుగా ఎన్నికైనారు. 1980 అక్టోబరు 11వ తేదీన భారత ప్రతినిధి వర్గ సభ్యునిగా, ఐక్యరాజ్యసమితి సర్వసభ్య సమావేశాలలో పాల్గొనేందుకు న్యూయార్కు వెళ్ళి రెండు నెలలపాటు అక్కడ వివిధ సభలలో ప్రసంగించారు.

1981 నవంబరు ఏడవ తేదీన ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణ రజతోత్సవాల సందర్భంగా ఆచార్య రంగాకు హైదరాబాదులో ఘన సన్మానం జరిగింది. ప్రతి సంవత్సరం నవంబరు ఏడును 'రైతు దినోత్సవం' గా జరపాలని తీర్మానించారు. 1982 లో ఆచార్య రంగా 50 సంవత్సరాల పార్లమెంటరీ సేవాజీవితం పూర్తి చేసుకున్న సందర్భంగా అప్పటి ప్రధాని శ్రీమతి ఇందిరాగాంధి, స్పీకర్ శ్రీ బలరామ్ జక్కర్‌లు ఢిల్లీలో సన్మానించారు.

లోక్‌సభ సభ్యులుగా శ్రీ రంగా నిర్వహించిన పాత్రను అన్ని పక్షాలవారు ప్రశంసించారు. 1985 లో లోక్‌సభకు జరిగిన ఎన్నికల్లో గుంటూరునుండి తిరిగి ఎన్నికయిన శ్రీ రంగా ఆ తరువాత లోక్‌సభలో పార్లమెంటరీ పార్టీ డిప్యూటీ లీడర్‌గా ఎంపికయ్యారు. పార్లమెంటు భీష్ముడుగా కీర్తి నార్జించిన శ్రీ రంగా నేటికీ 'ధవళగిరి శిఖరం' వలె పార్లమెంట్‌కే గర్వకారణంగా వెలుగొందుతున్నారు.

'వృద్ధమూర్తి' అనే విశేషణం ఆచార్య రంగా వయస్సుకు మాత్రమే వర్తిస్తుంది. కాని మనస్సుకు కాదు. నేటికీ సునిశిత బుద్ధితో, విజ్ఞతా సంపదతో ప్రజాసేవకు అత్యంత ప్రయోజనకరంగా అంకితమయ్యే వున్నారు.

శ్రీ పి. జగదీశ్వరరావు

విజయోత్సవం

తెలుగుబిడ్డగా జన్మించి భారతరాజకీయాలలో ప్రముఖపాత్రవహించిన మేధావి ఆచార్య రంగా. ఆయన కాకలుదీరిన స్వాతంత్ర్యసమరయోధుడు. అచ్చపు గాంధేయ వాది, ప్రాచ్య పాశ్చాత్యభాషాసాగరాలను పుక్కిటబట్టిన అగస్త్యుడు.

లండనులో విద్యాభ్యాసంచేసి వచ్చి మద్రాసు పచ్చయప్ప కళాశాలలో అర్థికశాస్త్రాచార్యులుగా శ్రీ రంగా పనిచేశారు. ఆయన వాగ్ధాటి నయాగరా జలపాతం.

రమారమి ఏబదిఐదు సంవత్సరాలు పార్లమెంటు సభ్యుడుగా ఆచార్యరంగా చేసిన ప్రజాసేవ ప్రశంసనీయం. ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ కమిటీ ప్రెసిడెంటుగా పార్టీకి ఎన్నదగిన పురోగతిన్ని సాధించారు. మహామేధావి శ్రీ సి. రాజగోపాలాచారిగారికి అత్యంత సన్నిహితుడుగా నుండి స్వతంత్రపార్టీ నిర్మాణంలో మహత్తరకృషిచేశారు. ఆయన నిజంగా ఒక రాజకీయ విజ్ఞాన సర్వస్వం. స్వర్గీయ ప్రధాని శ్రీమతి ఇందిరాగాంధిచే ఆదర్శ పార్లమెంటు సభ్యుడుగా శ్లాఘ పొందిన మహామనీషి.

పూజ్య ఆచార్య రంగా బహు గ్రంధకర్త. అనేక పరిశోధనాగ్రంథాలను అంకితముగాన్న సాహితీమూర్తి. గోభూమిలో నివసిస్తూ రైతుబాంధవుడుగా

కృషీవలుల అభ్యున్నతికి తోడ్పడుతూ రాజకీయదేశికోత్తముడై సమర్థులైన శిష్యవర్గాన్ని తయారుచేశారు.

ఈనాటి ఇండియన్ పార్లమెంటు అధికారపార్టీ డెప్యూటీ లీడర్ పదవిని ఆదర్శవంతంగా నిర్వహించు గౌరవనీయులు ఆచార్యరంగాగారి ౮౬వ జన్మదినోత్సవం భారతదేశమునకే విజయోత్సవం కావాలనీ వారికి చిరాయురారోగ్యములు కలగాలనీ ఆకాంక్షిస్తున్నాను.

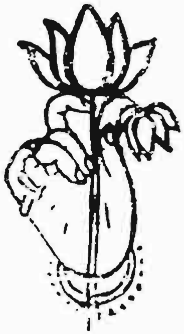

కార్యకర్తలను నాయకులుగా రూపొందించిన ఆచార్య రంగాజీ

మండలి వెంకటకృష్ణారావు
కార్యదర్శి,
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ సంఘము.

ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో నిడుబ్రోలులో రైతాంగ విద్యాలయం పెట్టి సుశిక్షితులైన కాంగ్రెస్ కార్యకర్తలను తయారుచేసిన ఘనత శ్రీ రంగా గారికే దక్కుతుంది. శ్రీ సంజీవరెడ్డి, వారిలో కొంతమంది యువకులకు రాజకీయంగా ప్రోత్సాహం ఇవ్వడం వలన అనేక పదవులను అధిష్ఠించి పార్టీలోనూ, పరిపాలనలోను దక్షతను చూపించినారు. నేటి అనుభవజ్ఞులైన రాజకీయతరంలో చాలా మంది వారిరువురి ప్రోత్సాహం వలన పెరిగినవారే. అట్టివారిలో నేనొకర్ని.

1940లో అవనిగడ్డ హైస్కూలులో చదువుకొంటున్నాను. వ్యక్తిగత సత్యాగ్రహం జరుపుతున్న రోజులు. శ్రీ యేలేశ్వరపు కృష్ణమూర్తి అవనిగడ్డ బజారులో పార్కు వద్ద సత్యాగ్రహం చేస్తున్నారన్నారు. హైస్కూలునుండి విద్యార్థులం పరిగెత్తాము. జనం కూడా చాలా మంది గుమికూడారు. సత్యాగ్రహం చేస్తున్న శ్రీ కృష్ణమూర్తికి దండలువేశారు. గుర్రంపై సబ్‌ఇన్‌స్పెక్టరు శ్రీ పాణి వచ్చారు. అతనంటే ప్రజలకు భయం. యముడులాగా వచ్చాడురా అంటూనే వున్నారు. మారో అని అన్నారు. పోలీసులు లాఠీఛార్జీ ప్రారంభించారు. నాకు

దెబ్బలు తగిలాయి. లాఠీఛార్జీలో దెబ్బలు తగిలినాయి అని తెలిసి విద్యార్థులు, కాంగ్రెస్ పెద్దలు పరామర్శచేయడానికి వచ్చారు. అదే చాలామందితో పరిచయానికి, రాజకీయ ప్రవేశానికి ప్రారంభం. అప్పటినుంచి శ్రీ యేలేశ్వరపు కృష్ణమూర్తి నన్ను వదిలిపెట్టేవారు కాదు. శ్రీ గొట్టిపాటి బ్రహ్మయ్య గారితో పరిచయము అయ్యింది. ఆ ప్రాంతానికి ఎప్పుడు వచ్చినా వారివెంట త్రిప్పుతూ ఉండేవారు.

1942 ఆగస్టు క్విట్ ఇండియా తీర్మానంతో కాంగ్రెస్ సంస్థను నిషేధించి కాంగ్రెస్ నాయకులను దేశం నలుమూలలా అరెస్ట్‌చేసి జైళ్లు నింపారు. అజ్ఞాతవాసంలోవుండి అనేకకార్యకలాపాలను చేసేవారము. జాతీయవిద్యార్థిసంఘానికి నన్ను అధ్యక్షులుగా ఎన్నుకొన్నారు. పోలీసులు నిఘా వేశారు. హైస్కూలులో రాత్రిపూట జండాకట్టి, కాగితాలు అంటించివస్తూంటే అరెస్టుచేసి, లాఠీలతోకొట్టి వదలి వేశారు. ఆచార్య రంగాగారి పేరును బాగా వింటుండేవారము. కాంగ్రెస్ నాయకులు జైళ్లలో వుండుట వలన కమ్యూనిస్టులు ప్రజాయుద్ధం పేరుతో ప్రభుత్వాన్ని బలపరుస్తూ, నిత్యావసర వస్తువుల పంపిణీ పేరుతో ప్రజలలో చొరబడినారు. కాంగ్రెస్‌వాదులపై దౌర్జన్యాలను చేస్తూ, వారిమీద సి. ఐ. డి. లుగా పనిచేశారు. 1944లో జైళ్లనుంచి కాంగ్రెస్ నాయకులు వచ్చారు. ఆచార్య రంగా, అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు గార్లు ఆంధ్రరాష్ట్రం అంతా తిరిగి కమ్యూనిస్టుల విద్రోహ చర్యలను ప్రజలకు వివరించి చెప్పారు. ఆ తరుణంలో ఆంధ్రప్రదేశ్ పౌరసత్వ కళాశాలను అవనిగడ్డలో నడిపించి శ్రీ రంగాగారిని ఆహ్వానించినాము. శ్రీ రంగాజీ మూడురోజులపాటు మాతోవున్నారు. కాంపు ఆర్గనైజరుగా వారితో సన్నిహిత సంబంధం ఏర్పడింది. ఆనాటినుండి ఈనాటివరకు వారితో స్నేహ సంబంధాలు పెరుగుతూ వచ్చాయి.

రంగాగారి మీటింగులు దగ్గరలో ఎచట జరిగినా వెళ్తుండేవారము. గోవాడలో జరిగిన రైతు మహాసభకు వెళ్లాము. విద్యార్థి, యువజన, కిసాన్ సభలలో వారు పాల్గొంటూవుండేవారు. ఆ సభలకు వెళ్ళి వారి సందేశాలను వినేవారము. రైతాంగ విద్యాలయానికి వెళ్లాము. వారివలన మా రాజకీయ పరిజ్ఞానాన్ని పెంచుకొనగలిగినాము.

రంగాగారు విదేశాలలో వున్నారు. ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెస్ కమిటి అధ్యక్షులుగా శ్రీ సంజీవరెడ్డి, శ్రీ రంగా పోటీలో మొదట శ్రీ రంగాగార్ని బలపరిచినాము. రెండవసారి వారిరువురి మధ్య పోటీ జరిగినప్పుడు సంజీవరెడ్డిగార్ని బలపరిచినాము. శ్రీ రంగా కాంగ్రెస్‌ను వదిలి కృషికార్ పార్టీని పెట్టారు. శ్రీ సంజీవరెడ్డిగారితో కాంగ్రెస్ పార్టీలోనే వుండిపోయాను. శిక్షణ శిబిరం శ్రీ రంగాగారి దగ్గర నేర్చుకొన్నాను. తూర్పుకృష్ణా కాంగ్రెస్ సేవాదళ్ ఆర్గనైజరుగా 1948లో అవనిగడ్డలో సేవాదళ్ శిక్షణ శిబిరాన్ని నిర్వహించగా శ్రీ అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు, అఖిల భారత కాంగ్రెస్ సేవాదళ్ ఆర్గనైజరు శ్రీ యానాందారు వచ్చారు. 1950 లో జిల్లా యువజన కాంగ్రెస్ అధ్యక్షులుగా బందరులో యువజన కాంగ్రెస్ శిక్షణా శిబిరానికి ప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షులు శ్రీ సంజీవరెడ్డి వచ్చారు. 1954 లో బందరులో "ఆంధ్ర రైతాంగ విద్యాలయానికి ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ అధ్యక్షులు శ్రీ బెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారు వచ్చారు. జిల్లా కాంగ్రెస్ కార్యకర్తలకు శిక్షణ శిబిరాలు పెట్టి అనేకమందికి రాజకీయ శిక్షణ యిచ్చాము. శ్రీ రంగాగారు మాకు యిచ్చిన శిక్షణే ఈ శిబిరాల నిర్వహణకు, పెద్దలతో పరిచయానికి కారణము. రంగాగారి రాజకీయాలు ఎలావున్నా వ్యక్తిగతంగా వారిమీద ఎంతో గౌరవంతో ఉండేవాడిని. వారుకూడా నామీద ఎంతో ఆప్యాయతను చూపేవారు. 1957-62 లో పార్లమెంటు సభ్యుడుగా నేను ఉన్నప్పుడు, లోక్‌సభలో ప్రశ్నలు వేసేటప్పుడు, అనుబంధ ప్రశ్నలకు శ్రీ రంగాగారు ఎంతో సహాయకారిగా వుండేవారు. పిలిచి ప్రోత్సాహం ఇస్తూండేవారు. కార్యకర్తలంటే ప్రోత్సాహం ఇవ్వడంలో శ్రీ రంగాగారికి సాటి ఆయనే. మంత్రి అయినపుడు కూడా ఎంతో సన్నిహితంగావుండేవారు.

1977 లో ఉప్పెన వచ్చిన తరువాత దివిసీమ ప్రాంతానికి వచ్చారు. మా సేవా కార్యక్రమాలను చూచి ఎంతో ప్రోత్సాహం ఇచ్చారు. గాంధీజీ కోడలు శ్రీమతి నిర్మలాగాంధీ, మనుమడు శ్రీ కనూగాంధీ, గాంధీ గాంధీక్షేత్రానికి వచ్చారు. స్వచ్ఛంద సేవా సభలకు శ్రీ రంగాగారిని ఆహ్వానించినాను. గాంధీ క్షేత్రంలో, సేవాశ్రమంలో జరుగుతున్న కార్యక్రమాలను చూశారు. ఉప్పెనకు అనాథలైన పిల్లలను పలుకరించి ఓదార్చారు. మా కుటుంబ సభ్యుల ఎడల ఎంతో ఆప్యాయతను చూపారు. ఎప్పుడు కలుసుకొన్నా మా కుటుంబ సభ్యుల యోగక్షేమాలన అడుగుతూవుంటారు.

నా రాజకీయ జీవితంలో మరువలేని వ్యక్తులు ఇరువురు. రాజకీయ శిక్షణ యిచ్చిన శ్రీ రంగాజీ, రాజకీయంగా ప్రోత్సాహం యిచ్చిన శ్రీ సంజీవరెడ్డి. వారి రువురు రాజకీయాలలో ఎలావున్నా చిన్ననాటి నుండి నేనంటే ఎంతో ఆప్యాయ తను చూపి ప్రోత్సాహం ఇస్తున్న పెద్దలు. వారికి సర్వదా కృతజ్ఞతాంజలులను అర్పించుకొంటూ వుంటాను.

శ్రీ రంగాజీ 86 వ జన్మదినోత్సవాన్ని ప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ కార్యదర్శిగా వుండి నిర్వర్తించే అవకాశము కల్గుట నా అదృష్టంగా భావిస్తున్నాను. స్వాతంత్ర్య సమరయోధులుగా, 60 సంవత్సరాలు పార్లమెంటేరియన్‌గా, బహుముఖ ప్రజ్ఞా శాలిగా, అనేక రైతు ఉద్యమాల నిర్మాతగా, కార్యకర్తలను తయారుచేసిన కాంగ్రెస్ నేతగా పేరొందిన శ్రీ రంగాజీకి ఈ శుభసమయంలో నా హృదయ పూర్వక అభినందనలు తెలియజేసుకొంటున్నాను. కాంగ్రెస్ శతవార్షికోత్సవాల సందర్భంగా వారిని సన్మానించుకొనడం నాకు గర్వకారణం. వారు శతజయం త్యుత్సవం జరుపుకొనేవరకు ఆయురారోగ్యములు, శక్తి యుక్తులు కలిగివుండి, కార్యకర్తలకు మార్గదర్శకులుగా వుండాలని నిండు మనసుతో కోరుకుంటున్నాను.

స్వర్గీయ మంతెన వేంకట్రాజు గారి 1934 సం॥ డైరీనుండి

ఏబది ఐదు సం॥లు పార్లమెంటరీ అనుభవం సంతరించుకొన్న రంగాజీది, ఏబది సంవత్సరములు స్వాతంత్ర్య సమరపోరాట యోధుడుగా గడపిన కీర్తిశేషులు మంతెన వెంకటరాజు గారిది గుంటూరు జిల్లా కావటం మాకు గర్వ కారణం.

వీరి యిద్దరి గ్రామాలు ఒకే బాపట్ల తాలూకాలో ఉన్నాయ్ గూడా! ఒకప్పుడు గుంటూరు జిల్లాలో రెండు జిల్లా బోర్డులుండేవి. ఆనాడు వంగోలు జిల్లా బోర్డులో నిది బాపట్ల తాలూకా. 1936 సం॥లో రంగాగారి సతీమణి కీ॥శే॥ శ్రీమతి భారతీ దేవీ రంగా, వేంకటరాజు గారి సతీమణి కీ॥శే॥ మంతెన అన్నపూర్ణమ్మగారు జిల్లా బోర్డు సభ్యులుగా ఉండేవారు. వీరిరువురి గ్రామాలు నిడుబ్రోలు, మంతెన వారి పాలెం ప్రక్క-ప్రక్కనే ఉన్నాయి. ఒకరిది పొన్నూరు ఫిర్కా. మరొకరిది యాజలి ఫిర్కా-ప్రక్క-ప్రక్కనే.

మంతెనవారి పాలెం నిడుబ్రోలు ప్రజలకు ఎంతో సన్నిహిత సంబంధాలు గలిగి ఉంటాయి. ఒకనాడు 1750 సం॥లో మంతెనవారి పాలెం ప్రజలు బ్రతుకు తెరువుకోసం పశ్చిమ గోదావరి జిల్లానుండి వలస వచ్చినవారు. ఆనాడు యిది ఒక ద్వీపం. అక్కడినుండి బయటపడితే మొదట ఆశ్రయమిచ్చేది చందోలు, ఆ తరువాత నిడుబ్రోలు గ్రామాలు.

ఇంత సాన్నిహిత్యముగల యీ యిరువురి నాయకులను రాజకీయ ప్రకృతి-జాతీయ పోరాటంలో చెరొకవైపు నాయకత్వం వహించే వారినిగా విడ

దీసింది. యిరువురూ కలిసి ఒక ప్రవాహం ప్రక్కనలేరు. అట్లా కలిసి ఉంటే ఆంధ్రదేశ రాజకీయ పరిస్థితులు ఏవిధంగా ఉండేవో!

1934 సం॥లో యిద్దరూ కలిసి పనిచేశారు. మరొకమారు 1957 సం॥లో కలిశారు. ఈరెండు సందర్భాలలో రంగాగారు పార్లమెంటు సభ్యులుగా ఎన్నికయ్యారు.

1933-34 సం॥లు సాంఘిక దురాచారాలకు వ్యతిరేకంగా కాంగ్రెసు పార్టీ ప్రజా ఉద్యమాలు నడుపుతున్న రోజులు. మా జిల్లాలోని ప్రముఖ గాంధేయవాది-సీనియరు కాంగ్రెసు నాయకులు అయిన కీ॥ శే॥ గొల్లపూడి శీతా రామశాస్త్రిగారి నేతృత్వములో-గోవాడ గ్రామంలోని దేవాలయంలో హరిజన ప్రవేశము కొరకు ఉపవాసదీక్ష చేయ సంకల్పించారు. మహా శివరాత్రినాడు యీ గోవాడ గ్రామంలో పెద్ద తిరునాళ్ళ జరుగుతుంది. ఇది రాష్ట్రంలోనే ప్రసిద్ధి చెందినది.

9-2-1934

ఉదయం 5 గం॥లకు లేచి శాస్త్రిగారు నిత్యకృత్యములు తీర్చి-జపములో కూర్చున్న తరువాత, నేను నిత్యకృత్యములు తీర్చుకొని కావూరు చేరితిని. అచ్చట క్షవరము చేసుకొని, స్నానము చేసి, భోంచేసి ఆశ్రమముకు వెళ్ళితిని. అచట మాట్లాడి, తిరిగి కావూరు గ్రామములో వారితో మాట్లాడి, రామక్రిష్ణయ్య గారితో మాట్లాడితిని. గిన్నెలు రెండు రామక్రిష్ణయ్యగారు తీసుకొని వెళ్ళిరి. నేను గుడ్డలు తీసుకొని మధ్యాహ్నం 3 గం॥లకు బయలుదేరి 4 గం॥లకు గోవాడ దేవాలయమునకు చేరితిని. నేను రాత్రికి గోవాడలో తలసిల కోటయ్యగారి యింట్లో భోంచేసి, లాంతరు పత్రికలు తీసుకొని రాత్రి 8 గం॥లకు దేవాలయమునకు చేరితిని.

10-2-1934

ఉదయం యధావిధిగానే ఉన్నది. నేను ఉదయం 10 గంటలకు కోటయ్య గారి యింటివద్ద భోంచేసి అచటినుండి రామక్రిష్ణయ్య, వేంకట క్రిష్ణయ్యగార్లతో

మాట్లాడి 11 గంటలకు గుడిదగ్గరకు వచ్చితిని. మధ్యాహ్నమునకు దేవయ్యగారి రెండో కొమార్దు, తలసిల కోటయ్య, అమృతలూరు నుండి రాపర్ల శివరామక్రిష్ణయ్య వగయిరాలు వచ్చిరి. అందరమూ మాట్లాడుతుండగా రంగాగారు వచ్చిరి. అందరూ కలిసి మాట్లాడుచుండిరి. అంతలో కామయ్యగారు, మునసబుగారు వచ్చి, శాస్త్రిగారిని వాలంటీర్ల పందిరిలోనికి వెళ్ళమనిరి. అక్కడకు కాదు చెరువుకట్ట మీదకైనా వెళ్ళుతాననియు, మీఆజ్ఞ యిష్టము లేకున్ననూ, మిత్రులగుటచేతను, ప్రజలగుటచేతను, ఒప్పుకొనుచుంటిననియు, ఉదయము వెళ్ళవచ్చునాయని శాస్త్రి గారడిగిరి. చెరువుగట్టు మీద పాకలేదు గదా? అంతవరకు వాలంటీర్ల పందిరిలో ఉండమన్నారు.

11-2-1934

శాస్త్రిగారి ఉపవాసము యధావిధిగానే ఉన్నది. గుంటూరు నుండి డా॥ చలపతిరావుగారు, డా॥ చిదానందంగారు, నేతి చలపతిరావుగారు, నిడుబ్రోలునుండి యన్. జి. రంగాగారు వచ్చినారు. డాక్టర్లు పరీక్షచేసిరి. ఆరోగ్యము సరిగా ఉన్నదని చెప్పిరి. వారందరూ వెంటనే వెళ్ళిపోయినారు. నేనూ రంగాగారు-గోవాడ వెళ్ళి దేవయ్య, కామయ్యగార్లతో మాట్లాడితిమి. చాలా వ్యతిరేకముగా ఉన్నారు. నేను సాయంత్రమే తిరిగి వచ్చినాను. మావెంట ప్రసాదరావుగారు రానని చెప్పి నారు. రాత్రికి తాత వగైరాలు వచ్చినారు.

12-2-1934

మహాశివరాత్రి తిరునాళ్ళ మామూలుగానే ఉన్నది. ఇదివరకు వచ్చినంతగా జనం వచ్చుటలేదు. రంగా యిచ్చటనే ఉన్నాడు. శరణు వచ్చినాడు. శాస్త్రిగారిని చూచుటకు అనేక వందల మంది వచ్చుచుండిరి. పూర్ణ (వేంకట్రాజుగారి భార్య) పిల్లలు వచ్చి హరిజన నిధికి చందాలు వసూలుచేయుటకు ప్రయత్నములు పూర్తి అయినవి.

సాయంత్రము యగ్జిబిషన్ హాలువద్ద బహిరంగ సభ జరిగినది. గిరిరావు ప్రసిడెంటు. మొదట శరణు, తరువాత శివరామకృష్ణయ్య, తరువాత నేను, రంగా మాట్లాడినాము. నేను కొంచెం ఉద్రేకముగానే మాట్లాడితిని.

15-2-1934

ఉదయం 7 గం॥లకు మూడు కారుల మీద డా॥ వేంకట్రాప్పు, చలపతి రావు, శరణు, వెంకటప్పయ్య పంతులు, నరసింహాచారి వగయిరాలు వచ్చిరి. గాలీబు వచ్చాడు. అందరమూ దేవాలయమునకు వెళ్ళి ప్రార్థనలు చేసితిమి. గోవాడ నుండి దేవయ్యగారు, వెంకటక్రిష్ణయ్యగారు, కామయ్యగారు కొబ్బరికాయ నీళ్ళు యివ్వగా శాస్త్రిగారు త్రాగిరి. ఉపవాసదీక్ష పూర్తి అయ్యేను. కొంత సేపు ఉండి గుంటూరువారు, రంగా, భారతీదేవి వెళ్ళిపోయిరి.

1934 లో జరిగిన సెంట్రలు ఎసెంబ్లీకి రంగాగార్ని కాంగ్రెసు అభ్యర్థిగా పోటీ పెట్టారు. రంగాగారు ఆ ఎన్నికలలోనే మొట్టమొదటిసారి పార్లమెంటు సభ్యునిగా గెల్చినారు. ఆ ఎన్నికల సందర్భముగా నేను విస్తృతంగా ప్రచారం చేశాను.

16-2-1934

ఎలక్షను ప్రచారం సందర్భంగా నేతి చలపతిరావుగారితో మాట్లాడుతూ రంగాగారి ఉద్దేశ్యము కాంగ్రెసుకు అప్రతిష్ఠ కలుగజేయటమే. నన్ను, చంద్రమౌళిని మరీ ఎక్కువ కాంగ్రెస్‌కు అప్రతిష్ఠ కలుగజేయుటయే. కాంగ్రెసులో ఏ విధమైన ఆలోచన లేకుండా అతని యిష్టప్రకారము చేయుచున్నాడు. డబ్బులేదు. దస్కం లేదు. ఏమి చేయవలయునో తెలియకున్నది. ఈ విషయములన్నియు చలపతికి బాగుగా చెప్పి 17 న తెనాలి రమ్మని చెప్పితిని.

17-9-1934

సాంబమూర్తిగారు ఉదయం బండిలో బయలుదేరి తెనాలిలో దిగిరి. నేను, శరణు స్టేషనుకు వెళ్ళితిమి. మధ్యాహ్నందాకా వారితో కలిసి తిరిగితిమి. శరణు పెండ్లి శుభలేఖలు అచ్చువేయించి, భోంచేసి లైబ్రరీలో నిదురపోతిమి. కొంచెం సేపటిలో చలపతి ద్వయం, గాలీబులు వచ్చినారు. ఎలక్షన్ విషయాలు మాట్లాడితిమి. ఏమియు తేలలేదు. రంగా రాలేదు. కారణం తెలియదు. రేపల్లెలో బండి అందలేదని తెల్సినది. చంద్రమౌళికి సుస్తీగా ఉన్నది. సాయంత్రము 5½ గంటలకు

మీటింగు. ఆంజనేయులుగారు ప్రశిడెంటు. సాంబమూర్తిగారు మాట్లాడిన తరువాత, భావయ్యగారు జిల్లా సంఘములోని తగాదాలను గురించి మాట్లాడిరి. దానిమీద బాగా గల్లంతు జరిగినవి. దానికి సమాధానం నేతి చలపతిరావుగారు చెప్పిరి ఆ తరువాత శరణు రామస్వామి సమాధానం చెప్పిరి. తరువాత నేను చెప్పితిని. నేను, చలపతి రావు చంద్రమౌళితో మాట్లాడి సరిచేసితిమి. యింతలో రంగాగారు వచ్చినట్లు తెల్సినది అందరమూ వారి కొరకు వేచి ఉంటిమి. రంగావచ్చి, చంద్రమౌళి, కన్నెగంటితో మాట్లాడి మమ్ము కబురు చేయగా మేమందరము వెళ్ళి అన్ని సంగతులు వివరంగా మాట్లాడితిమి. మేమందరమూ టౌనుహాలులో పరుండి, ఉదయం బండికి (18-9-34) నేను, విజయరామడు నిడుబ్రోలులో దిగి మంతెన వారి పాలెం చేరినాము.

21-10-1934

రేపల్లె- గుంటూరు- బాపట్ల తాలూకాలలో కాంగ్రెసు అభ్యర్థికి ప్రచారము. గుంటూరు నెల్లూరు జిల్లాలలో ప్రచారము. 19-11-1934. కాంగ్రెసు అభ్యర్థి రంగాతో బుచ్చిరెడ్డి పాలెంలోను నెల్లూరులోనూ సన్మానములు.

సేకరించినది
మంతెన వెంకట రాధాకృష్ణంరాజు
ఉపాధ్యక్షులు
శ్రీ మంతెన వెంకటరాజు సేవాసమితి.

"కులపతి" ఆచార్య రంగా

—పెద్దిరెడ్డి తిమ్మారెడ్డి
మాజీ మంత్రి

మహాత్మాగాంధీని "కులపతులకు కులపతి"గా పరిగణించవలసియుంటుంది గాంధీజీ భారతదేశములోనే గాక ప్రపంచ వ్యాప్తముగా "అహింసా" పద్ధతిన ద్వేష రహితముగా కార్య సాధనకు చూపిన మార్గాన్ని "గాంధీయిజం" అన్నారు. ఆ విధానాన్నొక సిద్ధాంతమన్నారు మేధావులు.

ఆ విధముగానే ఆచార్య రంగా-వచ్చీరాని చదువులతో, చాలీచాలని బ్రతుకులతో, పరిపాలకులకు, పట్టణ ప్రజలకు, మేధావులకు కట్టు బానిసలుగా బ్రతికే గ్రామీణ ప్రజానీకానికి, తమ శ్రమకు విలువ తెలియకుండా తమ వృత్తికి గౌరవము లేకుండా, తమ బ్రతుకు, బిడ్డల భవిష్యత్తు ఆలోచించకుండా, బ్రతికే రైతులకు, కూలీలకు, చేనేత పారిశ్రామికులకు, గీత పారిశ్రామికులు, కుమ్మర, కమ్మర, రజక, నాయీ బ్రాహ్మణ, తదితర చేతి వృత్తులవారి రక్షణకు, అభివృద్ధికి అవసరమైన బోధన శిక్షణలు నిచ్చి వారిలోనుండే నాయకత్వాన్ని రూపొందించే కృషి చేసిన వారు ఆచార్య రంగా ఆ వర్గాల్లో తమ ప్రయోజనాల గురించి ఆలోచించి నిర్ణయించుకొనే మనస్థితిని పెంచాలన్నదే శ్రీ రంగాగారి ఆశయం, లక్ష్యం.

"ఇనుప కండరాలు కలిగి, గుండె ధైర్యంతో, ఉన్నత లక్ష్యం కొరకు జీవితాలను అంకితం చేసే వందమంది మనుషులు నాకు లభిస్తే ఈ దేశపు రూపురేఖల్ని మార్చగలను నేను'' అన్నారు స్వామీ వివేకానంద.

అలాంటి ఆశయం ఆదర్శాలతోనే శ్రీ రంగాగారు గ్రామీణ ప్రజలకుపయోగించే విధంగా రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంఘిక పరంగా వృత్తిపోషణ, ఆత్మగౌరవము పెంపు, జాతి గౌరవము ఉన్నత స్థాయికి పెరిగే విధంగా కొన్ని విధానాలను సిద్ధాంతీకరించిరి. దాన్నే "రంగా యిజం" అని అనుకూలురు, ప్రతికూలురు కూడా ధృవీకరించిరి.

దేశములో గ్రామీణ ప్రజలు నూటికి డెబ్బయికి పైగా నున్నారు. కాని ఆ ప్రజానీకానికి తోడుగా నీడగా, వారి వాక్కుగా వారికోసం వారి నాయకులుగా చాల తక్కువ సంఖ్యలో వున్నారు.

గ్రామీణ ప్రజల్లో యెంతో మంచితనం వుంది. కాని బలంలేదు- బలంలేని మంచితనం చేతగాని తనం అవుతుంది.

1934 నుండి శ్రీ రంగాగారు రైతాంగ విద్యాలయములు నడిపిరి. నిడుబ్రోలులో రామానీడు విద్యాలయము కేంద్రము. ఆంధ్ర దేశమునుండియే గాక దేశములోని అనేక ప్రాంతాలనుండి నాయకులు వచ్చి ఉపన్యసించేవారు.

శ్రీకాకుళం నుంచి చిత్తూరు, కడప, కర్నూలు వరకు అన్ని జిల్లాల నుండి వందలమంది యువకులు, యువతులు శిక్షణ బొందిరి. ప్రజాసేవకు పెద్ద చదువులతోనే నిమిత్తములేదుగదా. చదువురానివారు, తెలుగు మట్టుకే వచ్చినవారు కూడా- శిక్షణ పొందినవారు నాయకులుగా పెరిగిరి.

రంగా శిష్యులు యెక్కడ ఉపన్యసించినా వారి ధోరణే వేరు. ఏ రాజకీయ పార్టీకి లేని, ప్రజల్లో చలనము కలిగించే పాటలు, పద్యాలు సేకరించి "రైతు భజనావళి" ప్రజల ముందుంచిరి. 1937 నుంచి యిప్పటివరకూ ఎం.ఎల్.ఏ., ఎం.పి. ఎలక్షన్లలో కాంగ్రెసు పక్షాన "భజనావళి" కాపీలు వేల సంఖ్యలో పంచబడుతాయి. ఆ పాటల, పద్యాల ప్రభావము గొప్పగా పనిచేసింది. "శెట్టిపల్లె" వ్రాయాలి "అట్లూరి" పాడాలనేది వాడుక మాట-రెండు దశాబ్దాలు.

"వాహిని" వార పత్రికకు 50 ఏండ్లు దాటుతుంది త్వరలో. కీ.శే. న్యాయపతి నారాయణమూర్తి, పంతితారాధ్యుల నాగేశ్వరరావుగారు మొదటి సంపాదకులు.

శ్రీ కౌసరాజు బ్రహ్మయ్యగారు నిర్వాహకులు. ఇప్పటి నిర్వాహకులు శ్రీ వెల్లంకి చంద్రపాల్ దంపతులు. ఒక సంవత్సరం సంపాదకుడుగా "వాహిని" తో నాకూ సంబంధముంది.

శ్రీ రంగాగారు ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెసు అధ్యక్షులుగా శ్రీ ప్రకాశం పంతులు, శ్రీ గొట్టిపాటి బ్రహ్మయ్య, బౌద్ధ వాఙ్మయ బ్రహ్మ శ్రీ బలరామ కృష్ణయ్య, శ్రీ పల్లం రాజు, శ్రీ పేట బాపయ్య, శ్రీ ముచ్చుమర్రి చిన శివారెడ్డి మొదలగు నాయకులు కార్యవర్గ సభ్యులు. శ్రీ కందుల ఓబులరెడ్డి గారు ప్రధాన కార్యదర్శి. రెడ్డిగారు ప్రధాన కార్యదర్శి దేశంలోని అన్ని రాష్ట్ర కమిటీలకు ఆదర్శముగా ఆంధ్ర రాష్ట్రములోని "నిర్మాణ" కార్యకర్తలలో విచార, ప్రచార కార్యక్రమము నేర్పాటుచేసిరి. అందులో ఒక ముఖ్యులు శ్రీ పొట్టి శ్రీరాములుగారు. శ్రీ గోగినేని లక్ష్మినారాయణగారి అధ్యక్షతన 140 మంది కార్యకర్తలు అన్ని జిల్లాల్లో ప్రజా సంబంధముల పెంపొందించిరి.

1941 నాటి సంగతి మద్రాస్‌లో సత్యమూర్తిగారిని అరెస్టు చేసి రంగా గారికి Externment Order అందే మద్రాసు వదలవలెనని ప్రభుత్వపు ఉత్తర్వులు.

ఉత్తర్వులు పాలించవలెనని మహాత్మా గాంధీగారు సూచించగా సత్యమూర్తి గారు ధిక్కరించుమనిరి. ఫలితం రంగాగారి అరెస్టు.

దానిమీద గాంధీగారు మంచి టయములో రంగా పొరపాటు పని చేస్తారన్నారు. అనాటి ఇండియన్ ఎక్స్‌ప్రెస్ సంపాదకులు శ్రీ పోతన్ జోసఫ్ తీవ్ర పదజాలముతో గాంధీజీని ఎదిరించి రంగాజీని సమర్థించిరి. దేశములో అనేక పత్రికలు రంగాను సమర్థించినవి. గాంధీజీ చల్లగా తప్పుకున్నారు. "రంగా నాకు సన్నిహితుడు. ఆయన మహా గొప్ప ఆర్థిక శాస్త్రవేత్త. ఆయన్ను విమర్శించేందుకు నాకు హక్కు వున్నదన్నారు."

రంగాగారు పార్టీలు మారుతారని ఒక విమర్శ వుండేది.

ప్రజా సమస్యల నిర్ణయాల్లో, ఆచరణలో న్యాయమనుకున్నపుడు మారుటలో తప్పేముంది. కాంగ్రెసు చరిత్రలో 1905 నుంచి ఎంతో మంది మహా నాయకులు మారినారు. కొంత మంది రాజకీయాలే వదిలినారు. నేతాజీ సుభాష్ చంద్ర బోసు ఫార్వర్డు బ్లాకు పెట్టిరి. శ్రీ రాజగోపాలాచార్లు, రంగాజీ, మినూ మసానీ స్వతంత్ర పార్టీ పెట్టిరి. అయినా దేశము, ప్రజలు సమస్యల్లో చిక్కుకున్నప్పుడు కాంగ్రెసులో చేరిరి.

ఏమయినా సరే ఒక పార్టీనే ఆశ్రయించుకుంటే ఎప్పటికయినా పదవి దొరకుతుందేమోననే వాళ్ళు, తాముగా ఒక పార్టీని పెట్టి నిగ్రహించలేని వాళ్ళు మనసు ఒప్పక పోయినా పార్టీ నుండి మారరు.

రాజ్యాంగానికి 17 వ అమెండుమెంట్లు తెచ్చినపుడూ, భూసంస్కరణలు తెచ్చి ప్రత్యేకించి రైతుల ఆస్తులనే వివక్షతా రహితంగా తగ్గించాలన్నపుడు ఆత్మ గౌరవము కలిగి రైతాంగ క్షేమము కోరిన వారు ఎంతో మానసిక వ్యధకు పాల్పైనారు. కోట్ల రూపాయల ఆస్తులు, పెద్దజీతాలు తీసుకునే ఉద్యోగులు, ఏటా లక్షలు ఆదాయము వచ్చే పరిశ్రమదారులు, వ్యాపారస్తులు ఈ చట్టాలతో ఇబ్బంది పడలేదు. కొందరు పార్టీ వదలినారు. ఆక్షేపించలేనివాళ్ళు బలహీనులు, అవకాశవాదులు.

Consistency is the characteristic of the Donkey అన్నారు. ఒక నిర్దిత ధ్యేయమున్నది కాబట్టే గ్రామీణ ప్రజల్లో చలనము కలుగ జేసి తమ హక్కుల రక్షణకు కార్యోన్ముఖులను చేయాలను సంకల్పం బలముతోనే రంగాజీ పార్టీని వదులుట జరిగింది.

దక్షిణాదిన శ్రీ ప్రకాశం పంతులు, శ్రీ రాజాజీ ఎదురులేని నాయకులు. అలాంటివారి ఆప్యాయతతో, సహకారముతో, ఇటు కాంగ్రెసులో, అటు స్వతంత్ర పార్టీలో శ్రీ రంగాగారు చరిత్రాత్మకమైన ఖ్యాతి సంపాదించిరి.

శ్రీ రంగాగారికి రాయలసీమ పుట్టినిల్లుగా నడిచింది రెండు దశాబ్దాలు. మిత్రులు కీ॥ శే॥ శ్రీ శంభురెడ్డిగారు అనేవారు "రాయలసీమలో" రాయిని పలకరించినా "రంగా" అంటుందని.

50 సంవత్సరాలు పైబడింది శ్రీ రంగాగారి పార్లమెంటు సభ్యత్వము. దేశ సంబంధమైన, ప్రజాసంబంధమైన ప్రతి సమస్యపైన శ్రీ రంగాజీ వ్యాఖ్య కన్పడుతుంది. ఇప్పుడో, ఎప్పుడో పార్లమెంటులో రంగాగారి ఉపన్యాసాల ముఖ్య భాగాలు సేకరించి ప్రకటించే కాలము వస్తుంది.

బ్రిటిషు పార్లమెంటు పేరు చర్చకు వస్తే (Edmund Burke) ఎడ్మండు బర్కు పేరు వస్తుంది బర్కు "ఉపన్యాసాలు పగలు చదివి రాత్రిళ్ళు కలలు కనమ"న్నారు. ఆయన పదవిని ఆశించలేదు. పదవి రాలేదు.

గ్రామీణ స్త్రీలల్లో భారతీదేవిగారి పేరు తెలియని వారు లేరు ఆ రోజుల్లో. పల్లె సీమల్లో ఎంతోమంది బిడ్డలకు "భారతి" అని పేరు పెట్టుకున్నారు.

యువకులుగా, కార్యకర్తలుగా ఆ దంపతుల దగ్గరైన వారందరికీ ఆమె తల్లి- మాకు తల్లిగా కన్పడిరి.

రంగాగారు అదృష్టవంతులు - భారతీదేవిగారి లాంటి భార్య, శ్రీ వెంకటప్పయ్య, లక్ష్మీనారాయణగారి లాంటి సోదరులు వారికి కలుగుట.

నిత్యోత్సాహి రంగా

—డా॥ సి. నారాయణ రెడ్డి
వైస్ ఛాన్సలర్
ఆంధ్రప్రదేశ్ సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయం

ఆచార్య రంగా నిడుబ్రోలును జాతీయ పటాని కెక్కించిన కర్షకోద్యమ నాయకుడు. రైతుజన బాంధవుడు. వయసును జయించిన నిత్యచైతన్యధనుడు. 85 ఏళ్లు నిండినా 58 ఏళ్ళవాళ్ళకు—అంతకాస్తే 18 ఏళ్ల ప్రాయం వారికే వీరతా స్ఫూర్తి కలిగించే సముత్సాహశీలం ఆయనది.

రంగా గారి వంటి నిరంతర ప్రజాసేవాజీవనులు వందమంది వుంటే మన రాష్ట్రం, దేశం మరెంత బాగుపడుతాయని నా విశ్వాసం.

మీ
(సం/-) సి. నారాయణ రెడ్డి

ప్రజాసంస్థల నిర్మాణ కౌశలం- ఆచార్య రంగా గారిదే!

—శ్రీమతి సూర్యదేవర రాజ్యలక్ష్మీదేవి

మహాత్మాగాంధి రాజకీయ నాయకత్వంలో జాతీయోద్యమం ఊపునందుకొనిన రోజులవి. 1930 ఉప్పు సత్యాగ్రహం, 1932 శాసనోల్లంఘన ఉద్యమంతో దేశప్రజలలో ఉత్సాహం పెల్లుబికినది. దేశభక్తులు బ్రిటిషు ప్రభుత్వ దమన నీతిని ఎదిరించి పోరాడిరి. ఆనాటి వారి త్యాగములు వర్ణనాతీతం. లాఠీలు, జైళ్ళు, ఉరి కంబాలు ప్రజల స్వాతంత్ర్య పిపాసను మరింత యినుమడింప జేసినవి.

జాతీయ నాయకుడైన శ్రీ ఆచార్య రంగా ఉద్యమ విరామ కాలంలో దేశభక్తులైన యువతీ-యువకుల శిక్షణకై రాజకీయ పాఠశాలను 1933 లో ప్రారంభించిరి. వివిధ దేశాల స్వాతంత్ర్య పోరాటములను గురించి, ప్రజాస్వామిక, ఆర్థిక, సాంఘిక అనేక విషయముల గురించి శిక్షణ గరపిరి. భారతదేశంలోని అనేకమంది అగ్రనాయకులు విచ్చేసి వివిధ సమస్యల మీద ఉపన్యాసములు చేసెడివారు. ఈ విధంగా కొన్ని సంవత్సరములు రైతాంగ పాఠశాలను నిడుబ్రోలులో నిర్వహించి వేలాదిమంది యువకులను తయారు చేసిరి. ఆ విద్యాలయంలో శిక్షణ పొందిన యువతీ యువకులు ఈ రోజున కమ్యూనిస్టు పార్టీ మొదలుకొని యితర రాజకీయ పార్టీ నాయకుల్లో మనకు ఎంతోమంది కన్పించెదరు. ఆనాడు రంగా గారు కాంగ్రెసులో తీవ్రవాదిగా వుండుటవలన యువకులకు ప్రోత్సాహకరంగా వుండెడిది. రంగాగారి ఉద్యమాలకు ఆ రోజులలో రాయలసీమ పట్టుకొమ్మ.

కాంగ్రెస్ అధ్యక్షులుగా రంగా

రంగాగారు 1946 లో రాష్ట్ర కాంగ్రెసు అధ్యక్షులుగా ఎన్నికైరి. కాంగ్రెసును పుష్టివంత మొనర్చుటకు కొన్ని శాఖలను వారి అధ్యక్ష కాలంలో ఏర్పాటు చేసిరి. చేనేత కాంగ్రెసు, రైతు కాంగ్రెసు, మహిళా కాంగ్రెసు, కాంగ్రెసు సేవాదళం మొదలైనవి వాటిలో కొన్ని. ఆనాడు కొంతమంది వ్యక్తులు, కొన్ని పత్రికలు పై ఉపాంగములను హేళన చేస్తూ రంగాగారిని దశకంఠుడుగా చిత్రించిరి. అయితే ఈ రోజు ఆయనను విమర్శించిన పార్టీలే ఆ కార్యక్రమమును శిరసావహించినవి. పనిని విభాగించుటవలన కార్యక్రమం చక్కగా నిర్వహించుటకు వీలుండును. ఆలస్యంగానైనా అంగీకరించుట హర్షదాయకమే. రాజకీయ పాఠశాలలు విజ్ఞానదాయకాలు కాగా, ఉపశాఖలు కార్యక్రమము సుళువు చేసినవి. ఈనాటి చేనేత పరిశ్రమ అభివృద్ధికి శ్రీ ఆచార్య రంగా మూలపురుషుడని చెప్పవచ్చును.

రైతు ఉద్యమనేత

స్వాతంత్ర్య ఉద్యమంలో వివిధ సమస్యలు మిళితమై ఉన్నను రంగాగారి దృష్టి రైతు ఉద్యమం వైపుకు మొగ్గు చూపుచుండెడిది. 'జాతికి వెన్నెముక రైతు' అనునది ఆనాడు, ఈనాడు రంగాగారు విస్మరించలేరు. ఫైజ్‌పూరు కాంగ్రెసు మహాసభకు యించుమించు దీటుగా జరిగినది ఆనాటి అఖిల భారత రైతు మహాసభ. దానికి అగ్రనాయకులు స్వామి సహజానంద, ఇందులాలు యాజ్ఞిక్, శ్రీ ఆచార్య రంగా. ఈ రైతులలోని చైతన్యం గాంధీగారిని ఎంతయో ఆకర్షించినది. ఆనాడు రైతులలో ఉత్సాహం కట్టలు తెంచుకొనినది. రైతు సమస్యల గురించిన సాహిత్యం వ్రాయుటకు యువకవులకు రంగాగారు మిక్కిలి ప్రోత్సాహమిచ్చిరి. 'ఆగునా జీవాలు, సాగునా లోకాలు రాజుగా మనమెంచి రైతు చూడక పోతే దేశమే యిల నిల్చునా' అను పాటలు, 'రైతు పండించిన రాజనాలే కాక బంగారమెవ్వండు మ్రింగుదయ్యా'' అను పద్యాలు మొదలైన ఎంతో రైతు

సాహిత్యం సృష్టించబడినది. పల్లెపెద్దలను చూచి ఉప్పొంగి పోయెడివారు రంగా. ఆ వెనువెంటనే పల్లెల దుస్థితికి 'దారి డొంకలులేని ఊళ్ళున్నా మన పల్లెటూళ్ళు' అని బాధపడిపోయెడి వారు. యింత చైతన్యం వచ్చినా యీనాటికీ కట్టుదిట్టమైన సంస్థగా రైతు ఉద్యమం రూపు దిద్దుకొనకపోవటం బాధాకరం.

మహిళలు-రంగా

భారతీయ సంస్కృతిని పుణికి పుచ్చుకొనిన మహనీయ వ్యక్తి శ్రీ రంగా. పల్లెటూరి యువతియైన శ్రీమతి భారతీదేవిని, ఆ రోజులలో సమాజానికి ఎదురు నిలచి విదేశములకు తీసుకొనిపోయి, విద్యా విజ్ఞానములలో ప్రోత్సాహమిచ్చిన భర్త శ్రీ రంగా. సునిశిత మతియైన భారతీ దేవిగారు ఆయన ఆశయాలను అందుకొని తనను తాను తీర్చి దిద్దుకొని రాణించినది. రంగా గారికి శ్రీమతి భారతీ దేవి సాహచర్యం లభించటం బంగారమునకు తావి అబ్బుటయే. అంతేకాదు కొన్ని కొన్ని క్లిష్టపరిస్థితులలో శ్రీమతి భారతీదేవి సలహాలు రంగాగారికి ఎంతయో ఉపకరించెడివి. స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో ఆంధ్ర రాష్ట్ర మంతయు ప్రచారం చేసి భారతీదేవి శ్రీ రంగాగారికి కుడి భుజంగా నిలచినది. మా చేబ్రోలు రంగాగారి నిడుబ్రోలుకు 8 మైళ్ళలో వున్నది. జాతీయోద్యమంలో అగ్రగామిగా నిలచిన గ్రామం చేబ్రోలు. దాదాపు యాభై మంది పైగా స్త్రీ-పురుషులు జైళ్ళకెళ్లిన గ్రామం. జాతీయోద్యమ ప్రభావంతోపాటు రంగా దంపతుల ప్రభావం కూడా ఆ గ్రామంపై ఎక్కువగా ఉన్నదనుటలో ఏమాత్రం అతిశయోక్తి లేదు. భారతీ దేవి అధ్యక్షురాలుగా, పూజనీయురాలు శ్రీమతి గోళ్ళమూడి రత్నమ్మ ఉపాధ్య క్షులుగా, నేను కార్యదర్శిగా 1945 అక్టోబరులో ఆంధ్ర రాష్ట్ర స్త్రీలకు ఒక ఒక మాసం దినాలు రాజకీయ పాఠశాల నిర్వహించితిమి. శ్రీమతి రాజ్యం సిన్హా మద్రాసులో స్త్రీలకు మరొక రాజకీయ శిక్షణా శిబిరం నిర్వహింటరి. రాజకీయ శిక్షణా శిబిరాలకు రంగాగారు వేసిన పునాదులే ఈనాటికి. శిబిర ప్రారంభకులు శ్రీ కళా వెంకట్రావుగారు. శ్రీమతి కమలాదేవి చటోపాధ్యాయ, యస్. కే. పాటిల్

మొదలైన అనేక మంది ప్రముఖుల ఉపన్యాసముల ఏర్పాటుకు రంగాగారు మాకు తోడ్పడిరి. అంతేకాదు కొన్ని దినాలు శిబిరంలో వుండి ఆచార్యత్వ బాధ్యత రంగాగారు, కీర్తిశేషులు శ్రీ అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు గారు నిర్వహించి మాకు ఊపునిచ్చిరి. రాష్ట్ర కాంగ్రెసు అధ్యక్షులైన ఆంధ్ర కేసరి రెండు పర్యాయములు విచ్చేయుటయేగాక ఆర్థిక సహాయ మందించిరి.

అగ్ర నాయకులలో ఒకరైన శ్రీ రంగాగారిని, శ్రీయుత వెంగళరావుగారు అధ్యక్షులుగా నున్న ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెసు సంస్థ సన్మానించుట మిక్కిలి సంతోషదాయకం. నీతి కొరవడి, అవినీతి అగ్రస్థాన మలంకరించుచున్న ఈనాటి వాతావరణంలో రంగాగారి చరిత్ర యువతీ యువకులకు ఆదర్శప్రాయం. రాష్ట్ర కాంగ్రెసు సంస్థకు శ్రీ రంగా అధ్యక్షులుగా వున్న సమయంలో వివిధ వృత్తులలో గల యువతీ యువకులకు ప్రోత్సాహంతోపాటు క్రమశిక్షణ, ఆర్థిక విధానం సహితం అలవరచిరి. ప్రతి కార్యకర్త పైసపైసకు లెక్క చెప్పవలసినదే. ఈ విషయంలో జాతిపిత మహాత్మాగాంధిని తలపుకు తెచ్చిరి. వారి హయాంలో రాష్ట్ర కాంగ్రెసుకు లక్షల నిధి సమకూర్చిరి. జాగ్రతగా కాంగ్రెసు ప్రచారము నకు ఉపయోగించిరి. ఈనాడు కార్యకర్తలలో ఆ జాగ్రత హరించుకు పోయిన దనుట సాహసం కాదనుకొంటా. అర్ధ శతాబ్దం గాంధీజీ జాతికి సత్యాహింసలతో పాటు నీతి నియమాలను ప్రబోధించిరి. అవి ఈనాడు మృగ్యం. పల్లె ప్రజలతో తాదాత్మ్యం చెందిన వ్యక్తి శ్రీ రంగా. జాతి అభివృద్ధికి పల్లెలు ఆయువు పట్టు. ఆ ఒరవడిని అలవర్చుకొనిన శ్రీరంగా జన్మదినం కార్యర్తలకు ప్రేరణ కాగలదని విశ్వసించుదాం. 85 సంవత్సరాలు నిండి 86వ పడిలో ప్రవేశించుచున్న శ్రీ ఆచార్య రంగా శతాధిక వత్సరాలు సంపూర్ణ జీవితం గడిపి భారత ప్రజలకు యినుమిక్కిలి సేవలందించవలెనని నా హృదయ పూర్వక ఆకాంక్ష. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు రంగాగారిని సన్మానించుట తనను తాను గౌరవించుకొనుటయే.

కాంగ్రెసు శతజయంతి ఉత్సవాలు జరుపుకొనుచున్న ఈ తరుణంలో వెనుకకు తిరిగి తన చరిత్రను ఒకపరి సింహావలోకనం చేసుకొనుట ఎంతయు సముచితం. ఈ సందర్భంగా రాజకీయ చరిత్రయేకాక పవిత్రమైన వ్యక్తిగత చరిత్ర కలిగిన శ్రీ రంగా గారి సన్మానం ఆంధ్ర ప్రజలకు ఉత్తేజం కాగలదని ఆశించుదాం.

నీరాజనము

రచన : యస్. రవికుమార్
లెక్చరర్, భూవిజ్ఞానశాఖ
హిందూ కళాశాల,
గుంటూరు.

రంగాజీ!
శుభమగు గాక మీకు!
మీ ఎనుబది ఆరవ పుట్టినదిన పండుగ
యావజ్జనావళికి నిజమైన పండుగ

రాజకీయ రంగాన 'రంగాజీ'గా మీ ప్రవేశం
రాజీలేని పోరాట జీవనానికి ఉషోదయం
రైతుకూలి ఉద్యమ పోరాటమే మీ నిరంతర ఆరాటం
నీతి నిజాయతీల మేల్కలయికే మీ జీవనము

అర్థిక శాస్త్రాన మీ పాండిత్య విశేషమ్
'ఆచార్య' పదవికి నిజమైన అలంకారము

ఆర్థిక రాజకీయ పరిశోధక విద్యార్థులకు మీరో సబ్జెక్టు
మీ పాండితీ విశేష ఫలాస్వాదనమే వారి ఆబ్జెక్టు

నిజమైన జాతీయవాదులు మీరు
ఏ 'ఇజమ్' మీకు ఉన్నా లేకున్నా
'మానవిజమే' మీకు సైదోడు

సహస్ర చంద్రుల గాంచిన మీరు
శత సహస్ర భాను తేజంతో లక్షచంద్రుల ఇకపై చూడగలరు

ఇదిగో! రంగాజీ!! యిటు చూడండి!!!
మీవెనుక లక్షల జనావళి, రైతుకూలీ సోదరావళి
ఆశగా ఆర్తితో నిలుచున్నాయ్!

మీకు జయజయ నాదాలు పలుకుతున్నాయ్!
అండగా, నిండుగా, నిండుగుండెతో
మీవెనుకే పరిగెడుతున్నాయ్!

విజయం తథ్యం మీకు! శుభం నిత్యం మీకు!!
అందుకోండి మా యీ అక్షర నీరాజనం
జయము! జయము!! జయమగుగాక మీకు!!!

1946లో
ఆచార్య రంగా–తెలంగాణా

–యం. యస్. రాజలింగం
(మాజీ మంత్రి)

ఆచార్య రంగా రైతు బాంధవుడిగానే దేశం చాలావరకు పేరిగింది. 1946లో వారు సాధించిన ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెసు అధ్యక్షపదవి వారి జీవనంలో యొక మలుపు రాయి అని చెప్పవచ్చు. కమ్యూనిష్టు ప్రభావితమైన రైతు సమస్యలను కాంగ్రెసు జీర్ణించుకోవడమో లేక సమన్వయ పరచు కోవడమో చేయవలసిన సమయమది. రైతు ప్రజా శ్రామికులంతా కమ్యూనిస్టు విప్లవ రాజకీయాల వర్గ సంఘర్షణకు తద్వారా ఆశించిన విప్లవంవైపు మొగ్గకుండా ఆపగల్గిన వ్యక్తిత్వము, నాయకత్వం, ఆచార్య రంగా గారికి, ప్రకాశంగారికి మాత్రమే దక్కినదని చెప్ప వచ్చు. మానవ బలహీనతకు, అతీతంగావుండి యీ విషయాన్ని ఆచార్య రంగా గారు వర్గసమన్వయ పద్ధతిపై సాధించారని చెప్పుట అతిశయోక్తికాదు. ఇది నాకు వారితో ఏర్పడిన ప్రథమ పరిచయంలోను, సమస్యలను పరిష్కరించడంలోను నేపొందిన అనుభూతి, కలిగిన విశ్వాసము.

1946 నాటికి పట్టాభి, ఆంధ్రకేసరి వర్గాలు తీవ్రంగా పనిచేయసాగాయి. ఈ సందర్భంలో ఆచార్య రంగాగారి పాత్రకూడా కొంత ప్రాముఖ్యత వహించింది. అయితే తెలంగాణా ప్రాంతీయులకు పట్టాభి, ఆంధ్రకేసరి, ఆచార్య రంగాగారల పరిచయాన్ని కలిగించడం మాకు చాల సులభమయ్యేది. వెనుకబడి వున్న ప్రాంతం

కాబట్టి గాంధీ టోపి పెట్టుకున్నవారు ఆచార్య రంగా అని పరిచయం చేయడంతో తెలంగాణా రైతాంగం వారిని "రైతు గాంధీ" అనే భావించడం కూడా నేను ఎరుగుదును. ఈ రెండు మాటలలోనే ఆర్థిక విప్లవము, భావ సమన్వయత, సమస్యా పరిష్కారము యిమిడిపోయాయి. తెలంగాణా జమీందారీ పోరాటంలో అయితేనేమి, కాశీ పట్నం పోరాటంలో అయితేనేమి యీ మనోవైఖరి రైతు ఉద్యమాన్ని బలపరిచిందని చెప్పవచ్చు. తెలంగాణా పోరాటమప్పుడు వాటి పరిష్కారానికై వారు అధ్యక్షులుగను, అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు కార్య దర్శకత్వంలో యొక ఉపసంఘాన్ని వేసి తెలంగాణా పరిస్థితులు అవగాహన చేసుకొని అఖిల భారత సంస్థాన ప్రజా మండలి, అఖిల భారత కాంగ్రెసు కను విప్పునట్లు పంపిన రిపోర్టు యీ విషయాన్ని స్పష్టం చేసింది. ప్రజలను తప్పు దారిని పట్టించడం మాత్రమే జరిగిందని, ప్రజలకు కమ్యూనిస్టు ఉద్యమం పట్ల మొగ్గు ఫ్యూడల్ దౌర్జన్యాలు లేకపోతే వుండేవి కాదని వారు స్పష్టం చేసారు. ఈ అభిప్రాయం ఆనాటి స్టేట్ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షులైన స్వామీజీ కమ్యూనిస్టు అనే భ్రమను కొంత తొలగించింది. అలాగే పోలీసు యాక్షను తరువాయి గ్రామ గ్రామాలే కమ్యూనిస్టులుగా మారాయి అనే పొరబడే మిలిటరీ వారికి చారిత్రకంగా అలా కాదని నచ్చ చెప్పడానికి తోడ్పడింది. వ్యక్తిగత ద్వేషాలను సాధించుటకై సామాన్య జనాన్ని మిలిటరీ వారికి కమ్యూనిస్టులని పట్టించి పలుబాధలకు గురిచేసిన సందర్భాలలో యిబ్బందులలో వున్న వారికి ఆచార్య రంగాగారి యీ అభి ప్రాయాన్ని తెలిపి న్యాయాన్ని చేకూర్చడం జరిగింది.

ఇదే సంవత్సరం తెలంగాణాలో నేటి ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు బీజాలు వేయడం ఆచార్య రంగాగారివల్ల జరిగిందనడంలో అతిశయోక్తి లేదు. కాంగ్రెసు భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలకు ఎన్నడో అంకితమయింది. అలా అని హైద్రాబాదులోని తెలంగాణా, మహారాష్ట్ర, కర్నాటక ప్రాంతాలు ఆయా అఖిల భారత ప్రాంతీయ కాంగ్రెసుల్లో సభ్యత్వం పొంది ప్రతినిధులని పంపే అవకాశం వుండింది కాదు. ముఖ్యంగా డా॥ పట్టాభిగారు అఖిల భారత సంస్థాన ప్రజామండలి యీ విధానానికి అంత సుముఖంగా లేకుండిరి. డా॥ పట్టాభిగారు సర్దార్ పటేల్ అంతరంగికుడు

అనే ప్రతీతి కూడా వుండింది. ఆ కారణంగా కూడా భాషా ప్రయుక్త ప్రాంతీయ ప్రాతిపదికపై ఏ ప్రాంతీయ ప్రజలు ఆయా భాషా ప్రాంతీయ రాష్ట్ర కాంగ్రెసులో వుండడానికి అవకాశం లేకపోయింది. సాహసించడం కూడా జరుగలేదు. ఈ పరిస్థితులలో పెద్దలను ఒక విధంగా గౌరవంగా కాదని నిజాం రాష్ట్ర తెలంగాణా ఆంధ్ర మహాసభ అంతర్భాగమైన ఆంధ్ర జాతీయ పక్షం తీర్మానంపై ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ సభ్యత్వం తెలంగాణాలో చేర్పించడానికి ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెసు, ఆచార్య రంగాగారి అధ్యక్షతలో అనుమతి యిచ్చింది. నేను, డా॥ ఉపేంద్రరావు, ఎల్లాప్రగడ కృష్ణమూర్తి ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెసుకు తెలంగాణా ప్రాంతం నుంచి ప్రతినిధులుగా ఎన్నుకోబడ్డాము. ఈ విధంగా ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెసులో తెలంగాణా వాసులను కాంగ్రెసు సభ్యత్వంపై ప్రతినిధులుగా స్వీకరించిన కీర్తి వీరి అధ్యక్ష పదవికి దక్కింది. వీరి యీ దూరదృష్టే ఆంధ్ర రాష్ట్రమును, విశాలాంధ్రను రాజకీయంగా ఆంధ్రప్రదేశ్‌ను, అవతరించుటలో తోడ్పడింది. వీటన్నిటికి 1946 లో ఆచార్య రంగా గారు ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెసు ద్వారా నాంది ప్రస్తావన చేసారని చారిత్రకంగా గుర్తించడం అవసరం. వీరికి యీ విధంగా తెలంగాణా చాలా ఋణపడివుంది.

ప్రపంచ రైతాంగనేత ఆచార్య రంగా

—శ్రీ బి. శరబయ్య

స్వాతంత్ర్యోద్యమ కాలంనాటి అతిరథ మహారథులలో ప్రస్తుతం జీవించి వున్న బహు కొద్దిమందిలో 'ఆచార్య రంగా' ఒకరు. ఆయన బహుముఖ ప్రతిభా శాలి. భారతదేశంలో రైతు ఉద్యమ పితామహుడు. చేనేత కార్మికోద్యమ జనకుడు. వ్యవసాయ కార్మికోద్యమ నిర్మాత. అసాధారణుడయిన ఆందోళనకారుడు. ప్రచండప్రచారకుడు. ఆచార్యుడు. జాతీయవాది. అంతర్జాతీయవాది. ప్రముఖు డయిన పార్లమెంటేరియన్. వక్త. ఆర్థిక శాస్త్రవేత్త. సిద్ధాంతకర్త.

"రైతు దేశానికి వెన్నెముక" అనే సూక్తి యీనాడూ ప్రతి రాజకీయవాదీ వల్లిస్తున్నదే. నేడు, ప్రతివాడూ రైతులపై జాలి నటించి మొసలికన్నీరు కార్చే వాడే. కాని రైతుల్ని గురించి మిగిలిన నాయకులెవ్వరూ పట్టించుకోని రోజుల్లో, భారత రైతాంగం తరఫున, ఆమాటకొస్తే ప్రపంచ రైతాంగం తరఫుననే పకాల్తా పుచ్చుకొని, జాతీయ, అంతర్జాతీయ వేదికలపై నుండి "కర్షకవాణి"ని వినిపించిన రైతురాజు రంగా.... దుర్భర దారిద్ర్యంలో క్రుంగిపోతూ, జమీందార్ల పీడనకు గురిఅవుతూ, దారీ, తెన్నూ గానక క్రుంగిపోతున్న హాలికులను మేలు కొలిపి వారిని, వెలుగుబాటలో పయనింపజేసిన నవయుగ వైతాళికుడాయన. ఆ 'మహామనీషి'ని గురించి ఒక వ్యాసంలో వివరంగా చర్చించటం సాధ్యంకాని పని.

ఆయన 1923 లో అంటే యిప్పటికి అరవైరెండు సంవత్సరాలక్రితం గుంటూరుజిల్లా రైతు సంఘాన్ని స్థాపించారు. ఆయన అప్పటికింకా విద్యార్థి దశ

లోనే ఉన్నారు. ఇంగ్లండులో ఆక్స్‌ఫర్డ్ విశ్వవిద్యాలయంలో విద్యనభ్యసిస్తూ, వేసవి శెలవుల్లో స్వదేశానికి వచ్చి, రైతుసంఘాన్ని స్థాపించి ప్రథమ గుంటూరు జిల్లా రైతు మహాసభను అప్పెకట్ల గ్రామంలో జరిపారు.

1929 లో ఆంధ్ర రాష్ట్ర రైతు సంఘాన్ని స్థాపించారు. 1935 లో స్వామి సహజానంద, యిందూలాల్ యాగ్నిక్ గార్లతో కలిసి అఖిల భారత రైతు సంఘాన్ని స్థాపించారు. మన దేశంలో రైతాంగానికి అదే తొలి రాజకీయ వేదిక. 1946 లో లండన్‌లో ''అంతర్జాతీయ రైతు సంఘా''న్ని స్థాపించారు. యీ సంఘాల స్థాపన విషయంలో ఆయన కాంగ్రెస్ హైకమాండ్ నుండి తీవ్ర మయిన ప్రతిఘటనను యెదుర్కోవలసి వచ్చింది.

ఉక్కుమనిషి సర్దార్ పటేల్ అనేకసార్లు క్రమశిక్షణ అనే ఖడ్గాన్ని ఝళిపించి 'రంగాజీని' బెదిరించాడు కూడ. ఆ రోజుల్లో సర్దార్ పటేల్‌తో ఢీకొనుట మంటే సామాన్యమయిన విషయం కాదు.... కాని తను నమ్మిన ఆశయాల సాధనకోసం అచంచలమయిన ఆత్మ విశ్వాసంతో సాగిపోతూ, యేకాకిగా నయినా పోరాటం సాగించటానికి వెనుకంజ వేయని వజ్ర సంకల్పుడు, మేరు నగధీరుడు రంగాజీ. సర్దార్ పటేల్ కూడ కర్షక పక్షపాతియే.... అయితే రైతులకోసం ప్రత్యేకంగా సంఘాలు పెట్టనవసరం లేదని, జాతీయ కాంగ్రెస్ ద్వారానే రైతుల సంక్షేమం కోసం కృషి చేయవచ్చని పటేల్ నమ్మకం. కాని రంగాజీ దృక్పథం వేరు .... జాతీయ కాంగ్రెస్ దేశ స్వాతంత్ర్యం కోసం పోరాడుతోంది. అది రాజకీయ మయిన పోరాటం .... రైతుల హక్కులకోసం సాగే పోరాటాలు ఆర్థిక పర మయినవి. అందువలన వారికోసం ప్రత్యేకంగా సంఘం స్థాపించాలనేది ఆయన అభిమతం .... కేవలం రైతులకోసమే కాదు. వేర్వేరు వృత్తుల వారిని సంఘటిత పరిచి వారిని పోరాటానికి సమాయత్తం చేయాలంటే వారికోసం ప్రత్యేకంగా "వర్గ సంఘాలు'' స్థాపించాలనేది ఆయన ఆశయం. అందు కనుగుణంగానే 1935 లో వ్యవసాయ కూలీ సంఘాన్ని, 1940 లో అఖిల భారత చేనేత కార్మిక సంఘాన్ని స్థాపించేరు. యింకా చేతి వృత్తుల వారికోసం, కొండ జాతులవారి

కోసం యెన్నో సంఘాలు స్థాపించారు .... ఆనాడు వర్గ సంఘాలు స్థాపించుట మనేది యెవ్వరికీ కొరుకుడు పడని విషయం.... అందరూ ఆయనపై దుమ్మెత్తి పోశారు.... "దశకంఠుడు రంగా" అంటూ కార్టూన్ల ద్వారా వెక్కిరించారు. యీనాడు అన్ని రాజకీయ పార్టీలూ, కర్షక, కార్మిక, విద్యార్థి, యువజన.... సంఘాల్ని నెలకొల్పుకొంటున్నాయి. అంటే అర్ధ శతాబ్ది క్రితం రంగాజీ నడిచిన బాటలో అన్ని రాజకీయ పార్టీలూ పయనిస్తున్నాయన్నమాట. దీన్ని బట్టి ఆయన దూరదృష్టి యెంత గొప్పదో మనకు విశదమవుతుంది.

ప్రపంచ చరిత్రలో యే కాలంలో నయినా రంగాజీ నడిపినన్ని ప్రజా ఉద్యమాలు నడిపినవారు చాలా అరుదుగా కనిపిస్తారు. ఉప్పు సత్యాగ్రహం నుండి క్విట్ యిండియా ఉద్యమం వరకూ, స్వాతంత్ర్యోద్యమంలోని ప్రతి ఘట్టంలోనూ ఆయన ప్రముఖ పాత్ర వహించటమే కాకుండా, తను స్వయంగా సృష్టించిన యెన్నో రైతు పోరాటాలకు నాయకత్వం వహించారు.

బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం రీ-సెటిల్మెంట్ పేరుతో 1931 లో పన్నులు అధికంగా విధించింది. అందుకు వ్యతిరేకంగా రంగాజీ ఉద్యమాన్ని నడిపారు. 1931 నవంబరు 1 వ తేదీ రీ-సెటిల్మెంట్ వ్యతిరేక దినంగా ప్రకటించబడింది. ఆంధ్ర రైతాంగం 'ఆచార్య రంగా' నాయకత్వాన ప్రభంజనంలా విరుచుకుపడింది. ఆ ధాటికి తట్టుకోలేక బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం తల వంచింది. హెచ్చించిన పన్నులు రద్దు చేయబడ్డాయి.... 1931 లోనే జమీందార్లకు వ్యతిరేకంగా'రంగాజీ' పోరాటాన్ని ప్రారంభించారు.... జమీందార్లంటే ఆ రోజుల్లో రైతులపాలిటి యమదూతల్లాంటి వారు. రైతులపై వారి ఆగడాలకూ, దౌర్జన్యాలకూ అంతు వుండేది కాదు.... వెంకటగిరిలో 1931 లో రంగాజీచే ప్రారంభించబడిన జమీందారీ వ్యతిరేకోద్యమం, ఆంధ్రావని అంతటా విస్తరించి, అటు పిమ్మట యావద్భారతదేశానికి ప్రాకింది. "జమీందారీలు రద్దు కావాలి" అని ఆయన 'వెంకటగిరి'లో వేసిన పొలికేక యావద్భారతదేశంలో ప్రతిధ్వనించింది. జమీందార్లు దిగివచ్చి రైతులతో రాజీపడక తప్పలేదు. ఆ విధంగా తొలిసారిగా "జమీందారీలు రద్దు కావాలి"

అనే నినాదాన్నిచ్చి, అటు పిమ్మట భారతదేశంలో జమీందారీ వ్యవస్థ రద్దుకు రాచబాట వేసిన మహావ్యక్తి రంగాజీ. స్వాతంత్ర్యానంతరం ఆయన నడిపిన ఉద్యమాల్లో మొదట చెప్పుకోదగినది, కంట్రోళ్ళకు వ్యతిరేకంగా నడిపినది. 1948 లో నెహ్రూజీ కంట్రోళ్ళను విధించారు. ధాన్యం దాచుకొనే రైతులను తిండిదొంగలని అన్నారు. అందుకు వ్యతిరేకంగా రంగాజీ పెనుతుఫాన్‌లా విరుచుకు పడ్డారు దేశమంతటా పర్యటించి నిరసన ప్రదర్శనలు జరిపించారు. చివరకు 'రాజాజీ' 1953 లో ఉమ్మడి మద్రాసు రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రిగా అధికారాన్ని స్వీకరించినప్పుడు కంట్రోళ్ళు రద్దు చేయబడ్డాయి. కాంగ్రెస్ పార్టీకి ఆనాడు తగిన బలం లేదు. 'రాజాజీ'కి ముఖ్యమంత్రిగా నిలతొక్కుకోవటానికి "కృషికార్‌లోక్ పార్టీ" సహకారం అవసరమయ్యింది.

కంట్రోళ్ళను యెత్తివేస్తే తన సహకారాన్ని అందజేస్తామన్నారు 'రంగాజీ'. పదవుల కోసం ఆశపడకుండా, ఆశయసాధన కోసం మరో పార్టీకి సహకరించి అధికారాన్ని కట్టబెట్టటం ఈనాటి రాజకీయవేత్తలు కలలో గూడ ఊహించలేని విషయం. 1959 లో జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ రైతుల నెత్తిన సహకార వ్యవసాయ పథకాన్ని బలవంతంగా రుద్దాలని ప్రయత్నించారు. నెహ్రూజీని ధిక్కరించి, దేశమంతటా సంచరించి, సభలు జరిపి ఉద్యమించి ఆ ప్రయత్నాన్ని నిరోధించారు "రంగాజీ".... యీ విధంగా ఎన్నో ప్రజాఉద్యమాలను నడిపారాయన.... ఆయన జీవితం ఉద్యమాలమయం....

మద్రాసులో ఆచార్యత్వ పదవికి రాజీనామా యిచ్చినా, రాజకీయ జీవితంలో ఆచార్యుడికి మల్లే వ్యవహరించారు. రాజకీయ కార్యకర్తలకు రాజకీయశాస్త్ర పరిజ్ఞానం అవసరమని గుర్తించిన భారతజాతీయ నాయకులలో ఆయన మొదటివారు. 1934 లో నిడుబ్రోలులో "భారత రైతాంగ విద్యాలయం" పేరుతో రాజకీయ పాఠశాలను స్థాపించారు. దానికి మహాత్మాగాంధీ ప్రారంభోత్సవం చేశారు. భారతదేశంలో అదే మొదటి రాజకీయ పాఠశాల.... నేటి మితవాద, అతివాద, మధ్యేవాద పార్టీల నాయకులలో అనేకులు ఆ పాఠశాలలో శిక్షణ పొందిన

వారే.... తిమ్మారెడ్డి, చెన్నారెడ్డి, కందుల ఓబులరెడ్డి, గౌతు లచ్చన్న, మోటూరి హనుమంతరావు, వల్లభరావు.... వంటి ప్రముఖులు ఆ రాజకీయ పాఠశాలలో శిక్షణ పొందిన తర్వాత వివిధ పార్టీలలో నాయకులుగా రాణించారు. ఆయన వేనవేలుగా శిష్యులను తయారు చేశారు. ఆంధ్రదేశంలోనే కాదు, భారతదేశం లోని పలు రాష్ట్రాలలో ఆయనకు శిష్యులున్నారు. 1946 లో బొంబాయిలో "పౌరసత్వ కళాశాలను" స్థాపించి దానికి ఆచార్యుడిగా వ్యవహరించారు. జనతా ప్రభుత్వంలో మంత్రిగా పనిజేసిన రవీంద్రవర్మ, ప్రస్తుతం కేంద్ర ప్రభుత్వంలో మంత్రిగా నున్న యన్.డి. తివారీ ఆ కళాశాలలో శిక్షణ పొందిన వారే. యీ రంగంలో ఆయన కృషిని గుర్తించిన మహాత్మాగాంధి "ఆచార్య రంగా విశ్వ విద్యాలయాన్ని వదలి ప్రజావిద్యాలయాలకు ఆచార్యుడయ్యాడు" అని ప్రశం సించారు.

ఆచార్య రంగా రైతురక్షణ యాత్రల పేరుతో అనేక పాదయాత్రలు నిర్వహించారు. వాటిలో చెప్పుకోదగినది 1937 లో ఇచ్ఛాపురం నుండి మద్రాసు వరకూ సాగిన పాదయాత్ర. ఆ తర్వాత ఆయన్ని ఆదర్శంగా తీసుకొని భారత దేశంలోని అనేక ప్రాంతాల్లో పాదయాత్రలు నిర్వహించబడ్డాయి.

ఒక దశలో ఆయన ఆంధ్ర సాహితీరంగాన్ని ప్రభావితం చేశారు. కర్షకుల బాధల్ని తిలకించి, వాటిలో చైతన్యాన్ని రగిలించే పాటలు, పద్యాలు వ్రాయమని ఆయన కవులకు సందేశాన్ని అందజేశారు. ఆయన సందేశాన్ని అందుకొని, ఆయన నడిపిన ఉద్యమాలవల్ల ప్రేరేపితులయి యెంతోమంది యువకవులు పాటలు వ్రాశారు. అవన్నీ "రైతాంగ భజనావళి" పేరుతో ముద్రించబడ్డాయి. ఆచార్య రంగావల్ల ప్రభావితులయిన కవులలో అందరికన్నా ముందుగా పేర్కొనదగిన వాడు "శెట్టిపల్లి వెంకటరత్నం"

"రైతుసత్తాదెల్ప రణభేరి మ్రోగింది
కదిలిరారండోయి కర్షకులు కదనరంగమునకున్"

అంటూ "నగారా" మ్రోగించాడు.

"ఆగునా లోకాలు.... సాగునా జీవాలు
రాజుగా మనమెంచి రైతు జూడనివాడు
దేశాలు తలలెత్తునా.... దాస్యపుం పాశాలు, తావీడునా
స్వాతంత్ర్య మిలనిల్చునా"

అంటూ యెలుగెత్తి చాటాడు.

"మా పైన పొంచి
మా ప్రాణాలు హరియించె
మా కొద్దీ జమిందార్ల పొందు"

అంటూ గర్జించాడు నెల్లూరి వెంకట్రామానాయుడు. యింకాయెంతో మంది కర్షక కవులు ఆచార్య రంగాగారి ప్రభావానికిలోనయి కర్షకగేయాలు వ్రాశారు. ఆంధ్ర సాహిత్యంలో "కర్షక కవిత్వం" చోటు చేసుకోవటానికి రంగాగారి ప్రేరేపణే కారణమని చెప్పవచ్చు.

కర్షక లోకంలో చైతన్యాన్ని దీప్తివంతం చేసే కృషిని ఆయన భారత దేశం వరకే పరిమితం చెయ్యలేదు. ప్రపంచ రైతాంగాన్ని సంఘటితపరిచి వారిలో చైతన్య జ్వాలలు రగిలించాలనే ఉద్దేశ్యంతో, ఆయన 1946లో "అంతర్జాతీయ వ్యవసాయోత్పత్తి దారుల సమాఖ్య"ను స్థాపించారు. ఆ నాటినుండి యిప్పటివరకూ యెన్నో అంతర్జాతీయ కర్షక సదస్సులను నిర్వహించారు. ఖండ ఖండాంతరాలలో పర్యటించి తన సందేశాన్ని వినిపించారు. 1956లో "పారిస్"లో జరిగిన "అంతర్జాతీయ రైతుసంఘ సదస్సు"కు ఆచార్య రంగా ప్రారంభోత్సవం జరుపటం ఆంధ్రు లందరూ గర్వించదగ్గ విషయం....

"ప్రపంచ కార్మికులారా యేకంకండు" అని కారల్ మార్క్స్ నినాదమిస్తే, ఆచార్య రంగా "ప్రపంచ కర్షకులారా యేకంకండు" అనే నినాదాన్ని వినిపించారు.

రైతు సంఘాలు, రైతాంగ విద్యాలయాలు, రైతు పోరాటాలు, రైతురక్షణ యాత్రలు, రైతాంగ భజనావళి ఇవన్నీ ఆయన సృష్టి. రైతుపోరాటాన్నే స్వాతంత్ర్య పోరాటంగా, స్వాతంత్ర్య పోరాటాన్నే రైతు పోరాటంగా తీర్చిదిద్దిన ప్రతిభాశాలి రంగా. మహాత్మాగాంధీ రాకతో జాతీయోద్యమం యెన్ని మలుపులు తిరిగిందో, ఆచార్య రంగా రాకతో కర్షకోద్యమం అన్ని మలుపులు తిరిగింది....

కర్షక లోకానికి ఆయన సారథి, సచివుడు, సఖుడు, గురువు....

ఆచార్య రంగా కేవలం రైతు నాయకుడు మాత్రమే అనుకొంటే ఆయన స్థాయిని కించపరచటమే అవుతుంది. వ్యవసాయ కూలీల, చేనేత కార్మికుల, తదితర చేతివృత్తులవారి సంక్షేమం కోసం యెన్నో సంఘాలు స్థాపించారు పోరాటాలు నడిపారు. వాటిలో చెప్పుకోదగినవి, 1937 లో స్థాపించిన వ్యవసాయ కూలీల సంఘం.... 1940 లో స్థాపించిన అఖిలభారత చేనేత కార్మికుల సంఘం. గ్రామీణ భారతానికి ఆయన తిరుగులేని నాయకుడు.

మానవ నాగరకతకు దూరంగా బ్రతుకుతూ, నాగరకుల చేత క్రూరంగా దోపిడీ చేయబడుతున్న "ఆదిమవాసుల" పరిస్థితులను మెరుగు పరచుటకై ఆయన యెంతో కృషి చేశారు. 1930 లోనే "నీలగిరి కొండజాతులు-వారి ఆర్థిక పరిస్థితులు" అను పేరుతో ఒక గ్రంథాన్ని యెంతో పరిశ్రమించి, పరిశోధించి వ్రాశారు.

"అఖిల భారత కొండ జాతుల సంఘం" అను పేరుతో ఒక సంఘాన్ని స్థాపించారు. మన జాతీయ నాయకులలో "ఆదిమజాతుల" స్థితిగతులను గురించి పరిశోధించిందీ, వాటి స్థితిగతులను మెరుగు పరచటానికి కృషి చేసిందీ ఆయన ఒక్కరేనేమో,

గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావు, శనివారపు సుబ్బారావుగార్లతో కలిసి, ఆచార్య రంగా వయోజన విద్యా వ్యాప్తి కోసం యెంతో కృషి చేశారు. అందు నిమిత్తమై "అఖిల భారత వయోజన విద్యా సమితి" పేరుతో ఒక సంఘాన్ని 1939 లో ఢిల్లీలో స్థాపించారు. "వయోజనవిద్య'' పై ఆయన ఆంగ్ల భాషలో రచించిన గ్రంథం ప్రపంచ ప్రఖ్యాతి గాంచినది. గ్రామీణ ప్రజల శ్రేయస్సు కోసం కృషి చేసేందుకయి ఆయన 1946 లో ''అఖిల భారత గ్రామీణ ప్రజల సమాఖ్య''ను స్థాపించారు.

ఆయన అంతర్జాతీయ వాది కూడ. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదుల దాస్య శృంఖలాలలో మ్రగ్గిపోతున్న ఆఫ్రికన్ ప్రజల దాస్య విముక్తి కోసం పోరాడేందుకయి, 1942 లో లండన్‌లో "వలస జాతుల విమోచన సమితి" పేరుతో ఒక సంఘాన్ని స్థాపించారు. ఆ సంస్థ ఆఫ్రికన్ ప్రజల స్వాతంత్ర్యం కోసం యెంతగానో కృషి చేసింది. యీ రంగంలో ఆయన కృషిని 'పాన్-ఆఫ్రికన్ కాంగ్రెస్' నాయకుడూ, ప్రముఖ నవలా రచయితా అయిన పీటర్ అబ్రహామ్ యెంతగానో ప్రశంసించారు. మన జాతీయ నాయకులలో "జవహర్‌లాల్ నెహ్రూను" మినహాయిస్తే, విదేశాల స్వాతంత్ర్య పోరాటంతో సంబంధం కలిగివున్న వ్యక్తి, ఆచార్య రంగా ఒక్కరే.

మన దేశంతో ఆయన యెన్నో ఉద్యమాలకు సృష్టికర్త కాగా, ఆయనకు సంబంధం లేని ఉద్యమమంటూలేదు ... ఆయన జీవితమే ఒక మహోద్యమం.... జాతీయ, అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ఆయన యెన్నో సంఘాలను స్థాపించారు. ఆయన స్థాపించినన్ని సంఘాలు, భారత దేశంలో మరే నాయకుడూ స్థాపించలేదు.

ఈనాడు ఆచార్య రంగాగారి 86 వ జన్మ దినోత్సవం ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెసు సంఘాధ్యక్షుడు శ్రీ జలగం వెంగళరావుగారు జరుపుతున్నందుకు వారికి అభినందనలు తెలుపుతూ ముగిస్తా !

నా మాట – ముగింపు మాట

ఆచార్య రంగాగారి కంటే ముందు ఎందరో మహనీయులు రైతాంగానికి సేవ చేశారు. గ్రామీణ ప్రజల సంక్షేమానికి పాటుపడ్డారు. జమీందారి వ్యతిరేక పోరాటాల్ని నడిపించారు. రంగాగారి ప్రత్యేకత ఏమిటి?

రంగా గారితో పాటో–లేక ముందుగానో జమీందారీ వ్యతిరేక పోరాటాల్ని, రైతు ఉద్యమాల్ని నడిపి ప్రజానాయకుడయ్యాడు, స్వామి సహజానంద సరస్వతి. అట్లే ఇందులాల్ యాగ్నిక్. మరెందరో! ఆ మాటకొస్తే గాంధీజీ నీలిమందు తోటల రైతు సమస్యలపై నడిపిన సత్యాగ్రహం అప్పటిదే! కనుక రంగాగారి ప్రత్యేకత ఏమిటి ?

సిద్ధాంత రీత్యా
శాస్త్రీయ పద్ధతిలో

యిచట రంగాగారి రైతు సేవలను అర్థం చేసుకోవలసి ఉంది. స్వరాజ్యం సిద్ధించితే రైతులు బాగుపడతారు. జీవన భృతి పెరుగుతుంది. ఆర్థిక వనరులు ఏర్పడుతాయి. అందరూ యిచ్చే నినాదాలే యివి. ధనికవాద వ్యవస్థలను బలపరచే సిద్ధాంతాలపై నమ్మికగల వారి నోళ్ళ నుండి వచ్చే నినాదాలే యివి. కాగా రంగా గారి ప్రత్యేకత ఏమిటి ?

భూమికి రైతు కామందు. భూమి రైతు ఆస్తి. అది వారి పెట్టుబడి. పరిశ్రమవేత్త వెచ్చించే పెట్టుబడి యిదీ ఒకటే. భూమి విలువ ఎంత ఉంటే అంత పెట్టుబడి క్రింద జమకట్టాలి. ఈ ఆస్తిని అన్యాక్రాంతం చేయటానికి ఎవరికి

హక్కు ఉండరాదు. ప్రభుత్వానికి అసలు లేదు. ఉండకూడదు. సమష్టి వ్యవసాయం లేక సీలింగు పేరుతో వారి ఆస్తిని గుంజుకోరాదు. పెట్టుబడులు లేని కార్మిక వర్గంతో వీరిని సమానం చేయరాదు. ఆ మాట కొస్తే పట్టణాలలో ఉండే ఆస్తి అంతస్థులను కూలదొయ్యకుండా-పల్లెల్లో ఉన్న రైతుల సంపదను ఎందుకు అన్యాక్రాంతం చేయాలి. చేయరాదు. యిది ఫ్యూడలిజం కాదు. జమీందారీ, జాగీరు దారి విధానాల రద్దుతోనే అంతమైంది, ఫ్యూడలిజం అన్నారు. అంటారు. యదార్థం పలికారు. రంగాజీ లేకుంటే భారతదేశం పల్లెసీమలకు చెందినది, రైతే రాజు కావాలనే గాంధీజీ సిద్ధాంతం గూడా అర్థరహితమే!

మారుతున్న రాజకీయ పరిస్థితులకనుగుణ్యంగా-తన సిద్ధాంతాన్ని బలపరచు కొంటూ-అనేక వ్యాఖ్యలు, వాదనలు చేసుకొంటూ-రంగాజీ నిరంతర పోరాటం సాగించారు. ఆయన పోరాటాలు, అనుభవాలు సిద్ధాంతపరమైనవి. స్థిరమైనవి. కాంగ్రెసు హైకమాండును ధిక్కరించారు. బాపూజీతో విభేదించారు. నెహ్రూ ప్రభుత్వాన్ని ఎదిరించారు. చివరకు బాపూజీచేత రైతుకూలి ప్రజారాజ్యానికి ఆశీస్సులు సంపాదించాక శాంతించారు.

భావి భాష్యకారులకు యిది ఒక
యితివృత్తంగా మిగులుతుంది.

నేడు వారి 86 వ జయంతి ఉత్సవాలు భారీయెత్తున చేయటం, ప్రత్యేక సంచికను వెలువరించటం ముదావహం. అంతకంటే ఏం కావాలి!

మరొక మాట. ఈ సంచికను ఆవిష్కరించనున్న కామ్రేడ్, రాంకిషను గారు గూడా మరొక మహావ్యక్తి. జాతీయ నాయకులు. బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి. ఎంతో చరిత్రను జీర్ణించుకొన్న ఘనుడు. స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో విప్లవవీరులు. సర్దారు భగత్‌సింగు వర్గంలోనివారు. కాలేజీ చదువులనుండి చేయిచేయి కలిపి పనిచేశారు. ఆయన సతీమణి, ఆయన అనేక యిడుమలకు గురయ్యారు. జైళ్ళు వాళ్ళ క్రీడాస్థలాలు. కాకలు తీరిన దేశభక్తులు.

ఆనాడు వీరు స్థాపించిన నవజీవన్ భారత సమాజ్ సభ్యులంతా కామ్రేడ్ అని పిలుచుకొనేవారు. యిప్పటికి మన రాంకిషన్‌కు ఆ కామ్రేడ్ పదం అతిప్రియమైంది. వీరు నిరాడంబర జీవులు. స్వాతంత్ర్య సమరయోధుల కుటుంబాలే వీరి బంధువర్గం. అఖిలభారత స్వాతంత్ర్య సమరయోధుల సంస్థ ప్రిసీడియం సభ్యులలో ఒకరు. అంటే వీరు గూడా మాసంస్థకు రంగాజీ పృథ్వసింగు గారితో పాటు అధ్యక్షస్థానంలోని వారు.

అవిభాజ్య పంజాబు రాష్ట్రానికి ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్నారు. పార్లమెంటు సభ్యులుగా ఉన్నారు. ఆంధ్ర నాయకులకు-తెలుగు దేశానికి చిరపరిచితులు. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు కమిటీ అధ్యక్షులు శ్రీ జలగం వెంగళరావుగారు వీరిరువుర్ని యీనాడు సత్కరించి అభినందనలు అందించటం ఎంతో గర్వకారణం అనే చెప్పాలి ఆ రీత్యా వారుగూడా అభినందనీయులే! అఖిలభారత కాంగ్రెసు శత జయంతి సందర్భంగా జరుపుకొంటున్న యీ వేడుకలు తెలుగు ప్రజలకు మరుపురాని స్మృతులు కాగలవు గూడా!

మా సంచిక కమిటీ తరపున, ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోని స్వాతంత్ర్య సమర యోధుల తరపున, ప్రజల తరపున, నాతరపున వీరికి హృదయపూర్వక కుసుమాంజలులు అర్పించుతూ ముగించుతా!

వి. యల్. సుందరరావు
కన్వీనరు, సంచిక కమిటీ
ప్రధాన కార్యదర్శి,
అఖిలభారత స్వాతంత్ర్య సమరయోధుల సంస్థ.

గాంధీభవన్
హైదరాబాదు-1
తేది 1-11-1985

IN THE NEWS

Crusader for literacy

"MY work started in 1917 in villages under the inspiration of Annie Besant and her Scout movement. It was Veeresalingam, the great social revolutionary, who started our village schools in Guntur district. Then we went to Krishna and Nellore districts". This is how Prof. N. G. Ranga, recipient of the Literacy Award this year, reminisces about the early years of his crusade against adult illiteracy.

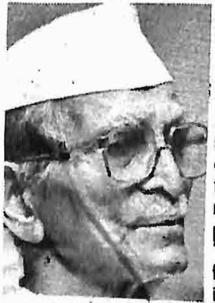

In Madras, Prof. Ranga who was then a teacher in the Pachaiyappa's College, worked in slums near the Harbour and Royapuram. His band of student volunteers include C. N. Annadurai, then a dynamic young man who gave full support to the Professor. "We ran night schools for the homeless people in the city and Annadurai was such a good colleague", says the Professor.

What were his memorable experiences? "We used to collect grain in the villages and then prepare food; we sold the remaining rice and with the money realised, we financed the education of poor children". He had the opportunity of continuing with this work both in and outside the Congress Party.

wife, Bharati Devi. Some of the Union Ministers, present and past, were students of the village schools, he points out. Even the political schools started before Independence to propagate political beliefs did much in spreading the message of literacy. Everywhere politics came in, because people were then fighting for freedom. "No other activity had any meaning in those days".

Meeting this octogenarian, one is struck by his passion for the adult literacy movement. He mentions several places in Tamil Nadu where they ran these schools: This applies to other States in the country. Very little publicity was, however, available to them in those days. All the recognition the workers needed was a "nod of appreciation from Mahatma Gandhi". Ungrudgingly, Prof. Ranga gives his praise to people like Senivarapu Subba Rao, Puturi Nagabhushana and Avinashilingam Chettiar who did excellent work in the field.

Advocating a revolving fund for adult education, the veteran leader says that this work must receive as much priority as drought and flood relief. Why was the National Adult Education Programme (NAEP) given a short shrift within three years of its launching? Prof. Ranga says that Mr. Morarji Desai, the then Prime Minister, meant well in encouraging the NAEP but some of his political colleagues exploited this to their advantage.

The present Union Government supports the

ago, a forum of MPs was started for promoting adult education, the objective being to press the Government of India for more attention to this work. In his view, some States and universities are doing very good work; the Rayalaseema Seva Samithi which has already won an all-India award from the President has also been engaged in rural literacy and social uplift activities.

The 87-year-old Prof. Ranga (Nidubrolu Gogineni Ranganayakulu) has had a chequered career in the academic and political arena. After graduation from Oxford University in Economics, he returned to Madras in 1928 and became an adviser to the Madras Government on financial matters. Resigning from this post in 1930, he became a member of the Central Legilsative Assembly. He championed the cause of the kisans through the Vauhini magazine in Telugu which he started in 1936. In 1944, he was again elected to the Central Legislative Assembly.

In 1952, just before the formation of Andhra Pradesh State, there was a crucial election to the presidentship of the A.P. Congress Committee in which Mr. N. Sanjiva Reddy got elected. At that time, Prof. Ranga and T. Prakasam left the Congress. Prof. Ranga established the Krishikar Lok Party and Mr. Prakasam, the Praja Party. In 1952, Prof. Ranga was elected to the Rajya Sabha and later, he became the President of the Swatantra Party founded by Rajaji.

He was elected to the Lok Sabha in 1957 and also in 1967. In 1980, he came back to the Congress (I) and was elected to the Lok Sabha from the Guntur parliamentary constituency. He was reelected in 1984 to the Lok Sabha and is now Deputy Leader of the Congress(I) Parliamentary Party.

Rajaji had described Prof. Ranga as "one of our exceptional men, men whose whole concern is the happiness of our people and not one's own advantage." The infectious laughter